

Univerzita Karlova v Praze
Evangelická teologická fakulta

Diplomová práce

Mezi tradicí a experimentem

(Evangelické komunity v Německu -
historie a současnost)

autor: **Kateřina Slípková**

katedra: **katedra praktické teologie**

vedoucí práce: **prof. ThDr. Pavel Filipi**

studijní program: **Evangelická teologie jednooborová, M6141**

studijní obor: **Evangelická teologie**

rok odevzdání: **2008**

Prohlášení o samostatném zpracování

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

V Praze dne 28. 4. 2008

Kateřina Slípková

bibliografická citace

Mezi tradicí a experimentem, evangelické komunity v Německu, historie a současnost: diplomová práce, autor práce: Kateřina Slípková, vedoucí práce: prof. ThDr. Pavel Filipi. Praha, 2008. 82 stran

anotace

Cílem práce je představit německé evangelické komunity. Komunity tvoří experiment z tradice vzniklý i experiment s tradicí. Ve svém vzniku a životě navazovaly a navazují na biblické a reformační základy komunitního způsobu následování Krista.

Komunity následují komunitární model života jeruzalémského sboru (Sk. 2, 42 a Sk 4, 32-37); tím je dána zároveň odlišnost komunit od zemských církví, které následují pavlovský model církve. Přesto se komunity cítí být povolány tvořit spolu s místními sbory i zemskými církvemi jedno jediné tělo Kristovo.

Uprostřed evangelických církví vzniklé a žijící komunity se odkazují zejména na M. Luthera, který svou kritikou tehdejšího mnišství položil základ pro život v evangelických komunitách. Mohou se také odkazovat na poreformační komunitní tradici. A nyní, po 58 a více letech od založení, také na tradici vlastní komunity.

Konkrétním výrazem spirituality komunity představují slibované a žité sliby. Pojednala jsem sliby obecně i konkrétně v současných komunitách. Podrobně jsem se věnovala dvěma komunitám, *Communität Casteller Ring* a *Ev. Marienschwesternschaft*.

klíčová slova

evangelické komunity v Německu

spiritualita evangelických komunit

Luther, M., *De votis monasticis Martini Lutheri judicium* 1522

Communität Casteller Ring

Evangelische Marienschwesternschaft

Summary

Between tradition and experiment, Evangelic communities in Germany - history and today
My main intention in my thesis is to introduce protestant Christian *communities*, which are similar to some catholic orders. These *communities* rise from the tradition and they go along with the tradition. They were (are) in close connection with biblical and reformed tradition even though they were (are) teaching and living in the radical following of Christ.

These *communities* follow communal pattern of life according to early Jerusalem community (Act 2,42 and Act 4,32-37). They are different from state churches (Landeskirche) that mainly follow Paul's theological pattern of a church. Despite this fact these *communities* have certain meaning about their call to serve to local churches and they feel to be "one body" with state churches (Landeskirchen).

These *communities* refer to critiques of M.Luther in they way he denounced the condition of monkhood. They also refer to after reformed tradition community tradition. And finally they can refer to their own tradition.

One of the concrete expressions of spirituality represents oath and their keeping through daily life. In my thesis I wrote about the oath in common *communities* in general and practical way. I focused on two communities: *Communität Casteller Ring a Ev. Marienschwesternschaft* (Sisterhood of Mary).

Keywords:

Evangelic community in Germany

Spirituality of evangelic communities

Luther, M., *De votis monasticis Martini Lutheri iudicium* 1522

Communität Casteller Ring

Evangelische Marienschwesternschaft

Poděkování

Děkuji komunitám, které se na mé práci podílely - ať už zaslánými, jinak nedostupnými informacemi, pozváním do komunity nebo příslibem modlitby a přáním požehnání.

Děkuji spolustudentům evangelické teologie z CAU Kiel, kteří mi pomáhali vyhledávat a objednávat knihy v katalozích německých univerzit i nakladatelství. Naučili mě i rozumět krásám Lutherovy němčiny a Lutherova humoru.

Zvláštní poděkování patří vedoucímu práce prof. Dr. Pavlu Filipi, který vznik této práce doprovázel.

Bez vás by tato práce nikdy nevznikla!

Obsah:

1. mezi tradicí a experimentem - evangelické komunity	11
2. jak definovat komunitu?	13
2.1. název komunita	13
2.2. užší a širší vymezení pojmu komunita.....	13
2.3. komunita versus další společenství	14
2.4. komunita - evangelická.....	17
3. tradice přítomná v experimentu.....	18
3.1. novozákonní tradice.....	18
3.1.1. povolání v NZ - volání a svobodná odpověď	18
3.1.2. parochiální a komunitární model života jedné církve.....	20
3.1.3. komunity - součást těla Kristova	21
3.1.4. shrnutí	21
3.2. reformační tradice.....	21
3.2.1. Lutherova kritika.....	22
3.2.1.1. lze složit sliby a nerouhat se tím Bohu?	22
3.2.1.1.1. být mnichem = odpadnout od víry a udělat z evangelia zákon....	23
3.2.1.1.2. být mnichem = být dokonalejší.....	24
3.2.1.1.3. být mnichem = lepší než křest	24
3.2.1.1.4. být mnichem = proti svobodě	24
3.2.1.1.5. být mnichem = tvrdá, trvalá povinnost	25
3.2.1.1.6. shrnutí Lutherovy kritiky v De votis.....	26
3.2.1.2. Calvinova kritika.....	26
3.3. poreformační tradice	27
3.3.1. období latence - od reformace po první světovou válku.....	27
3.4. exkurz - meziválečná akademická teologie a komunity	29
3.4.1. Adolf Harnack.....	29
3.4.2. K. Barth.....	29
3.4.3. Bonhoeffer	30
3.5. Bekennende Kirche, komunity a druhá světová válka.....	30
3.6. shrnutí tradice	31
4. současnost experimentu.....	32
4.1. uznání experimentu - rozhovor komunit se zemskými církvemi.....	32

4.2. církevní supervize - zemská církev a komunity	33
4.3. rozhovor komunit navzájem	34
5. různost experimentů - dělení komunit podle typů spirituality	34
6. společné rysy spirituality komunit.....	36
6.1. individuální rozměr	36
6.1.1. žít právě tak - pro Krista.....	36
6.1.2. jiskra mystiky = žít jen z Ducha.....	37
6.2. společenstevní rozměr	37
6.2.1. závazek jako prostor pro svobodu a další růst.....	37
6.2.2. odpuštění	38
6.2.3. ekonomická Trojice - vzor komunitního života	38
6.2.4. minulost přítomná teď	39
6.3. eschatologický aspekt.....	39
6.3.1. závaznost žití víry.....	39
6.3.2. nasadit síly - pro Boží království.....	40
6.4. ekumenický rozměr	40
6.5. aspekt vztahu k parochiálnímu modelu církve	41
6.5.1. význam práce pro komunitární spiritualitu	41
6.5.2. pravidelná modlitba - vztahování se k základu	41
6.5.3. školy výuky pastorační	42
6.5.4. žít obecné kněžství	42
6.5.5. místa odpočinku	43
6.5.6. příklad pro druhé	43
6.5.7. sounáležitost s církví v jediném těle Kristově.....	43
6.6. spiritualita - shrnutí	44
7. závazek i svoboda - sliby v evangelických komunitách	45
7.1. pojem slibu	45
7.2. sliby jako vztah k Bohu i lidem.....	46
7.2.1.1. horizontála slibů	46
7.2.1.1.1. vzít vážně Boha a sebe sama!.....	46
7.2.1.1.2. stabilizační prvek komunity	46
7.2.1.2. vertikála slibů	47
7.2.1.2.1. otázka povolání	47
7.2.1.2.2. výraz angažovanosti pro věc Božího království.....	47

7.3. chudoba, čistota, poslušnost - proč slibovat tyto tři rady?.....	47
7.4. chápání slibů v komunitách	48
7.5. slibované konkrétně	49
7.5.1. chudoba nebo nenáročný život?.....	49
7.5.1.1. financování chodu komunity	50
7.5.1.2. svoboda nevlastnit.....	51
7.5.1.3. chudoba jako spolehnutí se na Boha.....	51
7.5.2. bezmanželství jako nutnost nebo jako svoboda?	51
7.5.2.1. terminologie	52
7.5.2.2. bezmanželství jako služba a znamení pro druhé.....	53
7.5.2.3. bezmanželství jako plná závislost na Bohu	53
7.5.2.4. cudnost jako ukazatel k eschatonu.....	54
7.5.2.5. bezmanželství - shrnutí	54
7.5.3. poslušnost nebo konec poslušnosti?	56
7.5.3.1.1. vyrovnání se s Lutherovou kritikou a dnešní praxe.....	56
8. vstoupit do žitého experimentu?.....	58
8.1. otázka povolání	58
8.1.1. jsem si jista!	58
8.1.2. povolání jako cesta.....	59
8.2. důležité otázky před vstupem do komunity	59
8.2.1. povolán jako jednotlivec.....	59
8.2.2. ...povolán do společenství	60
8.2.3. otázka věku žadatele o vstup	61
9. konkrétní komunity	62
9.1. pietisticko-charismatické směřování komunity - Ev. Marienschwesternschaft... 62	
9.1.1. spiritualita komunity	62
9.1.1.1. Pokání a láska	63
9.1.1.2. milovat Ježíše více než ... kompromisy	64
9.1.1.3. milovat Ježíše více než ... co jsme vybudovali - evangelizace, misie ... 65	
9.1.2. shrnutí - Ev. Marienschwesternschaft.....	66
9.2. eklesiální směřování - Communität Casteller Ring	67
9.2.1. spiritualita komunity	67
9.2.1.1. kontinuita i experiment	67
9.2.1.2. ora...	68

9.2.1.3. ...et labora	69
9.2.2. shrnutí - Communität Casteller Ring	70
10. komunity v českých zemích?	71
11. závěr.....	72
12. seznam použité literatury	74

1. mezi tradicí a experimentem - evangelické komunity

Práce má od počátku velmi úzce vymezené téma.

Je zaměřena na evangelické *komunity*. Komunity, možná překvapivě, nejsou jedinou formou života, která se v návaznosti na mnišské tradice v rámci evangelických církví v německých zemích vyvinula. Již na začátku práce bylo nutno současně s definicí odlišit komunity od jiných typů společenství.

Aby bylo možno toto téma zpracovat a alespoň se pokusit dodržet limit rozsahu práce, bylo nutno vynechat celé dějiny mnišství mimo evangelické církve. A to včetně jejich největších osobností, ačkoliv jimi založené tradice ovlivnily i evangelické komunity.

Třetím ohraničením práce je můj zájem o *německé* evangelické komunity. Znalost německého jazyka mi umožňovala studovat materiály komunit bez nutnosti překonávat jazykovou bariéru. Pozoruhodné bylo i zjištění, že komunity jsou v zemích, odkud přišla do Čech druhá vlna reformace, už něčím zdomácněným.

Knižních titulů německé proveniencí zabývajících se komunitami je velmi málo. Navíc většina autorů byla či je nějakým způsobem s některou z komunit spojena. Tím je dána i neostrost mezi primární a sekundární literaturou v této práci - hranice mezi nimi jde napříč kapitolami, někdy odstavci, někdy ji téměř nelze rozeznat.

Od doby vydání knih uplynula delší doba, některá společenství už neexistují, jiná se musela vypořádat se smrtí zakladatelů, což se může odrazit na změnách důrazů spirituality komunity. Ve snaze získat aktuální informace jsem pracovala i s literaturou neknižního typu. Množství informací dostupných na internetových stránkách kolísá od dostupnosti základních dokumentů společenství až k poštovní adrese a telefonnímu číslu jakožto jediným informacím o komunitě dostupným na webu. Některé komunity nemají své internetové stránky vůbec, jiné je mají velmi bohaté. Většina stránek je zaměřena více na prezentaci společenství co do nabízených služeb a aktivit, než na informace, které by byly pro tuto práci přínosné.

Ve snaze doplnit nedostatek informací, které jsem potřebovala pro kvalitní vyhotovení práce, jsem rozeslala komunitám dopis s prosbou o odpovědi na otázky. Zdaleka ne všechny komunity odpověděly. Zcela mimoděk se ale ukázalo, že místně odlišené komunity sdružené do jednoho celku spolu velmi úzce spolupracují, informace si velmi rychle předávají a vystupují jako jeden celek. V průběhu psaní práce byl také aktualizován seznam komunit, i proto byl dopis zasílán dvakrát.

Názvy komunit jsem záměrně nepočesťovala - případnému zájemci o další informace tak postačí zadat název komunity do internetového vyhledávače bez zdlouhavého konstruování německého názvu komunity.

Je-li v práci užíváno termínu řeholník či mnich, má tento termín význam k neevangelické tradici náležející.

Evangelické komunity se mohou právem odvolávat na vlastní evangelickou mnišskou tradici. Přesto však jsou v německém evangelickém prostředí stále něčím novým, experimentem, který si své místo v zemských církvích vydobyl vlastně teprve nedávno.

2. jak definovat komunitu?

Při prvním pohledu do seznamu společenství překvapí mnohost názvů, při bližším nahlédnutí do materiálů nejednotnost názvosloví. Proto považuji za důležité definovat a definicí vymežit obsah pojmu komunita a vztah k ostatním druhům společenství.

2.1. název komunita

Název komunita je převzat z anglického či francouzského jazyka. Označení řád, který ukazuje na monastickou tradici, se některé komunity brání konstatováním typu: Nejsme mniši. Opatrnost, se kterou několik komunit užívá pro své označení slovo řád,¹ dává tušit, že je s mnišskou tradicí zacházeno kriticky.

V souvislosti s komunitami se lze setkat s termínem společenství, jenž je ale spíše termínem zastřešujícím. V jeho rámci lze jednotlivá společenství rozlišovat, tedy i odlišit komunitu od ostatních typů společenství. Toto rozlišování má za cíl ukázat různé možnosti navazování na mnišskou tradici, nikoliv vyzdvihnout některou z forem nebo formy hodnotit.

2.2. užší a širší vymezení pojmu komunita

Komunity v úzkém slova smyslu jsou „společenství osob, které se podřídily uspořádané formě společného života a určitým slavnostně vykonaným závazkům.“² Dle další podobné definice jsou komunity: „skupinami mužů a/nebo žen, kteří se skrze slavnostní závazek zavázali ke klasickým evangelijním radám (evangelische Räte) a jejich ratifikaci činí sliby uskutečňování evangelia v trvalém společenství.“³ Charakteristikou komunit jsou tedy sliby a společný život. Zpravidla, ale ne vždy, se jedná o skupiny žen či/a mužů žijících v celibátu.⁴

Komunita v širším slova smyslu znamená společenství mužů a žen, kteří se sice pravidelně schází, drží se pravidel svého společenství, nicméně nežijí společně na

¹ např. Christusbruderschaft - HÜMMER, H., Gott ruft dem, was nicht ist, daß es sei, str.9; Communität Casteller Ring, - BUSKE, T., Herkunft ist Zukunft - text a přebal knihy

² REIMER, I., Verbindliches Leben, str. 13

³ REIMER, I., Verbindliches Leben, str. 14, podobně definuje komunity v úzkém slova smyslu i WILCKENS, U., Die evangelischen Kommunitäten, 2.1

⁴ např. Kommunität Schloss Beugen se skládá pouze z rodin KOMMUNITÄT SCHLOSS BEUGEN, Herzlich willkommen, <http://www.kommunitaet-beuggen.de/Hauptseite.html>; příkladem smíšené komunity je Jesusbruderschaft Gnadenthal-žijí v ní neprovdané sestry, neženatí bratři i manželské páry, společně pracují i slaví; JESUS-BRUDERSCHAFT GNADENTHAL, Ehe und Zölibat <http://www.jesusbruderschaft.de/> Jesus-Bruderschaft / Ehe und Zölibat; komunita Adelshofen se skládá ze sester a bratří žijících v bezmanželství, KOMMUNITÄT ADELSHOFEN, Kommunität, <http://www.lza.de/kommunitaet/index.htm>

jednom místě. Podobně definuje širší význam výrazu komunity i sborník *Kommunitäten*.⁵

Abych dosáhla základu pro to, čím se bude tato práce zabývat, vybrala jsem komunity v úzkém slova smyslu.

2.3. komunita versus další společenství⁶

Komunity nejsou jedinou formou návaznosti na neevangelickou mnišskou tradici. V německých evangelických církvích se lze setkat i s bratrstvy/sesterstvy, terciářskými společenstvími, společenstvími životními a rodinnými, diakonickými společenstvími a dalšími společenstvími. V zájmu jasnosti toho, co komunita *je*, je nutno odlišit vše, co komunita *není*.

Jako bratrstva/sesterstva (*Bruderschaften/Schwesterschaften*) jsou označována „společenství, v nichž muži a ženy uprostřed světa povolání, manželství a rodiny činí krok ze zdrženlivosti přizpůsobeného křesťanství bez rozhodování k závazné a zavazující podobě žité víry.“⁷ Členové těchto bratrstev/sesterstev nežijí společným životem a k doživotnímu setrvání ve společenství se nezavazují slavnostními sliby; někdy mají vlastní pravidla a pevnou organizační formu.⁸

Zvláštní podskupinou bratrstev/sesterstev jsou společenství terciářského typu.⁹ Je otázkou, zda je počítat ke komunitám, se kterými mají společné prvky (pevně daný řád, sliby), nebo k bratrstvům/sesterstvům, se kterými sdílí stejný způsob života. V seznamu společenství v příloze *Verbindlich leben* i v nejnovějším seznamu společenství¹⁰ jsou řazena mezi sesterstva/bratrstva a společenství žen a mužů.¹¹ Někdy patří k některé z komunit, z ní vznikly a s ní úzce spolupracují, jí se inspirují, ale mají částečně vlastní vedení.¹² Jindy jsou společenství vzniklá bez přímé vazby na konkrétní

⁵ EVANGELISCHES MISSIONSWERK IM DEUTSCHLAND, *Kommunitäten*, str. 85

⁶ vypracováno s přihlédnutím k WILCKENS, U., *Die evangelischen Kommunitäten*, kap. 8 http://www.ekd.de/EKD-Texte/kommunitaeten_1997_kloster10.html

⁷ REIMER, I., *Verbindliches Leben*, str. 13

⁸ WILCKENS, U., *Die evangelischen Kommunitäten*, http://www.ekd.de/EKD-Texte/kommunitaeten_1997_kloster10.html, kap. 8.2

⁹ Názvy těchto společenství se různí - Tertiärgemeinschaft (např. při Christusbruderschaft Selbitz, CHRISTUSBRUDERSCHAFT SELBITZ, Tertiärgemeinschaft, www.christusbruderschaft.de), Oblatinnen/Oblaten při Communität Casteller Ring, KOMMUNITÄT CASTELLER RING, Communität Casteller Ring, www.schwanberg.de)

¹⁰ EVANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND, *Adressenliste*, www.ekd.de/download/adressenliste_aktualisiert_aug07.pdf

¹¹ EVANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND, *Verbindlich leben*, str. 33

¹² viz Tertiärgemeinschaft při Christusbruderschaft Selbitz, CHRISTUSBRUDERSCHAFT SELBITZ, Tertiärgemeinschaft, www.christusbruderschaft.de/

komunitu.¹³ Členové těchto společenství sice skládají doživotně platné sliby, ale nežijí společným životem. Význam slibovaného je oproti významu užívaného komunitami posunut. Podle J. Halkenhäusera¹⁴ i biskupa Ulricha Wilckense¹⁵, jejichž dělení společenství se v této práci přidržuji, nelze tato společenství ke komunitám v úzkém smyslu počítat.¹⁶ Přesto mají ze všech ostatních typů společenství ke komunitám nejbliže.

Coby životní společenství (Lebensgemeinschaften) nebo rodinná společenství (Familiengemeinschaften) jsou označovány rodinné komunity, velké rodiny, terapeutické skupiny a jiné duchovní buňky. V přibývajícím směru je pro tato společenství užíván název komunity, čímž se význam pojmu komunita poněkud posouvá. Členové těchto životních společenství neskládají žádné sliby, ale žijí společným životem.

Od bratrstev/sesterstev a terciářských společenství se komunita odlišuje společným životem a sliby doživotního setrvání v komunitě, od životních společenství (Lebensgemeinschaft) se odlišuje pouze sliby.

Odlišení sliby a společným životem odkazuje na to, že pouze komunity v úzkém slova smyslu v evangelickém prostředí nejvíce navazují na monastickou tradici, pro kterou jsou právě sliby a společný život podstatnými prvky. Členové společenství, kteří neskládají sliby či/a nežijí společným životem, nevytvářejí vlastní komunitu místně odlišenou od sborů. Oproti tomu členové komunit vytvářejí malý, od církve odlišený sbor (ecclesiola) v církvi (in ecclesia).

Diakonissen-společenství jsou v seznamu z EVANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND, přílohy k Verbindlich leben¹⁷ i v seznamu komunit ze srpna 2007¹⁸

¹³ viz historie Evangelische Franziskanerbruderschaft der Nachfolge Christi (=Evangelische Franziskaner-Tertiaren), EVANGELISCHE FRANZISKANER-TERTIAREN, Evangelische Franziskaner-Tertiaren, www.hochkirchliche-vereinigung.de

¹⁴ HALKENHÄUSER, J., Kirche und Kommunität, str. 210

¹⁵ viz jeho zpráva o komunitách - WILCKENS, U., Die evangelischen Kommunitäten,, http://www.ekd.de/EKD-Texte/kommunitaeten_1997_kloster10.html

¹⁶ Přitom terciářská společenství by se mohla právě tak odvolávat na svůj původ v monastické tradici jako komunity. Už název „terciáři“ je prostým označením faktu, že tento typ komunit vznikl v tradici jako tertius - třetí typ po mužských a ženských řádech. Toto rozdělení objevuje u Františka z Asisi (viz Wilhelm, J.B.P., Svatý František Serafický, zakladatel tří řádů). Ani v římskokatolické tradici nejsou v přísně církevně-právním smyslu terciářské společnosti řády, ač se tak nazývají a ač mají „pravý a úplný závazek zachovávat evangelijní rady ve světě.“ viz PAVEL, Perfectae caritatis, par. 11; www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651028_perfectae-caritatis_cs.html

¹⁷ EVANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND, Verbindlich leben, <http://www.ekd.de/EKD-Texte/54036.html>

¹⁸ EVANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND, Adressenliste, www.ekd.de/download/adressenliste_aktualisiert_aug07.pdf

řazena jako zvláštní typ společenství.¹⁹ Důvodem jejich zařazení je pravděpodobně jejich historický vývoj. Členky Diakonissen-sesterstev se zavazují zůstat celoživotně ve společenství, žijí společně na mnoha místech v Německu i jinde, slibují žít v chudobě, bezmanželství, poslušnosti, v pomoci potřebným.²⁰ Podle definice komunity, užívané v této práci, tedy lze tato společenství započítat ke komunitám.

Toto rozčlenění je teoretické, tedy ne vždy bez výjimky aplikovatelné. Ve volbě názvu společenství panuje volnost, která je matoucí. Komunity samy užívají ke svému označení i pojmy Schwesternschaft/Bruderschaft, Stift,²¹ Ring,²² Kloster.²³ Podobně může pojem Ordo označovat i nekomunitní typ společenství.²⁴ Pod označením Bruderschaft/Schwernerschaft se může skrývat terciářské společenství,²⁵ komunita²⁶ i bratrstvo/sesterstvo dle výše zmíněné definice. Navíc společenství sama podléhají změnám - z části nekomunitního společenství se může stát komunita, která se po čase z různých důvodů vrátí zpět do nekomunitní podoby.²⁷

Jak již bylo řečeno, v této práci se budu zabývat německými evangelickými komunitami v úzkém slova smyslu. Další formy navazování na mnišskou tradici zůstanou mimo rámec této práce.

¹⁹ s jednou výjimkou - Diakonissen-Kommunität „Zionsberg“

²⁰ DEUTSCHER GEMEINSCHAFTS-DIAKONIEVERBAND, Diakonisse – der andere Lebensstil, http://www.dgd.org/ueber_uns-diakonissen.html

²¹ Stift Fischbeck, STIFT FISCHBECK, Stiftsdamen, http://www.stift-fischbeck.de/index.php?option=com_content&task=view&id=13&Itemid=27

²² Communität Casteller Ring, COMMUNITÄT CASTELLER RING, Communität Casteller Ring www.schwanberg.de

²³ Kloster Amelungsborn (KLOSTER AMELUNGSBORN, Die klösterliche Gemeinschaft, http://www.kloster-amelungsborn.de/unser_kloster.htm) - narodil od Kloster Wennigsen, (KLOSTER WEINNIGSEN, Heutige Nutzung, <http://www.via-cordis-wennigsen.de/heute.html>) není komunitou!

²⁴ Ordo pacis, ORDO PACIS, Aus der Geschichte der Evangelischen Schwesternschaft Ordo Pacis, www.ordo-pacis.de/html/geschichte.html

²⁵ např. EVANGELISCHE FRANZISKANER-TERTIAREN, Evangelische Franziskaner-Tertiaren, www.hochkirchliche-vereinigung.de

²⁶ např. Evangelische Marienschwesternschaft, EVANGELISCHE MARIENSCHWETERNSCHAFT, Gottes Treue, str. 18

²⁷ Ordo pacis vzniklo roku 1953, sestry ale nežily společným životem. Část sester se v roce 1956 rozhodla žít společným životem v bezmanželství, sdílení majetku a poslušnosti představené v Cella St. Hildegard. Pro označení této části společenství šlo tedy užít termín komunita. Podle staršího seznamu komunit z WILCKENS, Ulrich, *Die evangelischen Kommunitäten*, Bericht des Beauftragter des Rates der EKD für den Kontakt zu den Evangelischen Kommunitäten, „už ale komunita Cella St. Hildegard neexistuje. Na seznamu z EVANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND, Verbindlich leben se Ordo Pacis opět objevuje mezi komunitami, na aktualizovaném seznamu ze srpna 2007 také. Podle ORDO PACIS, *Aus der Geschichte der Evangelischen Schwesternschaft Ordo Pacis*, www.ordo-pacis.de/html/geschichte.html si chce Ordo pacis „uchovat možnost nového komunitního života“, aktuálně ale neuvádí ani jednu buňku společného života. Ordo pacis tedy není podle definice této práce komunitou.

2.4. komunita - evangelická

Uznání společenství jako evangelického společenství (tedy i komunity) se děje skrze vedení zemské církve (nebo po domluvě s ní skrze EKD), zpravidla je vyřčeno vedoucím duchovním. Jako základní kriteria lze označit orientaci na Písmo a vyznání a ujednání o veřejném zvěstování a udílení svátostí. Dalšími kritérii jsou: sdělení závazků (případně řehole), nejkratší doba existence 5 let, nejméně 7 členů, většina z nich členové evangelické církve, příslušnost ke Konferenci evangelických komunit (Konferenz evangelischer Kommunitäten - KevK), k Setkání duchovních společenství (Treffen geistlicher Gemeinschaften, TGG), nebo k některému diakonisskému či diakonickému svazu a připravenost k pravidelným vizitacím osoby, kterou k tomu pověřilo vedení církve. Teprve tehdy, vyhoví-li komunita těmto kritériím, je uznána jako evangelická komunita.²⁸

Pro tuto práci to znamená další vymezení komunity jako evangelické ve smyslu k některé z evangelických církví náležející. Bylo by totiž možné, aby v některé z evangelických církví vznikla komunita, v níž by ale žili převážně členové jiných církví - komunita by podle těchto pravidel nemohla být označena za evangelickou.

²⁸ EVANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND, Verbindlich leben, str. 22n

3. tradice přítomná v experimentu

Tvrzení, že komunity v německých evangelických církvích jsou novinkou, je pravdivé jen z části. Nově vzniklé komunity navazují nejen na NZ, ale i na bohatou reformační a poreformační tradici. Považují tedy za důležité tuto tradici připomenout. Nejprve chci ukázat, na která místa z NZ se komunity nejčastěji odvolávají; poté chci probrat reformační tradici. I toto pořadí pochází z materiálů komunit - komunity se odvolávají nejprve na NZ a na reformační tradici až následně.

3.1. novozákonní tradice

NZ je pro komunity normou jejich života.²⁹ Při pročitání argumentace komunit lze stanovit nejčastěji se vyskytující motivy. Jsou to: povolání k životu v komunitě jakožto uskutečňování následování Krista, komunitní život mající předobraz v jeruzalémské církvi a komunity jako jeden z údů těla Kristova.

3.1.1. povolání v NZ - volání a svobodná odpověď

Komunity se odkazují na novozákonní oddíly, kde Ježíš ohlašuje velmi blízký příchod Božího království.³⁰ Ježíšovo volání k víře platí pro všechny (Mt 11,28, Mt 5 a par). Ježíš chce, aby hledání Božího království mělo prioritu před lidskými plány (Mt 6,33), což zahrnuje přinejmenším připravenost nechat za sebou i to, co je pro lidský život nutné (Mt 19, 21 a 27, Mt 13,45 n) a následovat jej.

Radikální realizování tohoto nároku požaduje Ježíš ale pouze po těch, které si mezi těmi, kteří uvěřili a obrátili se, zvláště vyvolil (Mk 1,16-20 a par). Povolání, pověření a vyslání tak vytváří komplex, který je vztažen na jednotlivé povolání (Mt 10 a par.). Skupinu učedníků, kteří Ježíše následovali, lze tímto od ostatních *odlišit*, nelze ji však od následovníků Ježíše *oddělit* nebo se pokoušet postavit obě skupiny proti sobě.

Pojem κλησις, vocatio, se ve smyslu povolání explicitně vyskytuje především v Pavlových a pavlovských epištolách.³¹ Znamená „jednoznačně a všeobecně Boží povolání, tzn. akt v Ježíši Kristu vydaného volání Božího, skrze nějž je člověk přesazen do nového stavu „křesťanů“, který je učiněn účastným s tímto stavem spojených zaslíbení (Ef 1,18; 4,4), v nichž se přijímá tomuto stavu odpovídající povinnost (Ef 4,1;

²⁹ „Základem našeho života je slovo Boží. Povzbuzuje nás ke společenství s Bohem, určuje a koriguje náš životní styl i nás uvnitř našeho společenství. Je pramenem síly a inspirace k rozpoznání a naplnění našeho pověření v tomto světě.“ DEUTSCHER GEMEINSCHAFTS-DIAKONIE VERBAND, Diakonisse - der andere Lebensstil, http://www.dgd.org/ueber_uns-diakonissen.html

³⁰ nejčastěji Mk 1,14n, Mt 4,12.17, Mt 11,4-6

³¹ např. Ř 1,1; 1,6, 1,7; 8,28; 11,29; 1 K 1, 1; 1,2; 1, 24; 1,26; 7,18 7,20nn; G 5,13; Ef 1,18; 4,1; 4,4; Fm 3,14; Kol 3,15; 2 Tm 1,9; 1 Ti 6,12; 2 Ti 1,9; Žd 3,1; 9,15; 11,8; 1 Pt 3,9; 2 Pt 1,10; Zj 17,14

2 Pt 1,10).³² Κλησις je tedy *obecným povoláním ke křesťanství*, k následování, povoláním do stavu křesťanského. Neznamená ani duchovní aristokracii,³³ ani občanské povolání.³⁴ V rámci nově vzniklého společenství křesťanů jsou pak rozlišovány jednotlivé dary³⁵, které rozlišují uvnitř skupiny křesťanů, rozlišení není ale odlišení nebo odtržení - křesťanstvo je samozřejmě jedním celkem, v němž jsou si všechny údy rovny a stejně potřebné.³⁶

K pojmu κλησις se váže i pojem εκαστος, každý, jeden každý. Povolání je velmi konkrétní, pro konkrétního člověka, ke konkrétní věci.³⁷

Provokující bezpodmínečnost Ježíšova volání (Mk 1,17 + 19) přitom odpovídá bezpodmínečnému a přesto svobodnému uposlechnutí učedníků (Mk 1,18 + 20). Pro učedníky to znamená zřít se všeho (Lk 14,26), vzít na sebe kříž (Mk 8,35) a následovat Ježíše. Následování způsobem, který Ježíš pro učedníky vybral, má učedníky osvobodit pro bytí s Ježíšem, kázání a dosvědčování příchodu Božího království (Mk 3,14-15).³⁸ Radikální způsob následování Krista jako odpověď na jeho radikální nárok, který Kristus podle své vůle vztáhl na konkrétní osoby, je tedy již v Novém Zákoně objevujícím se způsobem života křesťana.

Tento radikální nárok vztahuje na člověka Kristus, tedy nikoliv člověk sám (Mk 5,18n). Mezi zástupy, které Ježíše následovaly, byli učedníci odlišenou skupinou, v eschatonu jim bylo zaslíbeno Boží království - nic jiného než těm ostatním, na které Ježíš tak radikální požadavek k následování nevztáhl (Mk 10,33).³⁹ Ty, kteří v Ježíše uvěřili a učedníky dělil jejich *způsob života*, který na základě uposlechnutí povolání žili. Z textů Nového Zákona nelze vyvodit nic, co by svědčilo o tom, že by učedníci proto byli „dokonalí“ či tvořili „lepší skupinu“ mezi Ježíšovými následovníky. Tvořili *jinou* skupinu, nikoliv lepší či dokonalou, přesto *jinou*.

³² BARTH, K., KD III/4, str. 689

³³ viz stručné dějiny chápání vocatio jako záležitosti pouze mnišstva, BARTH, K., KD III/4, str. 690 n

³⁴ viz proces zesvětštění termínu povolání v protestantismu, BARTH, K., KD III/4, str. 691 n

³⁵ 1 K 12

³⁶ 1 K 12,20

³⁷ oba pojmy zároveň se vyskytují v 1 K 7, 17 a 20; ČEP zde překládá κλησις jako postavení, Luther a kralická bible jako povolání

³⁸ k představě nemoci jakožto posedlosti zlým duchem viz GREEVEN, Heinrich, Krankheit und Heilung nach dem Neuen Testament, sešitová řada Lebendige Wissenschaft, sešit 8, Kreuz-Verlag Stuttgart 1948

³⁹ v Mk 10,33 (předcházející oddíl pojednává o bohatém mládenci!) je těm, kteří se všeho vzdají (zde to jsou učedníci), v přicházejícím věku zaslíben život věčný, stejně tak jako je v kázání na hoře (Mt 5, 11n a par.) zaslíbeno všem

3.1.2. parochiální a komunitární model života jedné církve

Podle NZ se velmi záhy se vyvinuly dva modely života křesťanů, a sice jeruzalémský sbor představující komunitární model (Sk 2,42-47 a Sk 4,32-37) a sbory, které na svých misijních cestách založil apoštol Pavel jakožto parochiální model. Ve Skutcích apoštolských tedy lze najít *dva* modely života *jedné* církve. Jeruzalémský sbor je představován jako těsně semknuté společenství víry, modlitby, lámání chleba, společného majetku (Sk 2,42-47).⁴⁰

Je odkazování se k těmto modelům legitimní cestou? Dlouholetý duchovní Communität Casteller Ring J. Halkenhäuser odpovídá následovně: „Zvážíme-li exegetickou problematiku sumářů v Sk 2,42 a Sk 4, 32-37, nemůžeme zamítnout, že monasticky strukturované bezpodílové společenství majetku může mít tento ideální model legitimně před očima.“⁴¹

Patřilo k životnímu stylu jeruzalémské komunity i bezmanželství, chudoba a poslušnost? Podle G. Theissena patřilo, ale pouze k některým jejím členům. Z kusých zpráv, které se o jeruzalémském sboru-komunitě zachovaly, lze podle G. Theissena vypožorovat, že jeruzalémská komunita byla složena z těch, kteří v ní skutečně žili a těch, kteří jakožto potulní kazatelé vyslaní sborem přecházeli z místa na místo.⁴² Tito potulní kazatelé žili bez domova, peněz, rodiny.⁴³ Takovýto způsob života ukazuje podle G. Theissena na skutečnost, že „etický radikalismus tradování Slova je radikalismem putujících.“⁴⁴

Následují komunity i tento model, který stejně tak jako společenství majetku patřil k jeruzalémskému sboru-komunitě? Komunity samy se na tyto putující kazatele výslovně neodkazují, zůstávají mimo jejich zájem. Pokud lze mluvit o podobnosti, pak spíše jde o podobnost s jeruzalémskou, na jednom místě usazenou komunitou, než s potulnými kazateli. Komunity na sebe ale částečně vztáhly radikalitu oněch putujících kazatelů.

Z kritického přístupu komunit k mnišské tradici lze vyvodit, že hledání předobrazů není sentimentálním únikem do „zlatých časů“ raného křesťanství a jejich

⁴⁰ Lze se samozřejmě ptát, zda byla komunita v Jeruzalémě opravdu tak velká, jednotná, atd., jak je líčeno ve Skutcích apoštolských a proč je tolik zdůrazňována právě ona jednota. Zde odkazuji na Pesch, R. Die Apostelgeschichte, EKK V/1, str. 128-133 a 179-194 ; informace o jeruzalémské komunitě jsou stylizované, nikoliv zcela nepravdivé

⁴¹ HALKENHÄUSER, J., Kirche und Kommunität, str. 253

⁴² THEISSEN, G., Studien zur Soziologie des Urchristentums, str. 106-108

⁴³ THEISSEN, G., Studien zur Soziologie des Urchristentums, str. 87

⁴⁴ THEISSEN, G., Studien zur Soziologie des Urchristentums, str. 86

nezkažené krásy, není ani *primárně* doplněním toho, co by církvím reformace scházelo. Spíše je tak znovu zdůrazněna širší obdarování, kterých se církvi dostává (1 K 12,4-31).

3.1.3. komunity - součást těla Kristova

Povolání k určitému druhu života orientovanému na předobrazu jeruzalémské církve vede komunity k tomu, aby se s novou pozorností věnovaly pavlovské koncepci těla Kristova (Ř 12, 1 K 12).

V 1 K 12,4-31 poukazuje apoštol Pavel na různost darů Ducha a zároveň jejich propojení v jednom těle Kristově. Evangelické komunity si v návaznosti na toto místo uvědomují, že jako část těla Kristova mohou existovat jen tehdy, budou-li začleněny do některé ze zemských církví. Jednota se zemskými církvemi je ovšem jednotou v rozličnosti. Komunity přinášejí do života sborů strukturovaného spíše podle parochiálního (pavlovského) modelu modelu společenství, jejichž členové jsou navzájem těsněji provázáni. Jak již bylo řečeno, oba modely jsou již v NZ komplementární.

3.1.4. shrnutí

Existence komunit jakožto těsných, nikoliv uzavřených křesťanských společenství stojících pod nárokem Slova je *jednou z* možností, jak uskutečňovat všeobecné povolání k životu s Kristem v jeho církvi. V řešení otázky, jak toto povolání uskutečňovat, může sloužit i komunitární model života jeruzalémské církve. Tento model je komplementární s pavlovským modelem strukturování života sborů jako ne úzce pospolu žijícího společenství. V propojenosti sborů a komunit a sdílení obdarování, kterého se jedněm i druhým dostává, se osvědčuje jednota církve v různosti darů Ducha.

3.2. reformační tradice

Je život současných komunit přiměřený reformační tradici, na kterou se odvolávají? Záměrem této kapitoly je poukázat na paradox - reformace neznamena absolutní odmítnutí klášterů! Calvin i Luther se k mnišství vyjádřili. Calvin tak učinil v *Institutio christianae religionis*, Luther ve spise *De votis monasticis Martini Lutheri judicium*.⁴⁵

Ačkoliv je Lutherova kritika kritikou mnišství „zevnitř“ a Calvinova kritikou „zvnějšku“, mají mnoho společného. Důraz na Písmo a tradici staré církve oproti stavu mnišství jejich doby lze najít u obou. Kritizováno je mnišství jako jediná cesta

⁴⁵ k biblickým a filozofickým elementům v Lutherově *De votis* srov. VENTURA, V., *De votis monasticis* 1996 *Elementa biblica et philosophica*

k dokonalosti a s tímto postojem související znehodnocování života mimo kláštery, automatické rozdělování lidí na ty, kteří žijí ve stavu dokonalosti (mniši a klerici) a ve stavu nedokonalosti (obecný lid), chápání mnišských slibů jakožto druhého či lepšího křtu, oddělování se mnichů a chápání slibů a mnišského života jako díla, kterým si lze pro sebe i pro druhé zasloužit spásu - prostřednictvím církve.

3.2.1. Lutherova kritika

Lutherovu kritiku tehdejšího mnišství uvádím z několika důvodů. Jednak ukazuje, proč byly kláštery a mnišství pro Luthera tak problematickými. Druhým důvodem je skutečnost, že se podobné hlasy ozývaly (a možná ještě ozývají) v kritice soudobých komunit. Za třetí musí být Lutherova kritika varováním - komunity v evangelických církvích ano, *ale* poučit se z chyb. A konečně za čtvrté, namísto odsudku klášterů se může stát obranou dnešních komunit. Proč říkat ke komunitám ne ze strachu ze znevážení evangelické tradice, když v ní komunity koření?

Pro Lutherovu břitkou kritiku je důležitá její zakotvenost v mnišství jeho doby a v Lutherově osobní zkušenosti s ním. Ve své kritice vychází Luther z Nového i Starého Zákona, argumentuje jimi a na nich staví i svůj obraz reformou změněného mnišství. Nejen dosavadní praxe byla pro Luthera nepřijatelná, nepřijatelný byl pro něj i sám základ mnišství, který byl postupem času odcizen biblickým základům.⁴⁶ Svoboda, v níž musí každý sám za sebe najít jemu osobně určenou cestu do Božího království, byla pro jeho současníky očividně složitá.

Z Lutherovy kritiky jsem vybírala krátké věty či souvětí, která vystihují podstatu jeho kritiky. Jsou rychlým a dobrým vstupem do tématu a dávají okusit i něco z horkosti sporu. Konstruktivní návrhy cituji proto, že vystihují jádro kritiky a přinášejí podněty k nápravě (či napravování) základu slibů.

3.2.1.1. Lze složit sliby a nerouhat se tím Bohu?

Lutherova kritika mnišství jeho doby začíná útokem na sliby jako celek. Otázka, na kterou hledá odpověď, zní přibližně takto: Lze vůbec složit sliby a nerouhat se tím Bohu? V čem jsou sliby nebezpečné?

⁴⁶ u zakladatelů mnišské tradice (Antonín, František) tuto chybu nevidí

3.2.1.1.1. být mnichem = odpadnout od víry a udělat z evangelia zákon

„Neboť když se někdo domnívá, že by měly být radami, co rady nejsou, a Boží příkazy opouští, co je to jiného než Boží pravdu popírat a ke lži se obracet a Bohu se rouhat?“⁴⁷ Biblickým podkladem obou částí kritiky je Lutherovo chápání horského kázání (Mt 5-7), které se neshodovalo s tehdy běžným výkladem.

Ve své kritice předpokládá Luther u svých současníků rozdělení horského kázání na *consilia* a *praecepta*.⁴⁸ Rady byly určeny pro speciální skupinu (mnichy) a příkazy pro zbývající obecný lid.⁴⁹ Rady bylo možno následovat pouze v mnišském způsobu života. Složením mnišských slibů byl mnich osvobozen od poslušnosti příkazům, namísto nich měl následovat rady. Sliby tak byly nadřazeny obecnému závazku k následování Krista ve křtu. Tento přístup k horskému kázání kritizuje Luther jako vytváření zákona z evangelia.⁵⁰

Martin Luther se obracel i proti chápání slibů jako díla, kterým si lze u Boha zasloužit spásu, ať pro sebe či pro jiné.⁵¹ Takové pojetí slibů je pro něj „to samé, jako odpadnout od víry.“⁵² Vztah víry a slibů jakožto skutků je taktéž jasný. „Pak je víra neporaněna, jsou-li sliby za svobodnou věc držány, ne za ospravedlnění a požehnání, vždyť je jisté, že skrze žádné zákony, skrze žádné skutky, ale pouze vírou...“⁵³ dosáhneme spásy.

Konstruktivní kritiku lze načrtnout asi takto: Rady, které mniši následují, ve skutečnosti platí pro všechny, stejně jako příkazy. Upřednostňovat rady jako cestu ke spáse, příkazů jako nedůležitých nedbat a osoby složivší slib navíc nutit k dodržování rad pohrůzkami zatracení, není přiměřené horskému kázání.⁵⁴ Luther proto navrhuje, aby evangelijní rady, které mniši dodržují, byly vráceny tam, kam patří - místo nadřazenosti Božím příkazům byly těmto podřizeny,⁵⁵ založeny na slibu vyslovovaném ve křtu. Takto by se sliby staly něčím vzhledem ke spáse druhotným, ne nutným.

⁴⁷ LUTHER, M., De votis, sloupec 1514

⁴⁸ LUTHER, M., De votis, sloupece 1513 a 1514

⁴⁹ přítomen je i jistý prvek devalvace onoho obecného lidu

⁵⁰ LUTHER, M., De votis, sloupec 1513

⁵¹ LUTHER, M., De votis, sloupec 1545

⁵² LUTHER, M., De votis, sloupec 1545

⁵³ LUTHER, M., De votis, sloupec 1554

⁵⁴ podle LUTHER, M., De votis, sloupec 1512 nn

⁵⁵ LUTHER, M., De votis, sloupec 1521

3.2.1.1.2. být mnichem = být dokonalejší

Další bod kritiky s horským kázáním úzce souvisí. Podle míry dodržování horského kázání (dva stupně - následování pouze příkazů a následování pouze rad) byli lidé rozděleni na osoby žijící ve stavu nedokonalosti (obecný lid, následující pouze příkazy) a osoby žijící ve stavu dokonalosti (mniši, klérus obecně, následující po složení slibů pouze rady).⁵⁶ K poměřování bylo užíváno „zdání vnějších činů a slibů“⁵⁷, namísto „měřítka Ducha, víry a lásky.“⁵⁸ Luther definuje stav dokonalosti jinak, podle vztahu člověka k Bohu a světu: „že člověk v srdečné víře pohrdá ať smrtí, životem, slávou a celým světem a ve žhnoucí lásce je služebníkem všech.“⁵⁹

Takto pojaté sliby by vycházely ze svobodné vůle namísto ze strachu ze zatracení, se ztrátou pojmu dokonalosti mnichů by se ztratila i nadřazenost mnišského stavu nad obecným lidem a obnovil správný vztah k Bohu (víra) i lidem (být služebníkem všech).

3.2.1.1.3. být mnichem = lepší než křest

Strach ze zatracení se podepsal i na chápání křtu - skrze jeden jediný hřích lze ztratit křestní milost. Přísným pokáním a bohubíými skutky lze ztracenou milost získat zpět, pro sebe i pro druhé - zhruba takto lze shrnout Lutherovo konstatování o vztahu jeho současníků ke křtu.⁶⁰ Křest sám o sobě by tedy ke spáse nestačil - milost je nutno si zasloužit, což lze podle Lutherových současníků nejjistěji vstupem do kláštera a stálým obnovováním slibů.⁶¹

Luther tuto pojetí obrací - milost Boží spojuje se křtem, skutky mají být plody víry a lásky. Velký důraz klade na sílu milosti získané ve křtu - skutky jsou něčím druhotným. Mnichy, kteří skládali sliby ve snaze dosáhnout skrze ně milosti, chce z klášterů propustit.⁶²

3.2.1.1.4. být mnichem = proti svobodě

Sliby jsou proti víře, jsou-li vynuceny pohrůzkou zatracení pro ty, kteří je nesložili.⁶³ Takovéto sliby jsou hříchem a má být zjednána náprava - buď sliby zrušit

⁵⁶ LUTHER, M., De votis, sloupec 1519 - 1528

⁵⁷ LUTHER, M., De votis, sloupec 1520

⁵⁸ LUTHER, M., De votis, sloupec 1520

⁵⁹ LUTHER, M., De votis, sloupec 1520

⁶⁰ LUTHER, M., De votis, sloupec 1538

⁶¹ LUTHER, M., De votis, sloupec 1538 n

⁶² LUTHER, M., De votis, sloupec 1538 n

⁶³ LUTHER, M., De votis, sloupec 1531-1533

nebo je slíbit a dodržovat jinak - ve svobodě svědomí.⁶⁴ Sliby by měly mít tento podklad: „Slibuji ti žít tímto způsobem, který podle přirozenosti není nutný, ani pro ospravedlnění nutným býti nemůže.“⁶⁵

Do slibů skládaných bez strachu o ospravedlnění se promítá křesťanská svoboda, která ví i o závazku a plodech víry. „Tak lze o slibech a jejich dílech říci, že jsou nyní nutné, neboť po složení slibů jsou příkazem, jako plody ospravedlnění, ačkoliv nejsou nutné k ospravedlnění samému, které je pouze z víry. Neboť to také není křesťanská svoboda, že by se mohly Boží příkazy opomíjet. Příkaz Boží je totiž (Ž 76,12) Slibte a dodržujte.“⁶⁶ Tak Luther ukazuje i na *nutnost vstupu do kláštera*, pokud tam dotyčného vede Bůh.

Na jednom z míst jeho *De votis* lze najít i konstruktivní výklad slibů jako takových: „Když život v klášteře v takové podobě slibuješ, že s takovými lidmi žítí chceš ve vědomí, že od toho nečekáš ani užitek, ani zápory u Boha, ale že tě buď osud k tomu dovedl, tento způsob života přijmout, nebo že se ti to tak zalíbilo žít a že se proto za lepšího nemáš než ten, kdo se oženil nebo obhospodařuje pole, tak neslibuješ odporně, co se slibů týče.“⁶⁷

Luther tedy zná i možnost žít jako mnich, popudem k takovému rozhodnutí je volání Ducha svobody, v němž se dotyční rozhodli sami od sebe činit to, co předepisuje klášterní život.⁶⁸

3.2.1.1.5. být mnichem = tvrdá, trvalá povinnost

Luther polemizuje se soudobou praxí hojně dispenzace jako řešení stavu, kdy mnich po doživotních slibech nemůže z nějakého důvodu dále žít jako mnich. Dispenz ale neznamená zrušení slibu jako takového, je to církevní dovolení k nedodržení slibu. Dispenz se netýkal slibu čistoty (*Keuschheit*).⁶⁹ Jádro Lutherova stanoviska lze nastínit takto: proč tvrdošijně trvat na nezrušitelnosti slibů a situaci řešit dispenzy a hrozbami zatracením, když sliby nejsou ke spáse nutné? Sliby jsou světská věc, lze je svobodně dodržovat i svobodně odejít - a přesto být spasen.

Jak by mělo tedy vypadat reformou změněné pojetí slibů? „Slibuji ti (osloveným je Bůh) poslušnost, čistotu (*Keuschheit*) a chudobu dodržovati, s celou řeholí svatého

⁶⁴ LUTHER, M., *De votis*, sloupec 1534

⁶⁵ LUTHER, M., *De votis*, sloupec 1555

⁶⁶ LUTHER, M., *De votis*, sloupec 1556

⁶⁷ LUTHER, M., *De votis*, sloupec 1562

⁶⁸ LUTHER, M., *De votis*, sloupec 1640; v orig. *Nutzen noch Nachteil*

⁶⁹ s výjimkou těch, kdo skládali slib před dosažením plnoletosti, LUTHER, M., *De votis*, sloupec 1651

Augustina, až do smrti, svobodně, to znamená, že to mohu změnit, pokud by se mi zezdalo.“⁷⁰ Ani toto místo a zvláště pak poslední slovo citátu nelze vykládat jako dovolení ke svévoli. Luther vidí člověka především jako poslušného Kristu, nikoliv jako individuum rozhodující se na základě svých měřítek. Láska, která má být soudkyní, je především láskou k Bohu.⁷¹

3.2.1.1.6. shrnutí Lutherovy kritiky v *De votis*

Lutherovi mnišství jako takové nevadilo, pokud bylo splněno několik základních podmínek. Křest jakožto svátost je ke spáse nutný, sliby mnichů jsou pouze *jednou* z realizací křestní odpovědnosti, ke spáse nutné nejsou, nelze si jimi nic zasloužit. Sliby musí být skládány s tímto vědomím, ve svobodě, lidmi, kteří k tomu mají opravdu povolání od Boha. Sliby jsou světská, vzhledem ke spáse sekundární záležitost, pokud by láska k Bohu požadovala přestat sliby dodržovat, může mnich volně odejít.

Důraz na individualitu svědomí a rozhodování tvoří rozdíl oproti Calvinovu stanovisku - zatímco Calvin tvrdí, že *jakékoliv* mnišství je *únik před povinností* manželství, kterou Bůh uložil paušálně *všem lidem*⁷², nechává Luther prostor pro ty, kteří jsou povoláni k mnišskému způsobu života. Chce-li někdo slíbit něco navíc, než slíbil ve křtu a nebude-li tento slib rušit slib křestní, může to z popudu Ducha udělat.

3.2.1.2. Calvinova kritika

Zatímco Luther v mnišství očištěném od dobových nešvarů a založeném na poslušnosti Písmu viděl *jednu z možných* cest života křesťana, Calvin je striktně proti jakémukoliv mnišství. Podle něj Bůh uložil *všem lidem* „*nutnost* manželství“⁷³ a „*péči o zbožný domácí regiment*“, ⁷⁴ kláštery jsou pouze *únikem* před těmito povinnostmi.⁷⁵ Calvin tak nesporně reagoval na znehodnocování jiného povolání než mnišského a jiné činnosti než byla modlitba a kontemplace. S použitím stejného logického postupu⁷⁶ jako tehdejší propagátoři mnišství vytvořil svou pozici protipól, pro další vývoj mnišství nekonstruktivní. Luther se svým důrazem na individuální svědomí od této logiky odchyluje, čímž otevírá prostor pro reformu mnišství v dějinách luterství.

⁷⁰ LUTHER, M., *De votis*, sloupec 1576.

⁷¹ LUTHER, M. *De votis*, sloupec 1656

⁷² CALVIN, J., *Institutio*, kniha 4, kapitola 13, odstavec 16

⁷³ CALVIN, J., *Institutio*, kniha 4, kapitola 13, odstavec 17; kurziva autorka práce

⁷⁴ CALVIN, J., *Institutio*, kniha 4, kapitola 13, odstavec 16

⁷⁵ CALVIN, J., *Institutio*, kniha 4, kapitola 13, odstavec 16; kurziva autorka práce

⁷⁶ ukazovat na jedinou správnou možnost, jak se rozhodnout, bez ponechání svobody k samostatnému rozhodnutí

3.3. poreformační tradice

Bylo by projevem neznalosti domnívat se, že Lutherův odchod z kláštera je posledním kontaktem reformace s mništvím. Nebylo tomu tak, období od reformace po současnost je, pro mnohé nečekaně, i dějinami evangelických klášterů.

3.3.1. období latence - od reformace po první světovou válku

V období těsně po reformaci docházelo k rušení klášterů, eventuálně k proměně původně římskokatolických klášterů v evangelické. V šestnáctém století tak bylo více než 50 klášterů, v nichž zůstal řádový život v silně modifikované podobě zachován.⁷⁷ Na jejich krátce přerušenu tradici navazují některá z nynějších společenství.⁷⁸ Není bez zajímavosti, že J. Halkenhäuser v kapitole o luterském pietismu zmiňuje i Obnovenou Jednotu bratrskou a její von Zinzendorfem ovlivněný řád.⁷⁹ K dalším dějinám období od luterské ortodoxie, z jejichž teologů se s evangelickým mništvím nejvíce zabýval J. Gerhard, přes reformovaný pietismus reprezentovaný jmény Gilbert Voetius, Jodocus Lodenstein, Jean Labardie až po „století vnitřní obnovy“ představované jmény J. H. Vicher, W. Löhe odkazují do knihy J. Halkenhäusera⁸⁰, kde lze nalézt jak teze shrnující jednotlivá období, tak i množství odkazů do pramenné literatury.⁸¹

mništví jako prostředek hnutí obnovy v evangelických církvích po první světové válce

Na znovuobjevení se myšlenky na evangelické mništví se podle J. Halkenhäusera vedle střetu liberální a dialektické teologie podílela i luterská a calvinská renaissance. Mezi osobnosti, jejichž největší vliv spojený se vznikem prvních komunit se projevil těsně po první světové válce, lze počítat J. Halkenhäusera, Fr. Halkenhäuser Fr. Overbecka,⁸² S. Kirkegaard, Fr. Heilera, W. Löhe a H. K. Wendlandta. Ačkoliv by bylo nesmírně zajímavé zabývat se všemi, vybrala jsem pouze F. Heilera, který se s problémem mništví vypořádal i na praktické rovině.⁸³

⁷⁷ HALKENHÄUSER, J. Kirche und Kommunität, str 82

⁷⁸ Kloster Amelungsborn, OSTERMANN, B., Amelungsborn - ein evangelisches Zisterzienserkloster, http://www.kloster-amelungsborn.de/vortrag_ostermann.htm, z komunit např. Kloster Wennigsen, VIA CORDIS KLOSTER WENNIGSEN, Kurze Historie, <http://www.via-cordis-wennigsen.de/historisch.html>

⁷⁹ HALKENHÄUSER, J. Kirche und Kommunität, str 126-135

⁸⁰ HALKENHÄUSER, J. Kirche und Kommunität, kapitoly II-IV

⁸¹ podobné, avšak česky psané informace lze nalézt v VENTURA, V. De votis monasticis 1996, zvláště kapitola Reformace a mništví, str. 231-248

⁸² OVERBECK, Fr. Christentum und Kultur, Gedanken und Anmerkungen zur modernen Theologie, Basel 1919, Über die Christlichkeit unserer heutigen Theologie, Leipzig 1903

⁸³ Fr. Heiler se stal duchovním otcem nejméně tří společenství - 9. 10. 1918 bylo založeno Hochkirchliche Vereinigung, 1927 v návaznosti na W. Monoda založil a jako první představený vedl Evangelische Franziskaner-Bruderschaft der Nachfolge Christi a roku 1929 založil a jako první představený vedl Evangelisch-katholische-Eucharistische Gemeinschaft, dnešní St. Johannes Bruderschaft, podle

Možnost obnovy evangelické církve vidí Friedrich Heiler v tom, že „budou vzata vážně a bráněna symbola staré církve“⁸⁴ a Confessio Augustana. Autorita dogmat vyjádřená v osobnostech biskupů jakožto symbolu nepřerušené kontinuity církve,⁸⁵ svátosti jako viditelné slovo Boží, kněžství jako služba slova a obnova svátostného života slouží Heilerovi jako prostředky k realizaci této obnovy.⁸⁶ Obnova je ale podle něj uskutečnitelná pouze tehdy, „bude-li o toto horlivě pečováno ve zvláštních religiózních střediscích (Mittelpunkt).“⁸⁷ Těmito středisky jsou kláštery. „Přejeme si evangelické kláštery, v nichž křesťanští muži vedou ve vši svobodě a lásce chudý, bezmanželský, obětavý život bez donucení, bez snahy zasloužit si spásu skutky. Tito evangeličtí mniši by měli našemu dnešnímu světu ukázat, že duchovní život v meditaci, modlitbě a askezi není žádnou neužitečnou zahálkou, ale bohoslužbou a službou bratřím.“⁸⁸ Nejprve ovšem vznikala bratrstva/sesterstva nebo terciářská společenství, teprve později vznikaly komunity, jejichž členové žili společným životem a skládali sliby. Důvodem tohoto vývoje byl „myšlenka na řády skrze staletí odvyklý oficiální církevně-zemský protestantismus.“⁸⁹

Prohlášení Friedricha Heilera vyvolala prudké protireakce. Mniši, viditelná církev, normativní dogma, autoritativní biskupský úřad, apoštolská sukcese, služebné kněžství se jeho současníkům zdály „jako blouznivecké fantazie nebo neslýchaný atentát na protestantismus“⁹⁰ ve smyslu re-katolizace evangelických církví. Fr. Heiler se bránil tím, že nejvyšším pravidlem je pavlovské πάντα καὶ ἐν πάσι Χριστός, (Ko 3,11); to, co chce reforma uskutečňovat, „je nesené velkým reformačním poznáním sola gratia“.⁹¹ Prostředky, kterými chce hnutí reformu uskutečňovat, jsou pouhými prostředky, ničím více.⁹²

HOCHKIRCHLICHE VEREINIGUNG AUGSBURGISCHEN BEKENNTNISSES, Hochkirchliche Vereinigung Augsbürgischen Bekenntnisses, www.hochkirchliche-vereinigung.de, HOCHKIRCHLICHE ST.-JOHANNES BRUDERSCHAFT, Das Elisabeth-Kreuz, www.hochkirchliche-vereinigung.de/ a EVANGELISCHE FRANZISKANER-TERTIAREN, Evangelische Franziskaner-Tertiaren, www.hochkirchliche-vereinigung.de

⁸⁴ HEILER, Fr., Evangelische Katholizität, str. 215

⁸⁵ HEILER, Fr., Evangelische Katholizität, str. 217-221

⁸⁶ HEILER, Fr., Evangelische Katholizität, str. 223-239

⁸⁷ HEILER, Fr., Evangelische Katholizität, str. 239

⁸⁸ HEILER, Fr., Evangelische Katholizität, str. 239, prohlášení lze vidět i jako reakci na Calvinovo stanovisko.

⁸⁹ HALKENHÄUSER, J., Kirche und Kommunität, str. 186

⁹⁰ HEILER, Fr., Evangelische Katholizität, str. 243

⁹¹ HEILER, Fr., Evangelische Katholizität, str. 243

⁹² HEILER, Fr., Evangelische Katholizität, str. 244

3.4. exkurz - meziválečná akademická teologie a komunity

I když je Friedrich Heiler v jistém smyslu otcem komunit a byl teologem, na nějž se snesla palba kritiky, jím založená společenství nebyla první.⁹³ Akademická teologie se tak musela vyrovnávat s tím, *co již bylo přítomno*, nikoliv s teoretickými předpoklady eventuelního vzniku komunit. Tento exkurz odráží jeden ze sporů ve vztahu tehdejší teologie a komunit, nemá být komplexní sondou do meziválečné teologie a jejího vztahu ke komunitám.

3.4.1. Adolf Harnack

Velmi důležitou osobností se pro komunity stal A. Harnack. V knize *Das Mönchtum, seine Ideale und Geschichte* (Mnišství, jeho ideály a dějiny) se A. Harnack na adresu mnišství vyslovuje velmi kriticky až odmítavě.⁹⁴

Postoj A. Harnacka k mnišství se vyvíjel. V knize *Das Wesen des Christentums* (Podstata křesťanství) už vyslovuje věcné uznání mnišství. „Stalo se něco, co Luther nepředvídal a nechtěl - mnišství (...) zmizelo docela. Každé společenství ale potřebuje osobnosti, které žijí výhradně jeho účelem; tak potřebuje i církve dobrovolníky, kteří zanechají každého jiného povolání, zřeknou se 'světa' a zcela se věnují službě bližním, ne proto, že by toto povolání bylo vyšší, ale proto, že je potřebné a protože z živé církve musí vyvěrat i tento popud.“⁹⁵

3.4.2. K. Barth

Karl Barth uvádí v *Kirchliche Dogmatik* své stanovisko ke vzniklým komunitám. Jeho exkurz o komunitách je zařazen mezi jiný problém učení o smíření - problém s Bohem smířeného člověka. Ukazuje tak na otázku, jak může člověk s Bohem smířený ono smíření žít - ale dokáže evangelická církev umožnit, aby i její člen následoval Krista žitím v komunitě?

„V pohledu na dějiny to však také znamená: máme příležitost prokázat oprávněnost pokojného přemítání právě na křesťanských směrech a hnutích, na nichž se v pohledu na jejich zacházení s tímto problémem převážně nebo výhradně pěstuje myšlení v kriticko-negativním smyslu.“⁹⁶

V historii mnišství vznikaly omyly; kdo se ale v rámci (tehdejších) evangelických církví pokusí navázat na tradici, musí se pustit do zápasu s „tehdy

⁹³ diakonissen-společenství žila již velmi dlouho, pouze nenesla označení komunita či řád

⁹⁴ HARNACK, A., *Das Mönchtum, seine Ideale und Geschichte*

⁹⁵ HARNACK, A., *Das Wesen des Christentums*, str. 171, uvozovky podle originálu

⁹⁶ BARTH, K., *KD IV*, 2, str. 10, uvozovky podle originálu

vzešlým a doposud legitimně nepřekonaným rozporem (...); to ale neznamená, že by nám bylo přikázáno nebo i jen dovoleno a limine šmahem odsoudit a ignorovat ideu a věc, o níž šlo a jde, a nebo (ji) diskvalifikovat jako ‚mnicháčství (Möncherei)‘.⁹⁷ Po probrání historie mnišství a jeho problémů shrnuje:

„Co mnišství ve svém vlastním způsobu mínilo a chtělo, byla konkrétní forma onoho následování Pána, která se v evangeliích ne všeobecně přikazuje, nýbrž přece jen nachází popsána alespoň částečně a na příkladech ve velmi určitých obrysech. Míněno a chtěno bylo: individuální a kolektivní posvěcení, teleologické formování křesťanského stavu, konkrétní a řádem upravované bratrství, to vše ve smyslu a službě konkrétní a celistvé lásky. (...) Vychází právě z víry a ve víře nutně (jde) o následování, posvěcení, formování, bratrství, lásku. V síle zmrtvýchvstání Ježíše Krista budou - ti, totiž to, co ve zmrtvýchvstání Ježíše Krista bylo zjeveno světu a jim, rozpoznávat - takové věci činit. Může být i mnišské ustanovení toho, co se má dělat, pochybné a souvislost, v níž ono mnišství toto vykonávalo, i právě příliš převrácená, - to však není žádná omluva pro opomíjení nebo zanedbávání takového konání.“⁹⁸

Nelze než konstatovat, že Karl svou někdy až přísnou a nevybíravou kritikou protestantismu své doby otevíral cestu k legitimizaci komunit uvnitř evangelických církví Německa.

3.4.3. Bonhoeffer

Dietrich Bonhoeffer v dopise napsal: „Restaurace církve přichází jistě z nového druhu mnišství, které má se starým společnou jen nekompromisnost života podle horského kázání v následování Krista. Věřím, je na čase pro to shromažďovat lidi.“⁹⁹ D. Bonhoeffer založil roku 1935 ve Finkenwalde u Stettin společenství studentů teologie, kazatelský seminář Bekennende Kirche, který by bylo možno definovat jako komunitu na dobu studia.¹⁰⁰ Existence společenství byla ukončena gestapem roku 1937.¹⁰¹

3.5. Bekennende Kirche, komunity a druhá světová válka

Důležitou etapou ve vývoji experimentu zvaného evangelické komunity tvoří období před druhou světovou válkou a tzv. Bekennende Kirche (Vyznávající církvev). Mezi význačné osobnosti Vyznávající církve lze bezpochyby zařadit K. Bartha

⁹⁷ BARTH, K., Kirchliche Dogmatik IV, 2, str. 10, uvozovky podle originálu

⁹⁸ BARTH, K., Kirchliche Dogmatik IV, 2, str. 18

⁹⁹ BONHOEFFER, D., Gesammelte Schriften III, str. 25

¹⁰⁰ BONHOEFFER, D., Gemeinsames Leben, str. 10

¹⁰¹ HALKENHÄUSER, J., Kirche und Kommunität, str. 201

a D. Bonhoeffera. O jejich vztahu ke komunitám viz výše. Pouze některé komunity vznikaly v návaznosti na osobnosti Bekennende Kirche. Ostatní komunity spojovalo s Vyznávající církví statečné vyznávání Krista jako jediného Pána německého národa a následky tohoto vyznávání - reálná hrozba ze strany gestapa.

Hedwig Döbereiner, jedna z prvních členek spolku, z něhož po válce vznikla *Communität Casteller Ring*, vzpomíná na spolek z období druhé světové války takto: „Žádný lidský zákaz a žádné lidské násilí nemohou zvrátit požadavek Boží. Jdeme naši cestu jako vlastní velkému Králi, který jediný může vztáhnout totální nárok na mladé lidi. Tak bylo naše nové přiznání se k evangeliu činem poslušnosti. Bdělé a připravené stojíme jako společenství spojené přísahou s vřelým přáním a cílem v srdci: aby byl Kristus znovu uznán jako Král německé mládeže!“¹⁰² Slib zněl přibližně takto: „Říkám k vašemu společenství Ano a slibuji vám svou věrnost.“¹⁰³ Rodící se komunity dosti nekompromisně hlásaly svou existencí absolutní autoritu někoho jiného, než byl nacistický režim.

3.6. shrnutí tradice

Jak je patrné, obecný přehled dějin evangelických komunit je skutečně pouze výběrem z jejich nejdůležitějších uzlů života. Věnovala jsem se v něm dějinám evangelických komunit obecně. Každá z komunit má ale svůj příběh, který hovoří o ní samé, o jejích specificích, které mají kořeny už daleko před vznikem myšlenky na evangelickou komunitu.

Komunity byly a jsou legitimní součástí evangelických církví Německa. Forma jejich života je slučitelná s NZ a reformační tradicí, osvědčila se i v dějinách evangelických církví.

¹⁰² Hedwig byla jednou ze sedmi, které o velikonoční noci 1942 potajmu přelézaly zeď na hřbitově v Castell, aby slíbily věrnost Kristu a spolusestrám. Zakladatelka toho spolku, Christel Schmidt, byla pro porušování zákazu práce s mládeží sledována gestapem; hrozilo, že bude dopadena a se spolupracovníky odvečena do koncentračního tábora. Akce probíhala utajeně, přesto nikdo nezměří odvahu Christel, Hedwig a dalších sester. podle SCHRIDDE, K.K., *Zweckfreies Sein vor Gott*, str. 17-21

¹⁰³ SCHRIDDE, K.K., *Zweckfreies Sein vor Gott*, str. 21

4. současnost experimentu

Po druhé světové válce se v krátkém časovém úseku objevilo množství komunit - jev do té doby v německých zemských církvích nevídaný. Podle nejnovějšího seznamu ze srpna 2007 působí v německých církvích padesát sedm komunit.¹⁰⁴

Započítána je každá jednotlivá buňka komunity, což znamená, že např. jednotlivé stanice komunity jsou počítány jako samostatná komunita. Ačkoliv je každá stanice do jisté míry samostatnou jednotkou, rozumí si jednotlivé stanice jako součást jedné velké komunity.¹⁰⁵ Je tedy otázkou, zda tyto útvary vidět jako jednu komunitu s několika stanicemi, na nichž působí, nebo jako několik komunit. V této práci se přidržuji sebepochopení komunit a v kapitolách o jednotlivých komunitách tyto buňky neodděluji.¹⁰⁶

Započítány nejsou ani komunity vzniklé v evangelické církvi, ale pro převahu členů jiné církve neuznatelné jako komunity k evangelické církvi náležející.

4.1. uznání experimentu - rozhovor komunit se zemskými církvemi

Všechny komunity se nějakým způsobem musely potýkat s nedůvěrou zemských církví.¹⁰⁷ Nedůvěra a odstup církví od komunit byly podle J. Halkenhäusera spojeny nejen s opatrnou moudrostí. J. Halkenhäuser konstatuje, že se namísto jednoty v rozličnosti prosadila „heretická monostruktura jednoho jediného pole jednání a komunikační formy, která čím dále tím více vedla k ztracení bratrské dimenze života

¹⁰⁴ EVANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND, Adressenliste, www.ekd.de/download/adressenliste_aktualisiert_aug07.pdf; seznam má některé chyby (Kommunität Koinonia není řazena mezi komunity, ačkoliv tam podle mě dostupných informací patří; na seznamu úplně chybí Dornerkranzschwestern, Diakonissen-společenství jsou až na jednu výjimku řazena zvlášť, Philipus-Bruderschaft je řazeno mezi Bruderschaft/Schwesterschaft, ačkoliv by mělo být řazeno mezi komunity); i přes tyto nedostatky je tento seznam nejaktuálnější a nejúplnější dostupnou literaturou.

¹⁰⁵ Při rozesílání dopisu komunitám jsem rozeslala dopis každé stanici zvlášť. Aniž by bylo záměrem otestovat komunikaci větších komunit, ukázalo se, že jednotlivé stanice komunit spolu velmi úzce a rychle komunikují, považují se za jeden celek - dotaz byl přeposlán zpravidla na jedno místo, které bylo zároveň centrem komunity.

¹⁰⁶ Pokud se od sebe ve svém vývoji neoddělily samy - příkladem může být Christusbruderschaft Selbitz a Christusbruderschaft Falkenstein - původně jedna komunita se rozdělila po smrti zakladatelky komunity ve dvě samostatné komunity, proto je počítám za dvě samostatné, i když spolupracující komunity. Podle HÜMMER, H., Gott ruft dem, was nicht ist, daß es sei, str. 15

¹⁰⁷ příklad za všechny: Při otevření nového domu komunity Christusbruderschaft v roce 1956 byl přítomen i biskup zemské církve. Vzpomínka paní Hümmmer na tuto slavnost je spojena s pocitem zadostiučinění: „Tímto nám řekla církev veřejně ano, poté, co jsme byli léta označováni za sektáře a blouznivce.“ viz HÜMMER, H., Gott ruft dem, was nicht ist, daß es sei, str. 7

církve.“¹⁰⁸ Skutečnost, že dlouhodobá absence komunit přineslo církvi ztrátu, potvrzuje i biskup Johannesdotter.¹⁰⁹

Jako velmi důležité lze označit prohlášení biskupské konference VELKD z května 1976. Zde byla poprvé na nadregionální bázi oficiálně uznána řádům podobná společenství jako legitimní forma křesťanského života.

„Vděčně konstatujeme, že tyto komunity jakožto členové luterské církve stojí na bázi Svatého Písma a chtějí žít ospravedlnění pouze skrze víru. (...) Komunitární život, jenž je takovým duchem naplněn, vidíme jako sílu k církevnímu (životu), (...) spolu s osvědčenými formami obvyklého sborového a společenstevního života může církev oživit. (...) Doporučujeme sborům, aby při rozvažování o obnovení církve přitakaly komunitám jako možným formám křesťanského života.“¹¹⁰

Na prosbu bavorské zemské luterské církve vypracovaly evangelické komunity Bavorska svůj „statement“ k eklesiologické pozici komunit. Tento dokument byl zveřejněn v květnu 1991.¹¹¹

Mezi nejnovější dokumenty EKD, vztahující se ke komunitám, patří dokument EKD „Kirche der Freiheit. Perspektiven für die Evangelische Kirche im 21. Jahrhundert“ (Církev svobody. Perspektivy pro evangelickou církev ve 21. století) a Verbindlich leben, Kommunitäten und geistliche Gemeinschaften in der Evangelischen Kirche in Deutschland, Ein Votum des Rates EKD zur Stärkung evangelischer Spiritualität, (Závazně žít, komunity a duchovní společenství v Evangelické církvi Německa, Votum rady EKD k posílení evangelické spirituality), kde je význam komunit vyzdvižen. Nejnovější literaturu představuje sborník Kommunität, věnovaný komunitám a v srpnu 2007 aktualizovaný seznam komunit, z něhož v této práci vycházím.

4.2. církevní supervize - zemská církev a komunity

Komunity se od svých počátků cítí být součástí svých zemských církví. Po počáteční nedůvěře a odstupu jsou již zemskými církvemi akceptovány. Od roku 1979 pověřuje EKD jednoho z biskupů kontaktem s evangelickými komunitami. Jeho úkolem je komunity navštěvovat, účastnit se konferencí svazů komunit a regionálních

¹⁰⁸ HALKENHÄUSER, J., Kirche und Kommunität, str. 252

¹⁰⁹ KLENK, D., Im Hinterland der Leuchter, www.ojc.de/johannesdotter.html

¹¹⁰ Statement evangelischer Kommunitäten: Profess und Kirche v: HALKENHÄUSER, Kommunität und Kirche, str. 15

¹¹¹ WILCKENS, U., Die evangelischen Kommunitäten, 5.3

i nadregionálních setkání. Pečuje i o kontakt s jednotlivými členskými církvemi.¹¹² Přípravenost komunit komunikovat s ním je jedním z předpokladů uznání komunit ze strany zemské církve a následně EKD.¹¹³ Aktuálně tuto funkci vykonává biskup Jürgen Johannesdotter.

Jednotlivé zemské církve realizují svůj dohled nad komunitami různě - buď zve biskup vedoucí osoby komunit jednou ročně k setkání, nebo se on účastní setkání pořádaného komunitami dané zemské církve.¹¹⁴ Účelem církevní supervize je vzájemné usnadnění komunikace mezi EKD, zemskými církvemi, místními sbory a komunitami.

4.3. rozhovor komunit navzájem

Nedílnou součástí života komunit jsou (kromě přímé spolupráce jednotlivých komunit mezi sebou) i sdružení komunit. Následující sdružení komunit jsou svou působností omezena na Německo: Konference evangelických komunit - KevK (Konferenz evangelischer Kommunitäten), Sdružení duchovních společenství - TGG (Treffen geistlicher Gemeinschaften), Svaz německých společensko-diaconických mateřských domů - BDGDM (Bund Deutscher Gemeinschafts-Diakonissen-Mutterhäuser), Německý společensko-diaconický svaz - DGD (Deutscher Gemeinschafts-Diakonieverband GmbH und e.V.), Kaiserswerthský svaz německých diaconických mateřských domů - KVDM (Kaiserswerther Verband deutscher Diakonissen-Mutterhäuser e.V.), Svaz evangelických diaconických společenství v Německu VEDD (Verband evangelischer Diakoninnen- und Diakonengemeinschaften in Deutschland e.V.).

Komunity spolupracují i na mezinárodní úrovni, ať už je to ekumenická spolupráce s komunitami (přesněji řády) jiných církví, spolupráce s protestantskými komunitami za hranicemi Německa nebo účast na mezinárodních kongresech (např. Church and Peace).¹¹⁵

5. různost experimentů - dělení komunit podle typů spirituality

Hledisek, jak dělit komunity, se nabízí několik. Zcela přirozeně by bylo možno dělit komunity podle členů na mužské, ženské a smíšené, komunity lidí žijících v bezmanželství či komunity složené ze svobodných i manželských párů. Při rozlišování

¹¹² EVANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND, Verbindlich leben, str. 21

¹¹³ EVANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND, Verbindlich leben, str. 22n

¹¹⁴ EVANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND, Verbindlich leben, str. 21

¹¹⁵ EVANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND, Verbindlich leben, str. 26

komunit podle velikosti by mohlo být uplatněno hledisko počtu členů či počtu míst, na niž komunita žije a působí. Jedním z hledisek by mohla být činnost, kterou vykonávají. Tak by bylo možno rozlišit komunity liturgické a diakonické, eventuelně diakonicko-misijně zaměřené. Zcela jistě by bylo možno rozlišit komunity, které výrazně navazují na některou z předreformačních monastických tradic a komunity, které vznikly bez přímé návaznosti na jednu z těchto tradic. Bylo by i myslitelné dělit komunity podle délky působení komunity. Bylo by možno i rozdělovat komunity podle průměrného stáří jejich členů a tím podmíněného výhledu do budoucna na komunity do budoucnosti perspektivní a neperspektivní.

V této práci jsem se zaměřila na spiritualitu komunit, proto jsem převzala rozlišení komunit, které navrhuje J. Halkenhäuser.¹¹⁶ Různorodost komunit je opravdu velká, přesto lze rozpoznat dva hlavní směry - komunity s rysy pietismu, někdy s prvky připomínajícími letniční církve (komunity jsou zaměřeny spíše na individuální prožitek jednotlivce, byť se tak děje ve společenství a prožitek vede do společenství) a komunity ekleziálně orientované, (zaměřené spíše na společenství a tradici církve; někdy pocházejí z hnuté obnovy církve). Mezi první skupinu lze bezpochyby zařadit např. Marienschwesternschaft, Christusbruderschaft Selbitz a Christusbruderschaft Falkenstein, Christusträger- Schwestern i Brüder, Kommunität Adelshofen atd. Druhou skupinu tvoří např. Communität Casteller Ring, Priorat St. Wigberti, Evang. Schwesternkonvent „Lumen Christi“. Rozlišení podle typu směřování spirituality neznamena, že by se v komunitách charismatického směřování nemohly objevit důrazy komunit ekleziálních a obráceně. Rozlišení není stoprocentně aplikovatelné zvláště u mladších komunit. Ty jsou pro schopnost syntézy mnoha prvků těžko vměstnatelné do jakéhokoliv schématu.

¹¹⁶ HALKENHÄUSER, J., Kirche und Kommunität, str. 215

6. společné rysy spirituality komunit

Definice spirituality se velmi odlišují, podle Religion in Geschichte und Gegenwart neexistuje žádná definice, která by byla uznávána všemi nebo alespoň většinou.¹¹⁷ Steffensky definuje spiritualitu jako „formovanou pozornost“ („geformte Aufmerksamkeit“) pro vnímání Boha a jeho hry ve štěstí lidí, v kráse přírody a ve zdatu života.“¹¹⁸ Má definice spirituality je o něco kratší: spiritualita je žitý vztah k Bohu

O komunitách a jejich spiritualitě je nejprve nutno říci toto: komunity se velmi liší, najít dvě identické komunity se mi nepodařilo. Rysy spirituality zde uvedené si nečiní nárok na úplnost, představují pouze výběr rysů, které jsou komunitám společné.

Společná spiritualita má tyto důležité rysy: je spiritualitou komunity, spiritualitou společenství lidí, nikoliv pouze individuálním směřováním jednotlivce. Přesto má komunitní spirituality vedle společenstevního rozměru i rozměr individuální. Dalším důležitým rysem je ucelenost - komunita už svou pouhou existencí zvěstuje Krista. Jednotlivým členům snad ještě lze utéci do anonymity v křesťanstvu, komunitě jako celku nikoliv. Dále lze jmenovat eschatologický rozměr komunitární spirituality. Z definice komunit¹¹⁹ vyplývá, že jsou komunitami křesťanů. I přes někdy rozdílnou příslušnost k církvím je pro členy komunity základní přiznání se ke Kristu jako jedinému Pánu. Komunity žijí i ekumenický rozměr své spirituality. Ukazuje se i stálá jednota, která v sobě zahrnuje vše, co komunita vykonává, hlásá, žije.

6.1. individuální rozměr

Povolání k životu v komunitě je povoláním jednotlivce. Proto má i spiritualita komunity rozměr spiritualit jednotlivých členů. Každý z členů přináší do komunity svou specifickou spiritualitu, své religiózní pozadí, svou osobnost.

6.1.1. žít právě tak - pro Krista

Návaznost komunit na Nový Zákon a tradici se projevuje i v nezmenšené radikalitě Kristova volání, který na sebe vztahují a který žijí jejich členové. Jsou si jisti, že *je osobně* Kristus k tomuto způsobu života, s těmito konkrétními lidmi, v této

¹¹⁷ podle BETZ, D., Religion in Geschichte und Gegenwart, 6. díl, sloupec 1590

¹¹⁸ NACHRICHTENREDAKTION KIRCHENTAG, Spiritualität: Sehnsucht nach Ganzheit und dem Unmöglichen, Fulbert Steffensky warnt vor Selbsterfahrungs- und Harmoniezwängen, http://www.ekd.de/pm121_2005_05_27_dekt_spiritualitaet.html

¹¹⁹ „společenství osob, které se podřídily uspořádané formě společného života a určitým, slavnostně vykonaným závazkům.“, REIMER, I., Verbindliches Leben, str. 13

konkrétní komunitě volá. Skutečnost, že jedinec svobodně postaví na první místo plány Boží a přijme způsob života, ke kterému je povolán, má charakter každodenně žitého svědectví. Kristus je i odpovědí na otázku, co různorodé lidi spojuje a dává jim vytvořit pevně semknutou komunitu.

Jedním z aspektů evangelijních rad je i vědomě volená a svobodně přijímaná naprostá závislost na Kristu i tam, kde je běžný člověk raději odkázán sám na sebe nebo bližního. Členové komunit každý sám i komunita jako celek hájí křesťanství také svým životem, svou existencí a osobním závazkem v setrvání v tomto způsobu života. Tak lze předejít situacím, kdy se křesťan i ve věcech víry řídí tím, co je mu právě příhodné.

6.1.2. jiskra mystiky = žít jen z Ducha

Při pročitání materiálů komunit se v různých obměnách objevovala myšlenka sjednocení všeho, v níž spatřuji jiskru mystiky.¹²⁰ Primárnost mystiky se projevuje i ve skutečnosti, že rozhodující pohnutkou pro vstup do komunity je vědomí povolání Bohem, nikoliv útek před společností nebo sebou samým.¹²¹

Mystiku lze dělit podle různých zaměření (mystika práce, vztahu ke všemu živému atd.). Zde se komunity ve svých důrazech velmi liší. V čem jsou neexplicitně za jedno, je jejich nevyslovená široká definice mystiky: mystika je pro ně životem z Ducha svatého. K životu z Ducha jsou povoláni všichni pokřtění, mystika je tedy demokratizována.

6.2. společenstevní rozměr

Nyní se budu věnovat vnitrospečenstevnímu rozměru spirituality. Nepůjde tudíž o vztah komunity k okolí, pohled bude zacílen dovnitř komunity.

6.2.1. závazek jako prostor pro svobodu a další růst

Růst se uskutečňuje v komunitě, mezi bratry a sestrami ve víře. Ztráta společenstevního rozměru církve a pokračující individualizace se odráží i v definici EKD, která v návaznosti na sebestřednění komunit chápe komunity jako lidská společenství, „neboť toto je jim všem společné: chtějí být místy, kde je v naší době individualismu žito bratrsko-sesterské společenství (Ga 6,2).“¹²²

¹²⁰ Úzké propojení práce a modlitby, život v komunitě jako jedna z cest za Božím královstvím, sjednocení biblické, předreformační i reformační tradice v lidech současnosti, jednota člověka se sebou samým a druhými v odevzdávání se do vůle Boží, konkrétní kroky k jednotě církve, cit pro krásné, důraz na společenství, to vše podle mého názoru ukazuje na jiskru mystiky přítomnou v životě komunit.

¹²¹ WALCH, M., Ehelos leben, <http://www.lza.de/kommunitaet/ehelos-leben.htm>

¹²² KLENK, D., Im Hinterland der Leuchtfueher, www.ojc.de/johannesdotter.html

Podle definice komunit se členové komunit *zavazují* k žití v komunitě na celý život. Podrobují se pravidlům závazným pro všechny členy dané komunity. Nicméně pravidla nemají dotýkat se svobody, ale dát „možnost poznat, co je pro jednotlivce možné a co ne, a tuto hranici překročit směrem ke svobodě.“¹²³ Mají i dát vyniknout obdarování jednotlivých členů komunity, která jim komunita může pomoci rozvíjet.

6.2.2. odpuštění

Evangelické komunity si nelze představovat jako ideální svět prostý konfliktů a nepochopení. Komunity nejsou ušetřeny vnitřních konfliktů; střety mohou vést až k rozštěpení.¹²⁴ Daleko spíše než ideálem jsou místem, kde je žito odpuštění a smíření, a to nikoliv jako stav, ale jako proces - odpustit a nechat si odpustit.

Komunity pro sebe znovu objevily význam zpovědi, přičemž podtrhávají mezilidský rozměr odpuštění.¹²⁵ Zpověď je „urownání viny mezi druhými a obnovené bytí-jednotou s ostatními v přítomnosti Boží“¹²⁶; některé komunity označují zpověď za vlastní vnitřní tajemství komunity.¹²⁷

6.2.3. ekonomická Trojice - vzor komunitního života

Praobrazem, hlubokým důvodem a cílem komunitního života je Trojice sama, smířená rozdílnost osob v jediné podstatě. Velmi výstižně to vyjadřuje Kommunität Jesu Weg: „Vlastní kořen pro centrum (...) leží v trojjediném Bohu samém. (...) Tvoří nerozlučitelné společenství života, lásky a služby. V této božské komunitě se nachází nezaměnitelná identita. Otec, který od věčnosti volal stvoření k životu, a který plánuje vykoupení. Syn, který na sebe vezme vůli Otcovu a splní ji a tak stvoří vykoupení. A Duch svatý, který má podíl na stvoření, vykoupení a v našem věku zakládá církev a udržuje ji navzdory všem zmatkům. Jaký to příkaz napínavé mnohosti, „kontrastní

¹²³ BUSKE, U. T. (vyd.), *Herkunft ist Zukunft*, str. 56

¹²⁴ období po smrti zakladatele je obzvláště vypjatým obdobím - komunita musí hledat sama pro sebe novou cestu. Jako příklad krize a nového začátku lze uvést rozštěpení Christusbruderschaft: Po smrti zakladatelky a duchovní matky Hanny Hümmmer se Christusbruderschaft rozdělilo na komunitu žijící v Selbitz a Falkenstein. podle HÜMMER, H., *Gott ruft dem, was nicht ist, daß es sei*, str. 15

¹²⁵ snad v kontrastu k praxi svátosti smíření, která více zvýrazňuje rovinu člověk-Bůh; podtržení jedné roviny neznámá u komunit i u praxe jiných církví opuštění roviny druhé! Podobný výklad bratrské/sesterské zpovědi (zpověď jako průlom k pravému společenství, str.76; společenství, v němž lze být hříšníkem i omilostněným zároveň, str. 75; zpověď jako Boží nabídka pomoci hříšníkově, str. 80) lze najít i u D. Bonhoeffera v *BONHOEFFER, D., Gemeinsames Leben*

¹²⁶ HÜMMER, H., *Gott ruft dem, was nicht ist, daß es sei*, str. 12

¹²⁷ výslovně např. historicky druhá verze slibu CCR, BUSKE, U. T. (vyd.), *Herkunft ist Zukunft*, str. 10 nebo HÜMMER, H., *Gott ruft dem, was nicht ist, daß es sei*, str. 12

harmonie' a naplněného společenství žije v trojjediném Bohu. Tento společný život ve smířené mnohosti je a zůstává praobrazem a cílovým obrazem.¹²⁸

6.2.4. minulost přítomná teď

Komunity žijí se stálou připomínkou historie své komunity i kontinuity života komunit a klášterů během staletí. „V přibývajících bezdějinnosti našeho všeobecného povědomí se stávají místy, na nichž se lze znovu učit žít s historií, které se prakticky naslouchá.“¹²⁹ Kontinuita ale neznamená prosté opakování toho, co bylo, komunity jsou i jedním z příkladů, jak tradici porozumět a adaptovat ji na nové podmínky.

6.3. eschatologický aspekt

6.3.1. závaznost žití víry

Biskup Claß vidí jako největší nemoci současnosti „náboženství bez rozhodování“ - nežítí víry a neschopnost o své víře mluvit a podle ní jednat. Svědectví církve jako celku tak zůstává bez sil a nepřesvědčující, rozdrobené do jednotlivých navzájem nesouvisejících rozhodnutí. Oproti lhostejnosti staví Claß komunity, kde „žijí lidé, pro které bylo slovo povolání více než jen tématem kázání, nýbrž přijetí nároku (Inpflichtnahme) skrze Ježíše Krista.“¹³⁰ Scházející orientační bod pro lidské rozhodování vidí v poukazu na Písmo a nutnost „v Božím slově zajatého svědomí.“¹³¹

Rozhodnutí vydat celou osobní budoucnost Kristu vyvolává nutně reakce okolí. Komunity přináší do církve svůj „prospěšný neklid“ (heilsame Unruhe).¹³² „Také komunitárně žijící lidé jsou a zůstávají lidmi. Lidmi z masa a kostí. Ale právě lidmi, kteří skrze své bytí-tu a skrze své bytí-tak rozšiřují prospěšný neklid mezi jistotou a malomyslností roztrhanou církví. Jaký blažený neklid!“¹³³ Tento neklid je určen přítomnosti církve pro její budoucnost. Komunity jsou „v církvi, s církvi, protějšek církve“¹³⁴ Biskup Johannesdotter mluví spíše o rozhodnosti víry, která v důsledku budí tento prospěšný neklid.¹³⁵

¹²⁸ BEGEGNUNGSSTÄTTE SCHLOSS CRANHEIM, Die geschichtlichen Wurzeln von Craheim, http://www.craheim.de/index.php?option=com_content&task=view&id=23&Itemid=47

¹²⁹ WILCKENS, U., Die evangelischen Kommunitäten, 4.8

¹³⁰ REIMER, I., Verbindliches Leben, str. 9

¹³¹ REIMER, I., Verbindliches Leben, str. 10

¹³² REIMER, I., Verbindliches Leben, str. 7

¹³³ REIMER, I., Verbindliches Leben, str. 7

¹³⁴ REIMER, I., Verbindliches Leben, str. 7

¹³⁵ KLENK, D., Im Hinterland der Leuchtfeuer, www.ojc.de/johannesdotter.html

K onomu prospěšnému neklidu lze pouze poznamenat, že se s ním musí daná obec, v jejímž katastru komunita sídlí, vyrovnat.¹³⁶

6.3.2. nasadit síly - pro Boží království

Ani jeden z výše uvedených rozměrů není bez eschatologické či k eschatonu směřující dimenze. Nejen modlitba, ale i závaznost, vztahy uvnitř i navenek komunity, práce, odpočinek - to vše je zaměřeno vstříc přicházejícímu Pánu.

6.4. ekumenický rozměr

Komunity se chápou jako společenství začleněná v jednotlivých zemských církvích, v horizontu jedné, svaté, katolické (= všeobecné) církve. „Od počátků (...) je pro komunity jednota církve ve smyslu Nicejskokaňhradského vyznání víry podstatným tématem. To má svůj rozhodující původ v centrálním významu bohoslužby a modlitby ve všední dny. Kdo tak duchovně-intenzivně jako společenství žije ze stálého, bdělého naslouchání živoucímu hlasu Svatého Písma, přejímá v každé situaci poslední prosbu Ježíšovu (...) aby všichni byli jedno (J 17,20-26).“¹³⁷

Přímělná modlitba za jednotu, navazování spolupráce s komunitami jiných církví, vzájemné návštěvy a rozhovory tvoří nedílnou součást života komunit. „Přitom se překvapivě ukazuje vzájemná hluboká duchovní sourozenskost, která nevyvstala teprve skrze tato setkávání, ale je prostě dána v žití společenstevním (způsobem) života.“¹³⁸ Německé komunity se v roce 1995 podílely i na Mezinárodním a mezikonfesijním kongresu pro řeholníky ("Internationalen und Interkonfessionellen Kongreß für Ordensleute" CIR).¹³⁹ Mezi komunitami a jejich ekumenickými protějšky je ve vší samozřejmosti a lásce praktikována interkomunie.¹⁴⁰

Některé z komunit musí kvůli svým konfesně různým členům žít ekumenu „na těсно“ a každodenně se potýkat s praktickými dopady závěrů ekumenických konferencí. Právě od nich mohou vzejít důležité impulzy k návrhům dalších ekumenických setkání a konferencí.

Ekumenický rozměr se projevuje i v aplikování prvků, které nejsou v evangelické tradici obvyklé a to jak prvků římsko a řecko-katolických, tak

¹³⁶ ...a ne vždy končí vyrovnání smírem s komunitou. Příkladem je komunita Christusbruderschaft, která se ve svých začátcích musela na doporučení biskupa dokonce stěhovat, „aby se církevní obec mohla vrátit ke svému míru.“ podle HÜMMER, H., Gott ruft dem, was nicht ist, daß es sei, str. 5

¹³⁷ WILCKENS, U., Die evangelischen Kommunitäten, 7.1

¹³⁸ WILCKENS, U., Die evangelischen Kommunitäten, 7.2

¹³⁹ WILCKENS, U., Die evangelischen Kommunitäten, 7.2

¹⁴⁰ WILCKENS, U., Die evangelischen Kommunitäten, 7.2, interkomunii v rámci komunit s konfesně smíšenými členy potvrzuje EVANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND, Verbindlich leben, str. 24

i pravoslavných. Tak lze v komunitách najít kříž, ikony, zvláštní oblečení pro členy komunit ne nepodobné hábitům mnichů, práci se symbolikou vody, světla a barev, kadidlo, liturgická roucha, modlitbu denních dob atd.¹⁴¹ Tyto prvky mají ale služební charakter, nikoliv centrální postavení.

6.5. aspekt vztahu k parochiálnímu modelu církve

Nyní půjde o *práci* komunit, kterou vykonávají převážně pro lidi žijící mimo komunitu.

6.5.1. význam práce pro komunitární spiritualitu

Jak už vyplývá z řečeného, komunity se od zemských evangelických církví liší svým *způsobem života* (= jednoduchý život, bezmanželství, poslušnost vedení komunity), nikoliv *tím, co žijí* (svou víru). Práce a modlitba nejsou pro ně protiklady, v práci a modlitbě je uskutečňována komplementarita. Poslední důležitosti nenabývá práce jakožto prostředek k dosažení materiálních či jiných statků, ani modlitba jako odpočinek od práce a načerpání sil u Boha, ale Bůh, jemuž k vůli komunita i pracuje i se modlí.

Tak neexistuje *vita passiva* (contemplativa, studium Písma, modlitba) v protikladu k *vita activa* (pracovní činnost) ani uvnitř života komunity. Den je sice rozdělen na čas k modlitbě a čas k práci, práce ale nestojí v protikladu k modlitbě. Jedno se má stát druhým a sloužit ke cti, chvále a radosti Boží.¹⁴²

Toto chápání chrání komunity před přehnanou angažovaností, která by vedla k opuštění modlitby, i před nezájmem o život mimo komunitu a pouhému setrvávání v modlitbě.

6.5.2. pravidelná modlitba - vztahování se k základu

Biskup Wilckens označuje komunity jakožto místa, kde je „duchovní realita přítomnosti (Daseins) Boží v jeho Slově a svátostech dosvědčována a slavena společenstvím křesťanů, kteří v radostné vážnosti jsou o tom prostě přesvědčeni a prostoupeni“¹⁴³, což je základem snahy o krásu liturgie.

Základem života všech komunit je Písmo, Večeře Páně a modlitba. Pro všechny z komunit to znamená několik společných, závazných modliteb denně, časy a četnost se liší. Jak centrální postavení mají tyto společné modlitby v životě komunit, ukazuje

¹⁴¹ použití těchto prvků je někdy kritizováno jako „příliš katolické“ - podle BUSKE, U.T. (vyd.), *Herkunft ist Zukunft*, str. 25

¹⁴² *ora et labora – benediktinské modli se a pracuj* v BUSKE, U.T. (vyd.), *Herkunft ist Zukunft*, str. 56

¹⁴³ WILCKENS, U., *Die evangelischen Kommunitäten*, kapitola 4.1

např. *Communität Casteller Ring*: „Zdalipak by naše společenství ještě existovalo, kdybychom se společně nemodlili modlitbu denních dob?“¹⁴⁴ Touha po intenzivní modlitbě stála u zrodu např. *Evang. Schwesternkonvent „Lumen Christi“*¹⁴⁵, komunity vyrůstaly na podhoubí modlitby¹⁴⁶ ...

Komunity pořádají různé akce pro zájemce z řad široké veřejnosti, od dětských táborů až po pastorační a specifické poradenství pracovníkům církve. Na těchto aktivitách lze mimo jiné poznávat modlitební bohatství komunity a nechat se jejich žitou modlitbou inspirovat.¹⁴⁷

6.5.3. školy výuky pastorační

„Platí-li obecně, že k pastorační kompetentním se může stát a zůstat jen ten, kdo se jí sám učí, platí to pro pestrou nabídku pastorační, kterou komunity nabízejí, ve zvláště silném měřítku.“¹⁴⁸ Např. *Communität Casteller Ring* nabízí ve spolupráci s *Akademii St. Paul* a *Prof. Dr. Dr. Paulem Imhofem* následné vzdělání pro spirituály/spirituálky. V roce 2008 začíná nový základní kurz spirituality.¹⁴⁹

6.5.4. žít obecné kněžství

Rozdíl mezi ordinovanými a neordinovanými členy se v komunitách prakticky stírá.¹⁵⁰ Všichni, bez ohledu na ordinovanost či neordinovanost, jsou rovnocennými členy komunity, všichni následují volání k životu s Bohem v pravidelné modlitbě, svátostech, práci. Německo je podle mého názoru více orientováno na odborníky pro úzce vymezenou oblast, a to i v církvi. Ale žitá spiritualita komunit není záležitostí několika málo expertů, není ani nedosažitelným vrcholem evangelické spirituality, je jednou variantou z mnoha.

¹⁴⁴ BUSKE, U.T. (vyd.), *Herkunft ist Zukunft*, str. 55

¹⁴⁵ LAMMEL, W., *Evangelisches Charisma im Schatten der Wallfahrtskirche*
Kommunitäten in Bayern (9): Der Schwesternkonvent »Lumen Christi« in Gößweinstein,
http://www.sonntagsblatt-bayern.de/news/aktuell/2004_09_08_01.htm

¹⁴⁶ *Communität Casteller Ring, Christusbruderschaft Falkenstein i Selbitz,...*

¹⁴⁷ O přenosnosti důrazu na pravidelnou modlitbu mimo komunity je možno diskutovat. Podle mého názoru by problém nastal tehdy, kdyby došlo k přenosu modlitby beze směn - i s neflexibilně stanoveným časem a rozsahem. Že se ale lze i mimo komunitu pravidelně a intenzivně věnovat modlitbě, dokazují nekomunitní typy společenství. Některá z terciářských společenství jsou starší než komunity samy a řád modlitebního života mají již od dob založení v závazných pravidlech. Stanovený rozsah se vyznačuje velkou flexibilitou. Skutečnost, že vstupující člen slibuje dodržovat pravidla včetně těch, která upravují modlitbu, vytváří důležitý protipohyb proti nechuti k modlitbě. podle *EVANGELISCHE FRANZISKANER-TERTIAREN, Evangelische Franziskaner-Tertiaren*, www.hochkirchliche-vereinigung.de

¹⁴⁸ WILCKENS, U., *Die evangelischen Kommunitäten*, 4.8

¹⁴⁹ *COMMUNITÄT CASTELLER RING, Programmübersicht 2008*, www.schwanberg.de

¹⁵⁰ výjimku tvoří činnosti vyhrazené zemskými církvemi pouze pro platně ordinované faráře - viz nutnost úmluvy se zemskou církví o udělení svátostí, která je podmínkou uznání komunity církvi, *EVANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND, Verbindlich leben*, str. 22n

Díky komunitám vstupují do oblasti pastorační práce lidé neordinovaní. Tento fakt je biskupem Johannesdotterem hodnocen vysoce pozitivně, podle něj spočívá budoucnost církve více v práci neordinovaných než ve zvyšování počtu ordinovaných „odborníků“.¹⁵¹

6.5.5. místa odpočinku

Nabídka aktivit pořádaných komunitami je opravdu pestrá, co se týče různorodosti aktivit či délky pobytu v komunitě. Společná je snaha otevřít komunity lidem „z venku“ a dát jim možnost podstoupit a spočinout nejen fyzicky, ale i duchovně a najít klid - nikoliv v komunitě jako takové, ale v Bohu. Komunity se tak stávají místy osobních setkání a hlubokých pastoračních vztahů „jak je člověk v místní církvi často nezná.“¹⁵² Lze mluvit i o jednoduché, ale v hloubce náročné službě - pozvání k prodlévání a zůstávání, pozvání k možnosti prostě *být*.¹⁵³

Program Kloster auf Zeit (Kláster na čas) dává komukoliv možnost nezávazně žít delší, ohraničený čas s komunitou a spolu s ní se učit harmonii modlitby a práce.

6.5.6. příklad pro druhé

Biskup Johannesdotter nazývá komunity „zázemím majáků“.¹⁵⁴ V situaci pluralitní religiozity jsou nutná střediska, v nichž je žita víra jako pramen. Těmito středisky jsou pro biskupa Johannesdottera společenství; jednotlivci či rodiny nedostačují. Jednorázové evangelizační akce postrádají kontinuitu, kterou jim může dát pouze větší společenství, které svou víru intenzivně a do důsledků žije.

Lidé žijící v komunitách jsou i pro ostatní věřící neustálou připomínkou a možná i vzorem. Jako eklesioly se mohou stát inspirací pro církevní sbory stejně jako pro jednotlivce, kteří svou cestu ke křesťanství a v křesťanství teprve hledají.

6.5.7. sounáležitost s církví v jediném těle Kristově

Komunity vytváří ecclesiolu v církvi. Ačkoliv jsou od církve odlišitelné místem, převažujícím typem spirituality, uskutečňováním jiného typu křesťanské sounáležitosti (viz parochiální a komunitární model v NZ), nejsou a nechtějí být od církve

¹⁵¹ KLENK, D., Im Hinterland der Leuchter, www.ojc.de/johannesdotter.html

¹⁵² REIMER, I., Verbindliches Leben, str. 24

¹⁵³ KUBIK, W., Das Beste Teilen, str. 18

¹⁵⁴ KLENK, D., Im Hinterland der Leuchter, www.ojc.de/johannesdotter.html

odděleny.¹⁵⁵ Jedině tak tvoří spolu s parochiálním typem společenství¹⁵⁶ jedno jediné tělo Kristovo.

6.6. *spiritualita - shrnutí*

Zde představené rysy spirituality představují ideální stav i hranice zároveň. Zvrhnutí základů spirituality a následně spirituality samotné je možné. Tato nebezpečí zde výslovně nezmiňuji, nicméně se domnívám, že popis ideálního stavu je natolik dostačující, aby byla zřejmá i nebezpečí skrývající se v odklonu.

¹⁵⁵ viz dlouholeté snahy např. Christusbruderschaft, dosáhnout uznání ze strany zemské církve, HÜMMER, H., Gott ruft dem, was nicht ist, daß es sei, str 7

¹⁵⁶ =církví

7. závazek i svoboda - sliby v evangelických komunitách

Sliby jako výraz rozhodnutí ke specifickému způsobu života jsou tím, co odlišuje komunitu ve smyslu definice v této práci jednak od ostatních typů společenství, jednak od zemských církví. Nejprve se budu věnovat slibům obecně, poté přejdu ke slibům jednotlivým.

7.1. pojem slibu

Slib (Profess) je „veřejné vyznání (pro-fiteri) křesťana, který souhlasí žít v chudobě, čistotě (Keuschheit) a poslušnosti - tedy přiměřeně „evangelijním radám.“¹⁵⁷

V užívání pojmu slib se ukazuje částečné navazování na tradici a zároveň odstup od ní. Některé komunity užívají termínu slib (Gelübde), případně jeho latinské varianty Profess, přizpůsobené německé gramatice,¹⁵⁸ jiné jej nahrazují výrazem Versprechen (přislíbení)¹⁵⁹. Jiné výslovně říkají, že jejich členové žádné sliby neskládají, nicméně k plnému přijetí do komunity se koná slavnost, na níž je novému členu požehnáno.¹⁶⁰ V pozadí je zřejmě obrana proti vysoce individualizovanému chápání slibů jako slibů především Bohu a až poté konkrétnímu společenství. I v těchto komunitách ale v rámci slavnosti vyslovuje nový člen před Boží tváří a před shromážděnou komunitou svou vůli následovat Boží volání k chudobě, bezmanželství a poslušnosti v oné konkrétní komunitě po celý život.¹⁶¹ I když se pro tento akt názvu slib nepoužívá, je jím vyjádřen obsah slibů.

Je skládání těchto slibů legitimní? Neslibuje dotyčný něco, co přesahuje jeho možnosti jako člověka? Lze v jednu chvíli učinit slib na celý život, když dotyčný neví, jaký ten život bude? Odpověď je vcelku prostá: ano, sliby lze složit, i na celý život. Je-li tento slib konkretizací lásky k Bohu a bude-li i nadále platit láska k Bohu jako jediná soudkyně a jediný rádce,¹⁶² pak tato láska k Bohu povede dotyčného tam, kde se bude moci stávat sám sebou. Je pravdou, že dotyčný slibuje víc, než v danou chvíli může

¹⁵⁷ HALKENHÄUSER, J., *Kommunitäten und Kirche*, str. 19, to nicméně neznamená, že by byla opakována chyba teologie Lutherovy doby a horské kázání bylo opět rozděleno na rady a příkazy! Je pravdou, že život podle Kázání na hoře v jeho radikalitě lze v časech dlouhého interim vést pouze v uzavřeném společenství podobně žijících lidí.

¹⁵⁸ např. BUSKE, U. T. (vyd.), *Herkunft ist Zukunft*, str. 52

¹⁵⁹ např. KUBIK, W., *Das Beste Teilen*, str. 73

¹⁶⁰ HÜMMER, H., *Gott ruft dem, was nicht ist, daß es sei*, str. 14; něm. einsegnen, Einsegnungstag, Einsegnungsfest; termín není užíván specificky pro požehnání v komunitách.

¹⁶¹ HÜMMER, H., *Gott ruft dem, was nicht ist, daß es sei*, str. 14

¹⁶² LUTHER, M. *De votis*, sloupec 1656, láska k Bohu není láskou k Bohu maskovaná sebeláska!

vědět. Jednou z charakteristik komunit je i neustálá prosba o vedení Duchem. Je-li se slibem spojena i jistota vedení Duchem, pak lze slibovat v důvěře, že Bůh buď dopomůže, aby byl slib dodržen, nebo povede dotyčného jinam. Pak lze slib pochopit jako slib Bohem chtěný pouze po určité období života dotyčného.

7.2. sliby jako vztah k Bohu i lidem

Pojetí slibů kolísá mezi dvěma krajními pozicemi „ne Bohu, ale bratřím a sestřám navzájem - před tváří Boží.“¹⁶³ a „odpovědí na Ježíšovu otázku: Máš mne rád?“¹⁶⁴ Ani jedna z těchto pozic ale nezapomíná na druhý pól - slib se koná „před tváří Boží.“¹⁶⁵ a „láska se musí osvědčit a ukázat jako pravá ve všedním životě mezi lidmi.“¹⁶⁶ Horizontála (vztah k druhým lidem) i vertikála (vztah k Bohu) slibů jsou zdůrazňovány jako celek.

7.2.1.1. horizontála slibů

7.2.1.1.1. vzít vážně Boha a sebe sama!

Slib setrvat v komunitě je chápán jako akt vycházející ze svobody křesťana, který chce žít svou individualitu v rámci společenství.¹⁶⁷ Síla slibu je zařazena v neustálém pohybu mezi dáváním a obdarováváním. Kommunität Koinonia chápe slib takto: je vysloven svobodným jedincem a přijat společenstvím. Vyjadřuje „spolehnutí se na přicházející“,¹⁶⁸ stejně jako „nenechat přicházející náhodnému běhu věcí nebo své náladě.“¹⁶⁹ Slib tak vykazuje společenstevní rozměr - „je vyslovován ... bratřím a sestřám navzájem - před tváří Boží.“¹⁷⁰ Řád není komunitě účelem sám o sobě, má sloužit k podpoře duchovního života - „vzít Boha opět vážně - a přitom sebe sama!“¹⁷¹

7.2.1.1.2. stabilizační prvek komunity

Každý nový člen přináší do společenství svou osobnost, k níž patří i specifický religiózní a spirituální základ. Společný řád jako minimum, na němž se všichni shodnou, dává společenství základní jednotnou strukturu a stává se tak základem pro veškeré aktivity komunity.

¹⁶³ KUBIK, W., Das Beste Teilen, str. 13

¹⁶⁴ EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str. 79

¹⁶⁵ KUBIK, W., Das Beste Teilen, str. 13

¹⁶⁶ EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str. 79

¹⁶⁷ KUBIK, W., Das Beste Teilen, str. 13

¹⁶⁸ KUBIK, W., Das Beste Teilen, str. 13

¹⁶⁹ KUBIK, W., Das Beste Teilen, str. 13

¹⁷⁰ KUBIK, W., Das Beste Teilen, str. 13

¹⁷¹ KUBIK, W., Das Beste Teilen, str. 13

7.2.1.2. vertikála slibů

7.2.1.2.1. otázka povolání

V materiálech všech komunit bez výjimky lze najít různým způsobem vyjádřeno zhruba toto: k životu v konkrétní komunitě je třeba mít Boží povolání. Míra zdůrazňování se liší, ale všechny komunity jsou zajedno v tom, že povolání od Boha je základním kamenem, s nímž stojí a padá rozhodnutí života v komunitě.

7.2.1.2.2. výraz angažovanosti pro věc Božího království

Biskup Claß označil jako jednu z nemocí doby „náboženství bez rozhodování“.¹⁷² Svými sliby doživotního setrvání v komunitě vyjadřují její členové své rozhodnutí stejně jako jeho neměnnost. Jestliže Dorothee Sölle diagnostikuje nemoci dvacátého století jako individualizaci na jedné straně a globalizaci na druhé,¹⁷³ pak komunity přinášejí důraz na společenství - nikoliv individualizace bez vztahu k celku či bezindividuální globalizace bez vztahu k jednotlivci, ale společenství je nosnou základnou. Stálé slyšení na tiché volání (stilles Geschrei¹⁷⁴) Boží otevírá možnost - *moci také jinak*.¹⁷⁵

Rozhodnost a angažovanost komunit, jejichž výrazem jsou právě sliby doživotního setrvání v komunitě, se projevuje v neokázalé službě druhým coby každodenní viditelné uvádění svého rozhodnutí ve skutek.

7.3. chudoba, čistota, poslušnost - proč slibovat tyto tři rady?

V návaznosti na Lutherovu kritiku lze říci - ne *pouze* chudoba, čistota a poslušnost, ale *také* chudoba, čistota a poslušnost a to v hlubším výměru než jsou obsahem křestního slibu. I ono Proč právě tyto není postaveno na monastické tradici jako její nápodoba, postup logiky je obrácen: ne rady, protože to byly podmínky života v řádu a komunita je nápodobou řádu, tudíž *je nutno* žít v chudobě, čistotě a poslušnosti - naopak dar a charisma jednotlivce následovat Pána tak, jak on sám k tomu dotýčnou osobu povolal - volně a svobodně v chudobě, čistotě a poslušnosti je realizováno ve společenství stejně povoláných a obdarovaných lidí.

Proč tedy právě tyto tři rady? Mají regulativní funkci pro komunitu, ovlivňují a spoluumožňují život komunity. Odkazováním ke Kristově chudobě, svobodě a poslušnosti vytvářejí kontrastní postoje ke společenským trendům - touze po penězích,

¹⁷² REIMER, I., Verbindliches Leben str. 8

¹⁷³ SÖLLE, D., Mystik und Widerstand: du stilles Geschrei, str. 241-256

¹⁷⁴ SÖLLE, D., Mystik und Widerstand: du stilles Geschrei

¹⁷⁵ SÖLLE, D., Mystik und Widerstand: du stilles Geschrei, str. 241-256

zneužívání lidského těla a pocitů a egoismu.¹⁷⁶ A jsou způsobem následování Krista, ke kterému se členové komunit cítí být povoláni.

V návaznosti na Luthera se lze ptát ještě dále: jsou tyto tři slibované položky radami platnými jen pro někoho či příkazy s obecnou platností? Luther odpovídá, že pouze bezmanželství lze nazývat radou,¹⁷⁷ ostatní jsou příkazy, které koření v křestním slibu.¹⁷⁸ Při tomto tvrzení se opírá o svůj specifický výklad chudoby a poslušnosti. Vykládá je jako pramenící z křestního slibu, tudíž závazné pro všechny. Dnešní komunity chápou rady v posunutém významu, došlo i k sociologickým změnám, z čehož vyplývá, že radami v komunitách chápaném výměru jsou vázáni pouze jejich členové.

Pochopení významu rad se u komunit z větší části kryje, ne ale beze zbytku - pak tvoří pravidlu se vymykající výroky specifickým dané komunity a zpravidla upozorňují na možné eklesiální či pietistické směřování spirituality komunity.

7.4. chápání slibů v komunitách

Současné komunity chápou sliby jako „pomoc na cestě k cíli tvého života: k Bohu. Sliby samy nejsou cílem nebo jedinou cestou.“¹⁷⁹

Život v komunitě je „darem Ducha, charismatem“¹⁸⁰. Proto „nemá charakter zásluhy; ne člověk podniká něco ze sebe; spíše jde o jeho přitakání přijmout a zůstat věren Božímu povolání a daru k této formě života.“¹⁸¹ Trvale žít v komunitě mohou pouze ti, kteří poznali své povolání k tomuto životu. K minimalizování možnosti omylu ze strany vstupujícího i komunity a umožnění vrůstání do společenství dodržují všechny komunity dobu tzv. dočasného přináležení ke komunitě.

Sliby nejsou vstupem do stavu dokonalosti. Jsou chápány jako *jeden* ze způsobů realizace křesťanského života, se slibovaným podřízením se určitému řádu není slibováno nic víc, než „co je tak jako tak věcí každého údu těla Ježíše Krista.“¹⁸² Komunity podtrhávají horizontální, společenstevní aspekt slibů, aniž by přitom rezignovaly na zdůrazňování vertikálního rozměru slibů.

¹⁷⁶ EVANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND, Verbindlich leben, str. 19

¹⁷⁷ LUTHER, M., De votis, sloupec 1521

¹⁷⁸ LUTHER, M., De votis, sloupec 1521; podkladem slibu bezmanželství je přikázání, „že člověk nemá mít zlou chuť.“ M. Luther, De votis, sloupec 1521

¹⁷⁹ KUBIK, W., Das Beste teilen, str. 59

¹⁸⁰ Statement evangelischer Kommunitäten, Profess und Kirche v: HALKENHÄUSER, J., Kommunität und Kirche, str 19

¹⁸¹ Statement evangelischer Kommunitäten, Profess und Kirche, v: HALKENHÄUSER, J., Kommunität und Kirche, str 19

¹⁸² KUBIK, W., Das Beste teilen, str. 59

Velmi jasné je vyjádření ke vztahu křtu a slibů. „Bez křtu jsou sliby nepředstavitelné. Sliby nejsou ničím jiným než jednou z forem následování Krista, které má svůj základ ve křtu a jím darované milosti vyvolení.“¹⁸³ Z toho plyne nejen skutečnost, že sliby jsou podřízeny křestnímu vyznání, jak si to přál Luther, ale i jejich zrušitelnost a možnost volného odchodu z komunity.

Některé z komunit zdůrazňují podobnost slibů a svatby.¹⁸⁴ I v tomto postoji lze vidět, že sliby jsou pro ně světskou, vzhledem ke spáse sekundární záležitostí, stejně jako manželství.¹⁸⁵ Z komunity lze odejít i po slibech doživotního setrvání v komunitě,¹⁸⁶ stejně jako z manželství po jeho právoplatném uzavření. Sekundárnost slibů vzhledem ke spáse přináší možnost žít v komunitě nebo mimo ni. Zatímco v době reformace to znamenalo *svobodu odejít z kláštera*, v dnešní době to v německém evangelické prostředí naopak otevírá *svobodu do komunity vstoupit*.

Jak je z výše uvedeného patrné, současné komunity stojí v tradici Lutherovy kritiky pochopení slibů a mnišství jako takového.

7.5. slibované konkrétně

Pokládám za velmi důležité mluvit o jednotlivostech slibovaného způsobu života. Předejde se tak mnohým nedorozuměním a nepřiměřeným výkladům životní praxe komunit.

7.5.1. chudoba nebo nenáročný život?

Lutherova definice chudoby zní takto: „Evangelijní chudoba je, že v duchu po ničem netoužíš a věci svobodně spravuješ k užitku druhým.“¹⁸⁷ Tato chudoba je založena na křtu, v němž je „odřeknuta vnitřní touha“¹⁸⁸ po vlastnění; majetek lze pak vlastnit a zacházet s ním ve svobodě k dávání. Nutné je tedy především *žít tento křestní*

¹⁸³ Statement evangelischer Kommunitäten, Profess und Kirche v: HALKENHÄUSER, J., Kommunität und Kirche, str. 20

¹⁸⁴ pietistické komunity - EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERSCHAFT, Gottes Treue, str. 78n; Hümmel, H. Gott ruft dem was nicht ist dass es sei, str. 14, ale i komunity eklesiálního typu –PRIORAT ST. WIGBERTI, Wie "wird" man eigentlich Mönch? http://www.wigberti.de/Monch%20werden_/monch%20werden_.html

¹⁸⁵ V Německu mohou novomanželé pouze požádat o požehnání sňatku již uzavřeného na radnici, nelze tedy právoplatně uzavřít sňatek v kostele. Při použití stejné metafory lze říci, že oba sliby jsou skládány s úmyslem žít s tímto mužem/komunitou do smrti. Zde by bylo zajímavé uvést, kolik členů z komunit odchází i po slibu doživotního přináležení ke komunitě; tato data bohužel nemám k dispozici. Pokračovat ve srovnávání manželství a života v komunitě, alespoň co se rozvodů/odchodů týče, by ale nepřineslo výsledky- statistika rozvodů párů, které spolu před sňatkem minimálně tři roky žily(=doba minimálního přináležení ke komunitě před sliby setrvání), neexistuje.

¹⁸⁶ dopis Br. M. Sitzmanna (Christusbruderschaft Falkenstein), 21. 3. 2007

¹⁸⁷ LUTHER, M., De votis, sloupec 1524

¹⁸⁸ LUTHER, M., De votis, sloupec 1524

*slib a vzdát se touhy vlastnit, žít ve svobodě vůči aktuálnímu majetku. Sliby chudoby jakožto zřeknutí se jakéhokoliv vlastnění majetku, jsou pro Luthera neudržitelné.*¹⁸⁹

Komunity používají termínu chudoba ve smyslu stále znovu realizovaného odstupu od majetku, což lze vidět jako částečnou realizaci Lutherova návrhu chudoby. Svým založením na křtu je ale Lutherův návrh určen obecně pro všechny křesťany. Narozdíl od Lutherova výměru chudoby žijí komunity ze společných prostředků, což není obecným závazkem ve křtu.

Vůči samotnému termínu chudoba jsou komunity opatrné a některé jej nahrazují termínem jednoduchý život,¹⁹⁰ prostý životní styl.¹⁹¹ Nelze se zřící *jakéhokoliv* majetku, komunita jako celek *musí* disponovat zázemím a prostředky, aby mohla účinně pomáhat.

7.5.1.1. financování chodu komunity

Spíše než o chudobě je nutno mluvit o jednoduchém životě ve společenství majetku. Chudoba jako kritický nedostatek teoreticky hrozí komunitám, které rezignovaly na jakoukoliv podporu ze strany církve. Všechny komunity se snaží o nezávislost na církvi i po stránce finanční.¹⁹² Své potřeby hradí z příjmů za společnou práci členů¹⁹³ nebo z vybraných příspěvků členů.¹⁹⁴ Zemské církve mohou finančně podpořit jednotlivé projekty, pokud o takovou podporu komunita stojí.¹⁹⁵ Okolo některých komunit se vytvořil kruh příznivců a přátel, kteří je materiálně i duchovně podporují.¹⁹⁶

Nelze nevidět, že komunita jako taková dává svým členům jistotu zachování onoho minima pro jednoduchý život a to po dobu života v komunitě. Otázka je, zda tento fakt hodnotit jako problematický. Členové komunity neslibují, že budou žít

¹⁸⁹ LUTHER, M., De votis, sloupec 1524

¹⁹⁰ KUBIK, W. Das Beste teilen, str. 70

¹⁹¹ DEUTSCHER GEMEINSCHAFTS-DIAKONIEVERBAND, Diakonisse – der andere Lebensstil, http://www.dgd.org/ueber_uns-diakonissen.html

¹⁹² pravidlem je uchovat si nezávislost; komunity obecně o finanční podporu příliš nestojí; EKD, *Verbindlich leben*, str. 23; na finanční podporu ze strany Landeskirche zcela rezignuje např. Evangelische Marienschwesternschaft - EKD, *Verbindlich leben*, str. 23

¹⁹³ většina komunit

¹⁹⁴ v Kommunität Schloss Beuggen se jedná o určité procento z výplaty členů komunity KOMMUNITÄT BEUGGEN, Verbindlichkeit, <http://www.kommunitaet-beuggen.de/gemeinsam.html>

¹⁹⁵ již zmíněný, na finanční podporu ze strany církve setrvale rezignující Evangelische Marienschwesternschaft dovede ale i bez této finanční podpory církve postavit nové prostory, provozovat rádio, natáčet pořady pro televizi, tisknout knihy a rozšiřovat se i mimo území BRD, podle: EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str. 108 nn

¹⁹⁶ EKD, *Verbindlich leben*, str. 5; na webových stránkách komunit lze najít i číslo účtu komunity

v absolutní bídě, slibují jednoduchý život - realizaci svobody nemít, jejímž výrazem může být i zřeknutí se *osobního* vlastnictví a žití ze *společných prostředků*.

Ve zvláštní situaci by se díky slibu jednoduchého života ocitl člen odcházející z komunity. Např. Christusbruderschaft řeší situaci tím, že odcházející má možnost požádat komunitu o půjčku k ulehčení přechodového období.¹⁹⁷

7.5.1.2. svoboda nevlastnit

Diakonissen snad nejpřesněji explicitně vyjadřují chápání chudoby jako vědomého stanovování si hranic, za nimiž již sestry nechtějí vlastnit. Stav voleného ohraničeného životního stylu je zároveň svědectvím „že známe zřeknutí se, které se vyplácí.“¹⁹⁸ Získaná svoboda k nevlastnění není samoúčelem. Stává se možností nasadit síly, čas a peníze pro království Boží. Zároveň je i svobodou rozpoznávat „bohatství, které dává Kristus.“¹⁹⁹

7.5.1.3. chudoba jako spolehnutí se na Boha

Stav, kdy komunita nechce rozmnožovat svůj majetek, ale zachází s ním ve svobodě dávat, nutně vede komunity do závislosti. Komunity chtějí se svými obdarováními všeho druhu hledat především Boží království.²⁰⁰ V tom, co se jim dostává i nedostává, chtějí být závislé na Ježíši.²⁰¹ Chudoba neznamená pouze užívání majetku ve společenství, týká se i sdílení nadání.²⁰²

7.5.2. bezmanželství jako nutnost nebo jako svoboda?

Materiály komunit jsou zároveň jejich sebepředstavením i reakcí na již položené otázky. Je pozoruhodné, jak velký prostor je v materiálech komunit věnován výkladu a obhajobě bezmanželství. Bezmanželství je nahlíženo jako problém - ne komunitou či jejími členy, ale především nekomunitně žijícím okolím.

¹⁹⁷ dopis Br. M. Sitzmanna (Christusbruderschaft Falkenstein)

¹⁹⁸ DEUTSCHER GEMEINSCHAFTS-DIAKONIEVERBAND, Diakonisse – der andere Lebensstil, http://www.dgd.org/ueber_uns-diakonissen.html

¹⁹⁹ DEUTSCHER GEMEINSCHAFTS-DIAKONIEVERBAND, Diakonisse – der andere Lebensstil, http://www.dgd.org/ueber_uns-diakonissen.html

²⁰⁰ CHRISTUSTRÄGER-BRUDERSCHAFT, Gemeinsame Grundlagen...nach 40 Jahre, als Bruder leben und arbeiten, .rtf

²⁰¹ CHRISTUSBRUDERSCHAFT FALKENSTEIN, Ein kleiner Rundgang um und in unser Haus

²⁰² CHRISTUSTRÄGER-BRUDERSCHAFT, Gemeinsame Grundlagen...nach 40 Jahre, als Bruder leben und arbeiten, .rtf

7.5.2.1. terminologie

Přestože se komunity na významu termínů bezmanželství (Ehelosigkeit), čistota (Reinheit), celibát (Zölibat) a panenskost (Jungfräulichkeit) více méně shodnou, pojmová nejednotnost je pro čtenáře, který se s termíny setkává poprvé, matoucí. Častý je termín Ehelosigkeit - bezmanželství, život bez manželství, nejužší z termínů. Tento termín ale není úzce vázán na religiозní důvod takového života. Má i nádech ztráty, zřeknutí se něčeho, co je běžné. Řídce se vyskytujícím termínem je Zölibat - celibát. Tento termín je jasně a z tradice vázán na mnišskou a kněžskou tradici, nikoliv však evangelickou.²⁰³ Obdobně je to s termínem Reinheit - čistota, kde navíc přistupuje pozadí devalvace jiného způsobu života jako nečistého. Termín Jungfräulichkeit (panenskost) je na první pohled ještě více zaměřen na sexualitu. Termíny Reinheit a Jungfräulichkeit navíc podle výkladu komunit nejsou vázány ani na život bez manželství, ani na život v komunitě.²⁰⁴ Jaký termín tedy užívat? Tento problém není v německých komunitách vyřešen - každá komunita musí jeden z termínů vybrat a vzápětí jej vysvětlit.

Všechny termíny vztahující se k tomuto slibu lze v návaznosti na materiály komunit pochopit v úzkém a širokém významu. Úzký význam je specifikován výhradně skutečností, že dotyčný nežije v sexuálním životem.²⁰⁵ Tento význam by byl ale zkreslením či přílišným zúžením chápání komunit, bez rozdílu komunit celibátních a komunit se členy-manžely.²⁰⁶ Daleko více se lze dočíst o rozšířeném významu čistoty. Zde záleží na typu komunity, co vše je do tohoto výměru zahrnováno. Většinou je to holubičí prostota a čistota myšlenek, slov, činů, vztahů.

Lutherovo pojetí slibu čistoty bylo takovéto: „Slibuji ti čistotu (Keuschheit), tak dalece, jak je mi možné bez nebezpečí pro tělo a duši.“²⁰⁷ Tak Luther nechává prostor pro situaci po odchodu z řádu - mnich se může oženit, pokud by dodržování celibátu přineslo nebezpečí pro jeho tělo a duši. Ve své době to byl osvobozující výrok pro

²⁰³ i když ani to v českých zemích neplatí stoprocentně - celibát učitel a úředník byl zaveden roku 1903, návrhy na jeho zrušení byly podány až 1919, SPOLEČNÁ ČESKO-SLOVENSKÁ DIGITÁLNÍ PARLAMENTNÍ KNIHOVNA, Tisk 1439. Zpráva kulturního výboru o návrhu členů N. S. Aloise Konečného, Fr. Housera, Josefa Smrtky, Fr. Zeminové a společníků (tisk č. 828), aby zrušen byl celibát učitel. http://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/tisky/t1439_00.htm

²⁰⁴ Reinheit - u CCR, Jungfräulichkeit - Christusbruderschaft Selbitz + Falkenstein, ve významu holubičí prostoty myšlenek, slov, skutků

²⁰⁵ samozřejmě v manželství

²⁰⁶ SCHLINK, B., Gewissenspiegel, str 19

²⁰⁷ LUTHER, M., De votis, sloupec 1654

řeholníky, kteří chtěli vstoupit do manželství. Dnes může být obranou pro ty, kteří chtějí žít v komunitě a zvolili si život bez manželství.

K osvětlení vztahu manželství a bezmanželství se většina z komunit odkazuje na NZ - obé je legitimním způsobem života křesťana, záleží na daru, jaký má od Pána. Řečeno s Lutherem, rozhodující je láska k Bohu, která buď velí vdát se nebo zůstat svobodná pro věc evangelia. Respektem k této lásce k Bohu se pro evangelické komunity otevírá možnost pochopit tento slib široce a dát prostor pro svobodu v této věci. Vstup do komunity totiž nemusí nutně znamenat nutnost přijmout bezmanželský život.²⁰⁸

7.5.2.2. bezmanželství jako služba a znamení pro druhé

Mt 18 ukazuje, kdo zůstává neprovdán/neoženěn - ti, kteří se provdat/oženit nemohou a „eunuchové, kteří se učinili eunuchy *pro království nebeské*.“ Život v bezmanželství tedy není sebeúčelem či výrazem pohodlnosti, je zaměřen na službu Božímu království, kázání evangelia slovem i životem. Lze se mu věnovat všemi silami, protože zde není nikdo existenciálně závislý na přímé péči dotyčné osoby (1 K 7,28).²⁰⁹ Komunity jej zároveň vidí jako naplňování NZ - možnosti manželství i bezmanželství. Nejde o světu cizí askezi, „jde spíše o ono moci také jinak.“²¹⁰

7.5.2.3. bezmanželství jako plná závislost na Bohu

Výraz Ehelosigkeit lze rozložit na Ehe (manželství) a los (=bez), tedy bezmanželství. Slib může být vnímán i jako zřeknutí se toho, co je mimo komunitu téměř pravidlem. Zřeknutí se ale není ničím, co by znemožňovalo plný život, není ani z nouze ctností.²¹¹ Dává svobodu pro věci Páně.²¹² Neznamená odtrženost od jakýchkoliv vztahů či přátelství.²¹³ Komunity žijí jako širší rodiny, vztahy v nich jsou podobné.²¹⁴

²⁰⁸ viz např. Kommunität Schloss Beuggen, KOMMUNITÄT BEUGGEN, Herzlich Willkommen, <http://www.kommunitaet-beuggen.de/Hauptseite.html>

²⁰⁹ např. péče o děti, manžela, domácnost, obživu rodiny atd.; komunitu tvoří lidé dospělí a schopní se o sebe postarat, kteří si navzájem dávají volnost ke službě evangelia.

²¹⁰ Sr. SCHRIDDE, K. K., Zweckfreies Sein vor Gott, str. 36

²¹¹ „Nevstoupila jsem do komunity proto, že jsem ‚žádného neuločila‘.“ WALCH, M., Ehelos leben, <http://www.lza.de/kommunitaet/ehelos-leben.htm>

²¹² např. DIAKONISSEN MUTTERHAUS HEBRON, Ehelosigkeit (Schwester Dagmar), <http://www.diakonissenmutterhaus-hebron.de/> 1. 11. 2007

²¹³ WALCH, M., Ehelos leben, <http://www.lza.de/kommunitaet/ehelos-leben.htm>

²¹⁴ Schwester Elisabeth (Diakonisse): „Doma člověk nachází pomoc a porozumění. Tak to prožívám i ve společenství sester.“ DIAKONISSEN MUTTERHAUS HEBRON, Gemeinschaft (Schwester

Slib bezmanželství je výrazem lásky k Bohu,²¹⁵ volností k soustředění na Boha,²¹⁶ žít z lásky Ježíše Krista a vystačit si s ní²¹⁷. Ve vydání se Bohu a lidem se stává život člena komunity tvořivým a plodným.²¹⁸

7.5.2.4. cudnost jako ukazatel k eschatonu

Apoštol Pavel v 1 K 7,29 bere poslední platnost manželství i bezmanželství - všichni mají žít jako by - $\omega\varsigma\ \mu\eta$. Tato interimní etika je vázána na očekávanou krátkou lhůtu do příchodu Páně a je výrazem intenzivního čekání na Pána.

7.5.2.5. bezmanželství - shrnutí

Jak bylo ukázáno, slib cudnosti i bezmanželství jsou biblicky legitimní a možnou životní cestou křesťana, charismatem, kterého se dostávalo a dostává lidem i v dnešních evangelických církvích Německa.

Přesto je, zvnějšku viděno, právě tento slib nejnápadnější, nejvíce provokativní; vyvolává množství otázek a strachů. Celé dějiny celibátu/bezmanželství by se daly shrnout slovem nevyváženost - od extrému pouze celibátu jako jediné cesty k extrému pouze manželství jako jediné cesty. Jednostrannost, projevovaná ve snaze zakotvit manželství jakožto jedinou možnou Boží vůli s člověkem, se nevyhnula ani protestantské teologii.

Bylo by nyní neúčelné dělat exkurz do protestantské teologie. Pro účely této práce stačí několik jmen z klíčových období. V době reformace je to již zmiňovaný Jean Calvin. Připomínám, že pro něj je klášter *útekem před povinností* vdát se a mít děti, kterou *každému bez výjimky ukládá Bůh*.²¹⁹ Protipozici netvoří Luther, ale soudobé snižování významu manželství.²²⁰

Manželství jako jedinou možnou cestu prosazuje P. Althaus, a to v době mezi válkami: „Manželství je nástrojem ke zplození nového života - nikdo nemá právo

Elisabeth), <http://www.diakonissenmutterhaus-hebron.de/>; jak již bylo řečeno, komunitám se nevyhnou ani spory

²¹⁵ DEUTSCHER GEMEINSCHAFTS-DIAKONIEVERBAND, *Diakonisse – der andere Lebensstil*, http://www.dgd.org/ueber_uns-diakonissen.html

²¹⁶ JESUSBRÜDERSCHAFT GNADENTHAL, *Ehe und Zölibat*, <http://www.jesus-bruderschaft.de/>

²¹⁷ HÜMMER, H., *Gott ruft dem, was nicht ist, daß es sei*, str. 10

²¹⁸ CHRISTUSTRÄGERBRÜDERSCHAFT, *Wir Brüder der Christusträger, eine Gemeinschaft stellt sich vor*, <http://www.christustraeger-bruderschaft.de/Christustraeger-deutsch.pdf>

²¹⁹ CALVIN, J., *Institutio*, kniha 4, kapitola 13, odstavec 16 a17

²²⁰ LUTHER, M., *De votis*, sloupec 1651

odpírat stvořitelské vůli Boží, která v lidské schopnosti a přirozeném nutkání podporuje plození. A manželství je nejvyšší úkol osobního společenství - nikdo nemá právo mu odpírat.²²¹ Toto zdůvodnění absolutní nutnosti vdát se a mít děti ostře napadl K. Barth:

„O zhodnocení celého, manželství jako středu a bezmanželství jako jeho okolí objímajícího okrsku, nemohlo a nemůže být od zvěčnění oné bojové pozice ani řeči. To ale bezpochyby znamená, že se v této věci, v rozporu s evangelickým principem, postavila lidská tradice - dodatečně zdůvodněná tak, aby odpovídala přírodě - nad svaté Písmo.²²²

Že reakce na vstup do komunity a složení slibu cudnosti dosud naráží u okolí dotyčného na ono stavění lidského přesvědčení a osobních přání nad Písmo, svědčí sestra Meike Walch z Kommunität Adelshofen: „Docela mě zklamala skutečnost, že jsem se pro své rozhodnutí musela před většinou křesťanů téměř omlouvat. Někdo mínil téměř vyčítavě: ‚Tak mnoho křesťanských mužů hledá ženu a Vy se stahujete z trhu.‘ Podle 1 K 7 a Mt 19 je bezmanželství veskrze Bohem chtěnou formou života.“²²³

Specifikem komunit pietistického typu je slavení slibů doživotní příslušnosti ke komunitě jako svatby.²²⁴ Eklesiální typ komunit je v chápání doživotních slibů jakožto svatby zdrženlivější.

Bezmanželský život nemá být životem v potlačení ženskosti/mužskosti, vytvořením bytosti nevědomé si své sexuality. Zde není velkého rozdílu mezi členy komunit a lidmi zvnějšku: každý musí přijmout svou ženskost/mužskost, má-li být skutečně zralou osobností. „Sundáme-li chórové roucho, má pod ním stát dáma, která se umí pohybovat na světském parketu,(...) silná, sebevědomá žena, která stojí energicky ve světě. Toto energické bytí ženou (...) nemá nic společného se zmužštěním.“²²⁵

²²¹ ALTHAUS, P., Grundriss der Ethik, str. 91

²²² BARTH, K., Kirchliche Dogmatik, III/4, str. 157

²²³ WALCH, M., *Ehelos leben*, <http://www.lza.de/kommunitaet/ehelos-leben.htm>

²²⁴ př.: po složení slibu doživotního přináležení ke komunitě se v Christusbruderschaft (Selbitz i Falkenstein) koná slavnost podobná svatbě; HÜMMER, H. Gott ruft dem, was nicht ist, daß es sei, str. 14; sestry Marienschwestrenschaft, které skládají slib doživotního příslušení ke komunitě se nazývají Brautschwestern (=sestry-nevěsty) a jejich oblečení se skládá z bílých šatů (oděv všech členek komunity), bílého závoje nevěsty s věncem kolem hlavy a květin; EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str. 78n

²²⁵ Sr. SCHRIDDE, K. K, Zweckfreies Sein vor Gott, str. 36; na fotografii ze slavnosti otevření nového sídla této komunity je zachycen průvod sester v černých volných šatech podobných taláru německých evangelických farářů, bílém závoji, bílých širokých límcích - s elegantními lodičkami na nohou! BUSKE, U. T. (vyd.), Herkunft ist Zukunft, str. 17

7.5.3. poslušnost nebo konec poslušnosti?

Poslušnosti je v materiálech komunit věnován (ve srovnání s bezmanželstvím) poměrně malý prostor. Snad to odráží i fakt, že slib poslušnosti představuje pro nekomunitně žijící menší problém než slib doživotního bezmanželství.

7.5.3.1.1. vyrovnání se s Lutherovou kritikou a dnešní praxe

Slib poslušnosti, který by byl pro Luthera přijatelný, je slib tělesné poslušnosti, který by nerušil slib evangelijní poslušnosti, daný ve křtu a týkající se podřízenosti všem.²²⁶ Tak by byl mnich sice poddán představenému pouze ve věcech týkajících se řehole, ale toto poddání by nevyklučovalo bytí služebníkem všech. Tímto je upraven vztah i mnicha ke světské vrchnosti, již musí být podle Luthera poddán také i mnich. Kanonické právo nesmí vylučovat právo světské.

Pravidla evangelických komunit jsou řády pro danou komunitu, obsahují konkrétní pravidla, která se bezprostředně týkají života dané komunity. Účelem těchto řádů je strukturovat život komunity²²⁷, nikoliv vyjímát její členy z poslušnosti občanského práva.

Poslušnost se v rámci evangelických komunit přenesla z poslušnosti představenému na uposlechnutí rady bratří a sester. Přesto má komunita někoho, kdo ji reprezentuje. Ten není absolutním vládcem komunity, je sice osobou, která komunitu vede, je ale silně začleněn mezi ostatními členy, na jejichž radu a souhlas je odkázán. Název funkce, kterou vykonává, se různí - od prostého sestra/bratr²²⁸, přes PrioIn (prior/priorka)²²⁹ ke klasickému Abt/Äbtistin (opat/abatyše)²³⁰; pouze dvě z komunit zvolily pro zakladatelku, která zpočátku komunitu vedla, označení matka.²³¹ V čele některých komunit nestojí ani formálně jedna osoba, komunita je vedena úzkým kruhem lidí.²³² V obou případech je ale prakticky vedením komunity kruh všech sester a/nebo bratří, kteří složili slib doživotního setrvání v komunitě.

²²⁶ LUTHER, M., De votis, sloupec 1623

²²⁷ viz historicky první sliby komunity *Communität Casteller Ring* v: BUSKE, U.T. (vyd.), *Herkunft ist Zukunft*, str. 10, upravovány jsou i detaily typu platby zdravotního pojištění atd., dopis Br. Christiana.

²²⁸ St. Johannis-Konvent, příloha k *EVANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND, Verbindlich leben*

²²⁹ např. *Communität Casteller Ring*, podle přílohy k *EVANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND, Verbindlich leben*

²³⁰ *Stift Fishbeck*, příloha k *EVANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND, Verbindlich leben*

²³¹ *EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERSCHAFT, Gottes Treue*, např. str. 6n; platilo pouze pro matky-zakladatelky, nová vedoucí komunity je již nazývána pouze sestrou, viz příloha *Ek VANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND, Verbindlich leben*, podobně i v *Communität Casteller Ring* - BUSKE, T., *Herkunft ist Zukunft*, str. 26; nová vedoucí komunity je nazývána priorka

²³² *KOMMUNITÄT SCHLOSS BEUGGEN, Verbindlichkeit*, .html dokument, <http://www.kommunitaet-beuggen.de/gemeinsam.html>

Poslušnost radě či jejímu vedoucímu jakožto reprezentaci této rady není chápána jako konkurenční k poslušnosti Bohu, naopak je výrazem ohledu na druhé - přijímat druhé tak, jako Ježíš přijal mne Ř 15,7.²³³

Ve zdůvodnění poslušnosti vůči vedení komunity jsou přítomny asketické, převážně však praktické rysy. Snaha dosáhnout celokomunitního konsenzu je dlouhý, ale v dlouhodobých důsledcích přínosný proces.²³⁴ Poslušnost jednotlivce vedení komunity je částí poslušnosti celé komunity Bohu.²³⁵ Vyslechnout a poslechnout radu ostatních členů komunity je zároveň výrazem hledání a naslouchání vůli Boží.²³⁶ Je i cestou sebezapření a podřízení se vůli Boží, k poslušnosti Bohu směřuje jednatel i komunita jako celek.

Úkolem vedení komunity je pak udržet povolání komunity živé a pečovat o jednotu, vidět jednotlivce na jeho cestě a posilovat jej v jeho stávání se člověkem.²³⁷

²³³ Kommunität Jesus-bruderschaft, JESUS-BRUDERSCHAFT GNADENTHAL, Leitbild der Brüder, <http://www.jesus-bruderschaft.de>

²³⁴ KOMMUNITÄT SCHLOSS BEUGGEN, Verbindlichkeit, .html dokument, <http://www.kommunitaet-beuggen.de/gemeinsam.html>

²³⁵ CHRISTUSTRÄGER-BRUDERSCHAFT, Gemeinsame Grundlagen...nach 40 Jahre, als Bruder leben und arbeiten, .rtf

²³⁶ KUBIK, W., Das Beste Teilen, str. 71-73

²³⁷ CHRISTUSTRÄGER-BRUDERSCHAFT, Gemeinsame Grundlagen...nach 40 Jahre, als Bruder leben und arbeiten, .rtf

8. vstoupit do žitého experimentu?

Po vyjasnění slibů obecně i konkrétně chci nyní zaměřit svou pozornost na slibujícího. Jako první se nabízí otázka povolání k životu v komunitě, jako druhá otázka vztahu jednotlivce-komunita, komunita-jednotlivec.

8.1. otázka povolání

V návaznosti na NZ lze pochopit i v materiálech komunit neustále se objevující termín povolání. Jeho pochopení stojí v biblické tradici. Je povoláním k přijetí křesťanství a zároveň povoláním k žití křesťanství v rozlišení obdarování, charismatu, které je uděleno individuálně.

Na první pohled jsou patrné dva základní předpoklady pro život v komunitě - jistota o Božím povolání k této cestě a odpověď na povolání ke vstupu do komunity. A také rovnocennost života v komunitě s ostatními způsoby života křesťana.

8.1.1. jsem si jista!

Z vyjádření členů komunit je jasné, že tato podmínka je naplňována. Způsoby, *jakými* se toto povolání stalo, se různí - společná je jim neochvějná jistota o skutečnosti, že se tak stalo, konkrétně, k danému člověku.²³⁸ Zde se dotýkáme osobního tajemství cesty každého člena komunity.

Jak rozlišit, zda jednotlivec má či nemá povolání k životu v komunitě obecně i ve vazbě na jednu konkrétní komunitu? Po nějaké době váhání a rozhodování dotyčný vyhledá komunitu a v životě s ní najde odpověď, zda bylo volání ke komunitnímu způsobu života opravdové či nikoliv. Komunity dávají dostatek času a prostoru k tomu, aby se dotyčný mohl sám rozhodnout. Kromě různě dlouhého a různě rozčleněného dočasného přináležení nabízí také program „klášter na čas - Kloster auf Zeit“. V rámci tohoto programu lze s komunitou žít i velmi krátkou dobu jako host či pomocník.²³⁹ Program je určen i těm, kteří o vstupu do komunity neuvažují, ale chtějí nějaký čas s komunitou žít a něco se v ní naučit.

Obecnou tendencí při přijímání nového člena je zdrženlivý postoj. Považují jej za velmi důležitý - do rozhodování o vstupu tak vstupuje i faktor času. O vždy těsnějším přináležení ke komunitě rozhoduje jednotlivec sám i komunita jako celek. K ochraně

²³⁸ viz DIAKONISSEN MUTTERHAUS HEBRON, Berufung (Schwester Magdalene), <http://www.diakonissenmutterhaus-hebron.de>

²³⁹ výpomoc s prací v kuchyni, na zahradě, péče o hosty - snahou je umožnit poznat komunitu při společných aktivitách a dát dotyčnému možnost si část nebo celé náklady na ubytování odpracovat

před příliš rychlým slibem definitivního přináležení ke komunitě mají všechny komunity zavedeny různé stupně dočasného přináležení. Doba do plného přináležení ke komunitě se různí. I po složení slibu doživotního příslušení ke komunitě lze z komunity odejít.²⁴⁰

8.1.2. povolání jako cesta

Zde nelze než citovat Kirchliche Dogmatik, kde je excelentně popsána dynamičnost povolání. K. Barth zde píše o dynamičnosti povolání všech křesťanů,²⁴¹ v konkrétnosti osobní cesty za Kristem. „Nesmí se beznadějně zamilovat v to, co byl; musí se nyní právě nechat vytrhnout ze své zamilovanosti do dosavadního bytí. Je nyní pozván k plavbě k novým břehům...“²⁴²

8.2. důležité otázky před vstupem do komunity

Bůh povolává k následování. K následování jej konkrétním způsobem je třeba najít odvahu a jistotu. Ptání se po komunitním způsobu života by mělo sloužit k tomu, aby si dotyčný našel cestu k té své osobní formě následování Krista, ať už to bude znamenat žít v komunitě nebo jinak.

Období dočasného přináležení ke komunitě je obdobím, kdy nejpозději by měly být (jak ze strany vstupujícího, tak komunity) vyjasněny níže uvedené otázky. Nad těmito otázkami se může zamýšlet komunita, zda přijmout konkrétního člověka, stejné otázky slouží jednotlivci k vyřešení otázky, zda žít či nežít v komunitě. Úkolem není stanovit pevná kritéria k přijetí do komunity, úkolem je dát žadateli v procesu zrání šanci zodpovědět si z různých úhlů otázku, zda jej do této komunity volá skutečně pouze Bůh, pomoci dotyčnému odlišit Boží volání od vlastních či přejetých (i neuvědomovaných) přání. Uvedené otázky si nečiní nárok na dokonalost a úplnost,²⁴³ přesto jsou určitým vodítkem pro jednotlivce i komunitu.

8.2.1. povolán jako jednatel...²⁴⁴

Dání je na-dáním,²⁴⁵ skrývá v sobě nárok na toho, komu je dáno. Je-li odpovědí na Boží lásku láska, jsou pak hledány i konkrétní formy žití této lásky. Musí být

²⁴⁰ explicitně se o motivaci ke vstupu a odchodu ze spolku vyjadřuje Vereinigung vom gemeinsamen Leben im Oekumenischen Christdienst (zahrnuje nejen komunitně žijící, ale i „pomáhající členy“ a přátelské členy): „Chce-li někdo být členem spolku, nechť je mu jasné, že se zde nejedná jen o spolek, do něhož lze podle libosti vstoupit nebo z něj opět vystoupit.“, VEREINIGUNG VOM GEMEINSAMEN LEBEN IM OEKUMENISCHEN CHRISTUSDIENST, Rechenschaft

²⁴¹ tedy i členů komunit

²⁴² BARTH, K., KD III/4, str. 696

²⁴³ do rozhodování o vstupu do komunity se promítá samozřejmě i individualita vstupujícího a specifika komunity, do níž chce vstoupit

²⁴⁴ vypracováno s přihlédnutím k: WENZELMANN, G., Nachfolge und Gemeinschaft, str. 126 - 133

hledány ve svobodě, bez vnějšího či vnitřního tlaku. Při rozhodování je nutno mít na zřeteli individuálnost takového procesu rozhodování.

S tím souvisí i různé druhy zklamání a těžké události, které si vstupující prožil, a které se mohou výrazně promítat do jeho rozhodování. Vstup do komunity musí být svobodný i v tomto smyslu. Komunita není náhradou za nikoho a nic,²⁴⁶ je to cesta za Pánem.

Komunity jakožto společenství pospolu žijících lidí musí najít uprostřed těsně semknutého společenství prostor pro individualitu jednotlivých členů, rozvoj jejich osobních obdarování, vytvořit i podmínky a čas pro modlitbu soukromou, aby byla zachována individualita povolání mezi lidmi i Bohem.²⁴⁷

8.2.2. ...povolán do společenství²⁴⁸

Přes důraz na individuum jde o povolání mezi sestry a bratry. Tím je dán i společenstevní aspekt povolání do komunity. Oba aspekty, individuální i společenstevní, je nutno pečlivě zvážit. Vzato v extrémních výrocích - komunita není aritmetickým součtem individuí, ani jednolitou masou bez individuality. Proces vrůstání do komunity je záležitostí nejen jednotlivce, ale i komunity; na žádost o přijetí odpovídá komunita, slib zůstat v komunitě po celý život je vyslovován před shromážděnou komunitou, přijatý se podílí na životě v komunitě. Proto je u vstupujícího nutná ochota a schopnost tvořit společenství.

Komunity v definici této práce jsou komunitami křesťanů. Společná modlitba, společná bohoslužba, společné následování Krista jsou základem a důvodem života v komunitě. Kdo by se jen těžko či vůbec nechtěl podílet na této části života komunity, měl by zvážit, zda je život v tomto typu společenství tím, co hledá.²⁴⁹ Totéž platí i o formách, kterými je tato víra žita, a které se komunitu od komunity různí.²⁵⁰

²⁴⁵ pokus o slovní hříčce přiměřený překlad německého Gabe ist Aufgabe - dar je úkolem, která se souvislostí s povoláním objevuje

²⁴⁶ hledat v komunitě náhradu za nenaplněnou nebo násilně přerušenu lásku je nonsens

²⁴⁷ o složitosti tohoto vyvažování mezi individuem a společenstvím mluví REIMER, I., Verbindliches Leben, str. 10

²⁴⁸ vypracováno s přihlédnutím k: WENZELMANN, G., Nachfolge und Gemeinschaft, str. 126 - 133

²⁴⁹ jsou typy společenství, jejichž členy mohou být i ti, kteří svou víru teprve objevují, např. Archa, společenství, které na území BRD i mimo něj pečuje o mentálně postižené osoby, ARCHE DEUTSCHLAND, Charta der Gemeinschaften der ARCHE, <http://www.arche-deutschland.de/index2.html>; ARCHE DEUTSCHLAND, Links zu Arche-Gemeinschaften, <http://www.arche-deutschland.de/index2.html>, další možnosti nabízí ne-křesťanské komunity

²⁵⁰ obzvláště to platí o komunitách výrazně liturgicky zaměřených (např. Communität Casteller Ring, Priorat St. Wigberti) a komunitách výrazně letničního ražení (Evangelische Marienschwesternschaft)

Života v komunitě se týká i schopnost vytvořit si vlastní úsudek a schopnost samostatného rozhodování a odpovědnosti za ně. Všichni členové komunity se přímo či nepřímo podílejí na rozhodování v komunitě. Snaha nechat jiné převzít rozhodování a z něj vyplývající zodpovědnost nedochází v evangelických komunitách naplnění.

Vstupující potřebuje také výdrž a stálost. Vrstání do komunity a zkoumání vlastního povolání potřebuje čas, který nelze obejít. Všechny komunity mají stanovenou minimální čekací dobu před plným přináležením do komunity, kterou nelze zkrátit a která trvá několik let. Chrání tak vstupujícího před iluzemi a učí jej trpělivosti. Ano ke komunitě zahrnuje i stálost ve chvíli, kdy bude život v komunitě nahlížen jako těžký. Výdrž a věrnost k poznanému povolání pramení z lásky k Pánu.

Každá komunita se angažuje ve své specifické oblasti. Je tedy nutno zvážit, zda daná oblast zájmu komunity je i oblastí zájmu vstupujícího a zda se chce na těchto aktivitách podílet.

8.2.3. otázka věku žadatele o vstup

Jako optimální označuje Wenzelmann²⁵¹ věk mezi 25 a 40 lety. Vstupující by měl být ve 25 letech již zralou osobností. Od čtyřiceti let už ubývá schopnost přizpůsobit se životu komunity. Toto lze brát jako doporučení, komunity samy se věkem vstupu žadatele, je-li již plnoletý, nijak výrazně nezabývají.

²⁵¹ WENZELLMAN, G., Nachfolge und Gemeinschaft, str. 132

9. konkrétní komunity

Po představení komunit obecně se nyní chci věnovat vždy jedné z komunit určitého typu. Dějiny komunity jsou zmiňovány spíše okrajově, pozornost jim je věnována pouze tam, kde se výrazně podílely na utváření spirituality komunity. Ke všem komunitám (nejen k těm zde obšírněji zmiňovaným) v jejich různosti lze obecně říci: jejich vznik byl završením dlouhodobého procesu. Pro začátky byla vždy rozhodující zakládající osobnost, její spiritualita a prameny její spirituality. Považuji za velmi důležité zmínit, že žádná z komunit by nevznikla, kdyby její zakladatelé neměli podporu svého okolí.

Proč jsem vybrala právě Marienschwesternschaft a Communität Casteller Ring? Mají mnoho společného. Obě komunity vznikly těsně po druhé světové válce, proces vznikání v sobě ale zahrnuje i Třetí říši. Přestože ani jedna, ani druhá komunita nepatřila k Bekennende Kirche, byly jí některými svými postoji blízko. Za stejných vnějších podmínek ale vznikly dvě, v typu spirituality odlišné komunity.

9.1. pietisticko-charismatické směřování komunity -

Ev. Marienschwesternschaft

Komunita byla od svých počátků dynamickým společenstvím. Rostla velmi rychle, původní sídlo v domě rodičů Klary Schlink bylo záhy malé. Od roku 1955 se komunita snažila získat pozemky na nové sídlo v Darmstadt-Ebenstadt, stavět zde mohla začít až v roce 1960. Komunita nyní čítá přes 200 sester.²⁵² Zhruba 60 sester Marienschwesternschaft žije v Darmstadt-Ebenstadt a tvoří největší komunitu v BRD, další sestry Marienschwesternschaft žijí v zahraničí (v Evropě i mimo ni), ke komunitě patří i Dornerkranzschwestern²⁵³ a Kanaan-Franziskusbrüdern.²⁵⁴ Komunita nemá terciářskou větev.

9.1.1. spiritualita komunity

Spiritualita komunity, ač je spiritualitou celého společenství, klade veliký důraz na osobní prožitek každé jednotlivé sestry či bratra. Každá jednotlivá sestra je před

²⁵² EVANGELISCHE EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT DARMSTADT, Herzlich willkommen

²⁵³ lze přeložit jako sestry trnové koruny

²⁵⁴ EVANGELISCHE EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT DARMSTADT, Herzlich willkommen

Pánem sama v prožívání. Komunita věnuje velkou pozornost formě, kterou Krista zvěstuje, zde je patrná snaha o přitažlivost a umožnění prožití²⁵⁵.

9.1.1.1. Pokání a láska

Hnací silou za vším, co se v komunitě Marienschwesternschaft děje, je láska sester k Ježíši, pramenící z „pokání: uznání a litování hříchu a vykonání pokání. (...) Pravá, čistá, žhnoucí láska k Ježíši pochází z lítosti a zkušenosti Jeho odpuštění. (...) A tato láska je Boží dar z milosti. (...)“²⁵⁶ Tato láska je podle komunity smyslem života každého člověka kdekoliv se nacházejícího.²⁵⁷

Pro volání k pokání jsou pro Sesterstvo důležité dva aspekty. Na jeho začátku stojí poznání hluboké lásky Boží ke každému člověku.²⁵⁸ Až odtud pramení poznání viny. Pokání tedy není ničivým sebeobviňováním, ale navrácením se do lásky a svobody dětí Božích, cestou z viny ven.

Zdrojem tohoto důrazu je podle mého názoru nejspíše dějinná zkušenost zakladatelek komunity.²⁵⁹ Obě matky zakladatelky vedly za 2. světové války biblické kroužky pro dívky. Po rozbombardování Darmstadtu 11. srpna 1944 a následné konfrontaci s bezprávím, vinou a smrtí nahlíželi hluboce otřesení účastníci biblických kroužků na lhostejnost a vlašné křesťanství jako na hřích; poznali i velikost viny německého národa. Toto poznání a s ním související pokání je dosud jedním z pilířů komunity. Zároveň s poznáním viny přišla i milost začít znovu, následek pokání. Symbolem schopnosti začít znovu je kaple Marienschwesternschaft i první komunitou vlastněný dům. Obé bylo vybudováno z očištěných cihel rozbombardovaných domů.²⁶⁰

Pokání je chápáno jako proces, nikoliv jako jednorázový akt, s odkazem na M. Luthera: „A přece by to bylo samozřejmé, když by naše vyznání, zvláště jako luteránů, opravdu bylo, že hříšníky jsme a zůstáváme, že každý den hřešíme, tedy také každý den litujeme a denně se musíme obracet. (...) Přiznáme-li se k učení semper

²⁵⁵ Knižní produkce komunity se až na výjimky skládá z knih napsaných matkou Basileou Schlink. Přebaly knih tvoří barvami hýřící fotografie. Např. v knize Gottes Treue (EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue) je věnována velká pozornost formě, kterou kniha podává informace - podklad s citem rozmístěných textů tvoří pestré fotografie, které text doplňují.

²⁵⁶ EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str. 79

²⁵⁷ EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str. 79

²⁵⁸ EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str. 54

²⁵⁹ V současné době největší komunita byla založena 30. 3. 1947 matkou Basileou (rodným jménem Dr. Klara SCHLINK) a matkou Martyriou (rodným jménem Erika Madaus) v Darmstadtu; komunita zde sídlí dosud. EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str. 6n

²⁶⁰ EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str. 32, obr. 3

peccator, náleží k tomu každodenní lítost a pokání.²⁶¹ Pokání se nesmí stát formalitou, ale být vždy skutečně a živě přítomno každý den, i když intenzita se mění.²⁶² Pokání je v této komunitě věnován velký prostor.²⁶³

Pokání je výrazem vědomí Boží lásky a lidského hříchu. Pod pojmem hřích rozumí komunita osobní vinu i vinu kolektivní, kterou nesou také sestry - vinu německého národa, vinu člověka na přírodě, vinu rozdělení křesťanstva. Z přiznání viny a pokání plynou i skutky, které mluví o touze po smíření.²⁶⁴ Veškerá činnost komunity vychází z lásky a pokání, přičemž je více zvýrazňováno pokání.

Láska se musí osvědčit ve všedním životě. Proces vrůstání do komunity je odstupňován - dva roky jako Wegschwester, poté nejméně pět let jako Kreuzschwester. Plnoprávnou členkou komunity se žadatelka o vstup stane po minimálně sedmi letech života s komunitou.²⁶⁵

9.1.1.2. milovat Ježíše více než ... kompromisy²⁶⁶

Svým názvem vyvolává Sesterstvo Mariino otázky zejména mezi evangelíky.²⁶⁷ Je tedy nasnadě zastavit se u výrazu *evangelické* sesterstvo. Původní název komunity zněl Ökumenische Marienschwesternschaft (Ekumenické sesterstvo Mariino). Po rozvoji ekumeny jdoucí za hranice křesťanství, o kterou neměly (a nemají) sestry zájem, byl název změněn tak, aby více ukazoval na křesťanskost sesterstva. Sestry chápou

²⁶¹ SCHLINK, B., Busse - glückseliges Leben, str. 61n

²⁶² podle SCHLINK, B, Busse - glückseliges Leben, str. 62

²⁶³ Zaujal mě zejména způsob boje proti škůdcům na polích komunity. Společenství je přesvědčeno, že „u Boha je souvislost mezi škůdci a našimi hříchy. Boj proti takovým žroutům tedy nelze vést pouze z vnějších důvodů, ale především proto, že na této půdě, na níž Bůh tak často shlédl, nesmí být trpěno nic z hříchu, který ničí zevnitř. Přesto daleko škodlivější než ti vnější škůdci mohou být vnitřní škůdci, kteří jsou v našich srdcích: neomylnost, hořkost, nesmířlivost a další, kteří by se u nás ještě tak chtěli uhnízdit.“ Proti škůdcům je bojováno především pokáním komunity. Společenství, které žije z pokání a lásky k Bohu, nechce dávat jed nikomu - ani mandelinkám. EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str. 27

²⁶⁴ sestry se v Jeruzalémě-Talpiotu starají o ty, kteří byli poškozeni za 2. světové války-EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str. 116n, navštěvují památníky v bývalých koncentračních táborech a umísťují zde tabule se smířícími nápisy, modlí se za Izrael - tamt. str. 86n; omluvily se českému národu za křivdy na něm spáchané národem německým, tamt. str. 88, ...

²⁶⁵ EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str. 79, Wegschwester= sestra cesty, sestra na cestě; Kreuzschwester - sestra kříže

²⁶⁶ vypracováno podle 60 JAHRE EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, str. 1-6

²⁶⁷ EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, 60 Jahre Evangelische Marienschwesternschaft, str. 2 evangelickému uchu ještě neliběji znějící komunita Marientöchter (Dcery Mariiny) už v novém seznamu komunit nefiguruje

ekumenu jako možnou pouze uvnitř křesťanství,²⁶⁸ tak, aby středem všeho byl Kristus. Není-li tomu tak, je třeba jej zvěstovat životem, činy, slovy.

S tím souvisí i druhá část názvu - sesterstvo *Mariino*. Pojmenování po matce Páně mělo (a má) být vyjádřením touhy následovat Krista stejně, jako jej následoval první člověk - Marie. Jejím odkazem je podle Marienschwesternschaft J 2,5: Udělejte, cokoli vám nařídí. Sesterstvo Marii neuctívá - „pravá úcta k Marii vede stále k jejímu Synu,²⁶⁹ sesterstvo chce jít cestou matky Páně - první učednice.

Komunita protestuje proti všemu, co neslouží ke cti Boží. To, jakými prostředky protestují, ukazuje na důležitý charismatický rys jejich spirituality. Sestry se účastnily demonstrací proti promítání filmů, které neoslavují Ježíše evangelii.²⁷⁰ Snaží se zabránit „záplavě okultních, pornografických a blasfemických filmů a představení západního světa“²⁷¹, světa temnoty. „Daří-li se Satanovi skrze film a televizi kazit lidstvo rychlostí větru, nemohl by Bůh najít lidi, kteří budou žhnout po tom, skrze ta stejná média volat mnohé domů na Jeho srdce?“²⁷² Sestry se naučily zacházet s technikou, již od roku 1952 tiskly knihy,²⁷³ natáčely a promítaly filmy,²⁷⁴ natáčely pořady pro rozhlas.²⁷⁵ Sestry pronikly i mezi obchodníky - proslov sestry Joely na mezinárodní konferenci Internationale Christliche Handelskammer²⁷⁶ nesl název Der Herr ist mein Erbe - Ein Kompass in Zeiten der Erschütterung (Pán je mé dědictví - Kompas v době otřesů).²⁷⁷

9.1.1.3. milovat Ježíše více než ... co jsme vybudovali - evangelizace, misie

Důraz na evangelizaci, kterému je podřizován život komunity, je druhým důležitým charismatickým rysem komunity. Komunita chápe své aktivity jako zvětšování zástupu těch, kdo budou vzdávat nyní tak opovrhovanému Pánu čest

²⁶⁸ sestry udržují kontakt se snad všemi křesťanskými církvemi - podle EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str. 82-85, EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, 60 JAHRE Evangelische Marienschwesternschaft, str. 2

²⁶⁹ EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, 60 Jahre Evangelische Evangelische Marienschwesternschaft, str 6, o vztahu k Marii více v SCHLINK, B., Maria, der Weg der Mutter des Herrn

²⁷⁰ Poslední pokušení Krista, muzikál Jesus Christ Superstar, EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, s protestem proti arteficiálním abortům a stavbou mešity mají tyto filmy pro EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT společnou neúctu ke Kristu, str. 106n

²⁷¹ EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str. 108n

²⁷² EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str., str. 108n

²⁷³ EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str. 120

²⁷⁴ EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str.108-111

²⁷⁵ EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str. 120n

²⁷⁶ Mezinárodní křesťanská obchodní komora

²⁷⁷ Sr. Joela, Der Herr ist mein Erbe - Ein Kompass in Zeiten der Erschütterung

a úctu.²⁷⁸ Evangelizace v nejbližším okolí byla od počátků součástí života komunity. Pro tyto účely postavila komunita Triumphstrasse,²⁷⁹ založila Leidensgarten,²⁸⁰ postavila ještě jednu, větší kapli.²⁸¹ Komunita sama nazývá s odkazem na Joz 4 své nynější sídlo Kanaan, v nově postavené kapli byly provozovány tzv. Rufespiele - představení, která měla volat obecnost ke vzdání cti Bohu²⁸², matka Basilea psala velké množství pietisticky laděných písní pro svou komunitu,²⁸³ bohoslužby jsou velmi pestré, umožňující spoluprožít oslavovaný svátek.²⁸⁴

Od roku 1979 došlo v komunitě k novému jevu - vysílání sester k evangelizaci do zahraničí v takové míře, že v Darmstadt-Eberstadt zůstal pouze malý počet sester. Proto byly radikálně omezeny veškeré aktivity komunity - včetně akcí pro veřejnost a Rufespiele; nově postavenou kapli a některé budovy užívali deset let baptisté, tiskárna a prodej knih přešly pod Křesťanské vydavatelství ve Stuttgartu. Vyprázdnění komunity přineslo i ovoce - po čase vstoupily do darmstadtské komunity nové sestry, výsledek práce sester vyslaných do zahraničí. S těmito sestrami-cizinkami se z komunity omezené pouze na jednu spolkovou zemi stala vskutku národnostně pestrá komunita. Tyto sestry přinesly znalost jiného než německého jazyka - a tedy možnost překladu textů a filmů komunity do nových jazyků a tím i rozšíření možností a cílových zemí evangelizačního působení komunity.

9.1.2. shrnutí - Ev. Marienschwesternschaft

Z materiálů komunity je patrný mohutný zdroj impulzů ze strany matek-zakladatelek a závislost komunity na impulzech převážně od nich.²⁸⁵ Komunita se stále ještě vyrovnává se smrtí obou matek-zakladatelek. V materiálech komunity se ale zatím žádná změna neobjevila - matky jsou hojně citovány i nadále. Tato centrovanost na

²⁷⁸ EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str. 37

²⁷⁹ cesta pro krále, jaká byla stavěna ve starém Římě pro císaře, zde postavena ke cti a k oslavení živého Boha, EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str. 14

²⁸⁰ zahrada utrpení - českým ekvivalentem by byla moderní křížová cesta ve velkém parku, lze ji navštívit o on-line – EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Wo Jesus zu finden ist, <http://www.kanaan.org/germany/kanaan/prayer-garden.htm>

²⁸¹ EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str. 37

²⁸² EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str. 37

²⁸³ EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str.146; jedna z písní matky Basiley je k nalezení i v českém evangelickém zpěvníku - píseň č. 349 přeložil M. Heryán

²⁸⁴ EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue, str.126n

²⁸⁵ matky měly postavení vůdkyň komunity, v knize EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, Gottes Treue se mimoděk objevuje nerovný vztah mezi sestrami a matkami - u popisů k fotografiím matek s někým je vždy pouze jméno matky (Basilea), druhý člověk či skupina je popsán s ohledem na skupinu, do níž patří (sakristiánka ze Švýcarska, Dornerkranzschwester), str. 7; nerovnost nicméně nikdy nedosáhla úrovně matko-kracie - viz námitky sester proti upuštění od chemického boje proti škůdcům na polích komunity str. 27

matky, neustálé hledání podnětů v jejich dílech, může být komunitě na překážku při hledání nového zdroje impulzů a dalšího směřování.

9.2. eklesiální směřování - *Communität Casteller Ring*

Jedna z větších komunit působících v BRD byla založena roku 1950 paní Christel Felizitas Schmidt, 1. 12. 1892 – 22. 4. 1970 (rodným jménem Anna Christina Babette Schmidt). Sídlí na zámečku Schwanberg. Tato komunita je jednou z mála, o níž je v Čechách alespoň neurčitá povědomost.²⁸⁶ Komunitu tvoří 40 sester v čele s priorkou Ursulou Therese Buske.²⁸⁷ Ke komunitě patří i kruh terciářů/terciářek, v terminologii komunity OblatInnen - sester a bratří žijících v duchovním doteku s komunitou, ale nežijících na Schwanbergu.

9.2.1. *spiritualita komunity*

Popsat spiritualitu této komunity je snadné i obtížné zároveň. Komunita chce před Bohem prostě jen být, v tichu, v otevřenosti, v naslouchání jeho přítomnosti, stálé pozornosti zaměřené na Boha. V popředí sebepředstavování komunity nestojí prožitek jednotlivých sester či aktivity komunity, ale komunita jakožto společenství modlitby, bohoslužby; komunita jako součást Kristova těla. Zdánlivá neaktivita prostého bytí před Bohem je vyjádřitelná benediktinským ora et labora - modli se a pracuj.

9.2.1.1. kontinuita i experiment

V terminologii komunity se lze setkat s celou řadou termínů typických spíše pro neevangelickou mnišskou tradici. Komunita tak navazuje na předreformační tradici církve. Příkladem mohou být názvy stupňů příslušnosti ke komunitě: Postulat, Noviciát, zeitlicher Profeß, Profeß (postulát, noviciát, časný profes, profes).²⁸⁸

V utváření života komunity se objevují i další prvky mnišské tradice. Spiritualita komunity je velmi ovlivněna řeholí Benedikta z Nursie. Slib doživotního přináležení k jediné konkrétní komunitě²⁸⁹ a otevřenost srdce²⁹⁰ jsou důležitým odkazem

²⁸⁶ ponejvíce pod názvem zámečku Schwanberg; název zámečku je komolen na Švamberk - odtud počestěné názvy jako např. sestry ze Švamberku

²⁸⁷ COMMUNITÄT CASTELLER RING, Kontakt, www.schwanberg.de

²⁸⁸ BUSKE, U. T. (vyd.), Herkunft ist Zukunft, str. 54-59

²⁸⁹ „Procesu vero conversationis et fidei, dilatato corde inerrabili dilectionis dulcedine currit via mandatorum Dei, ut ab ipso numquam magisterio descendentes, in eius doctrinam usque ad mortem in monasterio perseverantes passionibus Christi per patientiam participemus, u tet regno eius mereamur esse consortes. Amen.“ RB Pro 49+50, BUSKE, U. T. (vyd.), Herkunft ist Zukunft, str. 56

²⁹⁰ RB Pro 49+50, BUSKE, U. T. (vyd.), Herkunft ist Zukunft, str. 55

k Benediktově řeholi i již zemřelé zakladatelce Christel.²⁹¹ Z Benediktovy řehole pochází i motto komunity: ...ve všem hledat Boha, Kristu nic nenadřazovat, formovat život pod vedením evangelia.²⁹²

Důležitým mužem, jehož vliv se ve vznikající komunitě projevil, byl mnich řádu sv. Benedikta P. Theofil Lamm. Roku 1946 vedl pro zájemkyně shromážděné okolo Christel exercicie a studium Benediktovy řehole. Na těchto exerciciích skládaly dívky svůj první slib dočasného přináležení ke spolku dosud pospolu nežijících sester. Slib obsahoval závazek ke každodennímu čtení Písma, lásce a úctě ke zvěstovanému slovu, podílu na liturgické obnově, vazbě na sestry, čistotě ve vztahu k mužům.

Dalším důležitým setkáním, které se v utváření společného života projevilo, byl pobyt Christel v římskokatolickém klášteře benediktinek ve Frauenchiemsee. Christel se vrátila naplněna radostí z mlčení, tradice, modlitby, velikosti benediktinské kultury. Odtud si přinesla i porozumění mlčení a klauzuře jako prostředku k soustředěné pozornosti na Krista i mimo pravidelné časy modlitby. Klauzura i mlčení byly téměř ihned po návratu k sestřám realizovány. Pod vlivem tohoto pobytu byl formulována i nová pravidla pro společný život komunity.²⁹³

9.2.1.2. ora...

Základním momentem, s nímž komunita stojí, padá a bez něž by přestala existovat, je společenství sester jako společenství modlitby a slavení přítomnosti Boží ve Slovu a svátosti.²⁹⁴ Modlitba denních dob je chápána a formována jako podíl komunity na modlitbě církve, nikoliv pouze jako modlitba komunity.²⁹⁵

K bohoslužbám i pravidelné modlitbě je zván každý zájemce. Večeře Páně je slavena třikrát týdně²⁹⁶ - i v luterských církvích představuje takováto frekvence méně

²⁹¹ SCHRIDDE, K., Zweckfreies Sein vor Gott, str. 40

²⁹² BUSKE, U. T. (vyd.), Herkunft ist Zukunft, str. 51

²⁹³ SCHRIDDE, K., Zweckfreies Sein vor Gott, str. 33

²⁹⁴ BUSKE, U. T. (vyd.) Herkunft ist Zukunft, str. 55, BUSKE, U. T. (vyd.), Herkunft ist Zukunft, přebal knihy

²⁹⁵ proto komunita v r. 1955 opustila ručně psané hodinky Bund Christlicher Pfandfinderinnen a přijala knihu denních modliteb Evangelische Kirche Deutschland, podle BUSKE, U. T. (vyd.), Herkunft ist Zukunft, str. 17; Dívání se na Krista dostalo ostatně již v Bund Christlicher Pfandfinderinnen, kde byla zakladatelka komunity činná, kromě tajných slibů i další formy - 13. 9. 1945 se svaz usnesl převzít církevní modlitbu hodin jako pro svaz jako závaznou. (SCHRIDDE, K., Zweckfreies Sein vor Gott, str. 25).²⁹⁵ Komunita se od svazu odlišila, nicméně tento důraz si ponechala. SCHRIDDE, K., Zweckfreies Sein vor Gott, str. 10-40

²⁹⁶ GEISTLICHES ZENTRUM SCHWANBERG, Haus St. Michael, str. 4

obvyklou praxi. Dodržování pravidelných časů modlitby a silencia není rigidním pravidlem.²⁹⁷

V liturgii jsou uplatňovány i prvky v současné luterské tradici netradiční, se snahou najít všem lidem srozumitelná znamení. Proto se v bohoslužbě objevují prvky všech tradic (oděv, znamení kříže, používání kadidla, úklony, procesí, litanie, požehnání, čajové svíčky²⁹⁸); tyto prvky jsou chápány jako „nápomocné, utvářející formy víry“.²⁹⁹ Takovéto formování liturgie je výrazem žité touhy po jedné, svaté, apoštolské církvi Nicejsko-Cařihradského symbola, kterou lze podle komunity uskutečnit pouze jako smíšenou pestrost.³⁰⁰

Pramenem otevřenosti pro staré i nové všech tradic je nejspíše kontakt zakladatelky Christel s Fr. Heilerem, zakladatelem a biskupem Hochkirchlicher Vereinigung, který vedl i Evangelische Bruderschaft der Nachfolge Christi (Evangelische Franziskaner-Tertiaren), jehož členkou se Christel stala.³⁰¹ S Hochkirchliche Vereinigung, Evangelische Franziskaner-Tertiaren i St. Johannes-Bruderschaft³⁰² je komunita i nadále v úzkém kontaktu.³⁰³

9.2.1.3. ...et labora

Vše, co komunita vykonává, má oslavovat Pána.³⁰⁴ Z oslavování vyvěrá a k oslavování směřuje veškerá činnost komunity. Činnost komunity je tedy bohoslužbou. Zároveň je, stejně jako modlitba, i službou konkrétní církvi.

²⁹⁷ Sestry se při večeři dohodly (namísto silencia!) a mezi nešpory a kompletářem (cca. 90 minut) s pomocí hostů důkladně přeorganizovaly zařízení kaple, kompletář se rozhodly zpívat (ve všední den!). A důvod? Stávající modlitby ani prostor komunitě nevyhovovaly. Podle WAGNER G., Vom Aufräumen von Gemeinschaft und vom Heiligen Geist, ein Lehrstück

²⁹⁸ BUSKE, U. T. (vyd.), Herkunft ist Zukunft, str. 56, překlad „čajové svíčky“ je nepřesný, protože v českých evangelických církvích neexistuje ekvivalent; praxe vypadá takto: v luterských kostelech jsou umělecky ztvárněné stojany na čajové svíčky, kdo chce, může se za někoho nebo něco pomodlit a zapálit čajovou svíčku jako symbol své modlitby - v Kielu v celodenně otevřených kostelech velmi hojně využívaná možnost.

²⁹⁹ BUSKE, U. T. (vyd.), Herkunft ist Zukunft, str. 56

³⁰⁰ BUSKE, U. T. (vyd.), Herkunft ist Zukunft, str. 56; Liturgický život komunity býval sledován velmi pečlivě, někdy s komentářem „příliš katolický“, BUSKE, U. T. (vyd.), Herkunft ist Zukunft, str. 25

³⁰¹ SCHRIDDE, K., Zweckfreies Sein vor Gott, str. 29

³⁰² všechna tři bratrstva jsou výrazně liturgicky zaměřena, všechna tři byla založena Fr. Heilerem před první světovou válkou; viz HOCHKIRCHLICHE VEREINIGUNG AUGSBURGISCHEN BEKENNTNISSES, Hochkirchliche Vereinigung Augsburgischen Bekenntnisses, www.hochkirchliche-vereinigung.de, HOCHKIRCHLICHE ST.-JOHANNES BRUDERSCHAFT, Das Elisabeth-Kreuz, www.hochkirchliche-vereinigung.de/; EVANGELISCHE FRANZISKANER-TERTIAREN, Evangelische Franziskaner-Tertiaren, html dokument, www.hochkirchliche-vereinigung.de

³⁰³ společenství zde pravidelně pořádají svá setkání, přitom jsou hosty komunity a podílejí se na jejich bohoslužbách; dopis s. Gerdy Klary Roth, 6. 4. 2008

³⁰⁴ BUSKE, U. T. (vyd.), Herkunft ist Zukunft, st. 56

Škála komunitou spolupřádaných a zabezpečovaných akcí je opravdu veliká. V roce 2006 to byly například benediktinské exercicie, kurzy meditace, kontemplace, kurz ikonopisectví i dovolená na zámku, liturgický zpěv, závody na kolech,...³⁰⁵

Výslovně se chci zastavit pouze u několika málo aktivit, které jsou zaměřeny na pracovníky církve. V domě Respiratio nabízí komunita poradenství pro farářky/faráře a církevní pracovníky, kteří se nacházejí v krizi. V tomto centru jsou k dispozici stálí i docházející odborníci, kteří jsou dotyčné/dotyčnému nápomocni. Zázemí, které dává komunita k dispozici, pomáhá k nabytí odstupu od situace či problému.³⁰⁶ Komunita nabízí i další vzdělání pro církevní pracovníky. Ve spolupráci s Akademií St. Paul a Prof. Dr. Dr. Paulem Imhofem je organizováno následné vzdělání pro spirituály/spirituálky. V roce 2008 začíná nový základní kurz spirituality.³⁰⁷ Liturgie a její utváření je prezentováno i na konferencích.³⁰⁸

Bylo by chybou domnívat se, že práce členek slouží pouze k získání prostředků k uhrazení nákladů komunity. Život každé ze sester má být věrohodným svědectvím, a to na všech místech, kde sestry žijí. Pozvání k bohoslužbám a aktivitám komunity v jejím hlavním sídle, zámečku Schwanberg, i ve stanicích ve městech slouží k předávání toho, co je sestrám darováno Bohem, je tedy nenápadnou misí. „Chceme s nimi sdílet život a doufat, že se ukáže, co nás nese.“³⁰⁹

9.2.2. shrnutí - *Communität Casteller Ring*

Tato komunita je jednou z těch stabilních. V krizi spojené se smrtí zakladatelky se při zachování původní linie dokázala nově definovat. Komunita nyní tvoří stabilní třígenerační širší rodinu, které nechybí mladší sestry. Dokázala velmi rychle a úspěšně navázat kontakty s církví - od biskupa zemské církve po místní sbory v okolí, najít svůj úkol v zemské církvi. Komunita je velmi aktivní, co se týče seznamování veřejnosti se svou existencí - díky tomu je jednou z mála německých komunit, o nichž je v Čechách mezi odbornou částí veřejnosti alespoň mlhavá povědomost.

³⁰⁵ COMMUNITÄT CASTELLER RING, Programübersicht 2006, [www.schwanberg.de/Programmübersicht 2006](http://www.schwanberg.de/Programmübersicht_2006)

³⁰⁶ Pobyt trvá zpravidla 40 dní, náklady jsou z větší části hrazeny personálním oddělením církve, z níž žadatel přichází, žadatel doplácí pouze 15,50 EUR/den, celý pobyt jej tedy stojí 620 EUR + cestovné, což je částka za takovýto pobyt pro Němce přijatelná. Přihlásit se lze na webu, kde jsou k dispozici i termíny a obsazenost/neobsazenost vybraného termínu. <http://www.respiratio.de/inhalt.htm>

³⁰⁷ COMMUNITÄT CASTELLER RING, Programmübersicht 2008, www.schwanberg.de

³⁰⁸ Jedna ze sester komunity povede na připravovaném setkání Luterské bavorské liturgické konference v Heilbronnu v červenci 2008 nácvik liturgického zpěvu. viz. LUTHERISCHE LITURGISCHE KONFERENZ IN BAYERN, Wer trägt die Form? Die Beziehung von Gemeinde, liturgischen Diensten, Riten und Raum; Jahrestagung der Lutherischen Liturgischen Konferenz in Bayern, leták

³⁰⁹ BUSKE, U. T. (vyd.), Herkunft ist Zukunft, str. 53

10. komunity v českých zemích?

V reformovaných/luterských církvích Čech a Moravy zatím žádná komunita nevznikla. Lze ale najít společenství, které by bylo zařaditelné mezi Schwesternschaft/Bruderschaft.

V období před první světovou válkou a mezi válkami působila v Čechách Česká diakonie, evangelický spolek pro ošetřování nemocných a sociální péči. Spolek navazoval na Diakonissen-Mutterhaus v Kaiserswerth. Celkem 143 sester diakonek žilo v duchovním společenství a sloužilo nemocným a potřebným v zařízeních provozovaných spolkem, nemocnicích, sborech církve a v dalších zařízeních sociální a zdravotní služby spolu s nečleny Spolku. Sestry diakonky tvořily osu práce v diakonii. Spolek zanikl s diakonií, jejíž činnost byla státem ukončena 31.12.1959.³¹⁰

Na jejich práci se snaží navázat diakonát ČCE. Diakon/diakonka ČCE má být křesťanem/křesťankou s alespoň propůjčeným členstvím v ČCE.³¹¹ Zavazuje se ke stvrzování evangelia a daru víry svou prací i svým životem. Další pravidla, ke kterým se v důvěře v Boží pomoc zavazují, jsou konkretizací tohoto závazku uskutečňovaného uprostřed konkrétní církve.³¹² Narozdíl od České diakonie nejsou diakonkami pouze ženy bez rodinných závazků. Pro diakony ČCE pořádá ČCE pravidelná víkendová setkání nebo miniexercicie.³¹³

³¹⁰ DIAKONIE ČESKOBRASTRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ, Více o historii diakonie, http://www.diakoniecce.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=328&Itemid=149%20

³¹¹ DIAKONIE ČESKOBRASTRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ, Kdo je diakon, http://www.diakoniecce.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=334&Itemid=372

³¹² DIAKONIE ČESKOBRASTRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ, Řád diakonické práce, usnesení 4. zasedáním 31. synodu ČCE, s účinností od 1. 1. 2007, str. 3, word dokument, http://www.diakoniecce.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=510&Itemid=29

³¹³ DIAKONIE ČESKOBRASTRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ, Pozvánka na čtvrté setkání diakonů a zájemců o diakonát v rámci ČCE 28.10.2004-30.10.2004, .doc a pozvánky na další setkání na http://www.diakoniecce.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=342&Itemid=371

11. závěr

Jak je z velkého počtu společenství v Německu, jejich rozšířenosti a množství práce, kterou společenství vykonávají, patrné, jsou pro německé zemské církve přínosem. Po představení komunit obecně i konkrétně zbývá zodpovědět ještě jednu otázku. Co česká evangelická církev, je jí zapotřebí komunit a dalších společenství?

Pokud je mi známo, evangelické komunity v Čechách zatím nepracují.

Pro mnohé evangelíky by bylo nepřipustné něco na způsob kláštera uvnitř jejich vlastní církve. V českých zemích stále ještě platí co mnich, to římský či řecký katolík, ortodoxní křesťan, eventuelně buddhista, ale evangelík v evangelické komunitě podobné řádu, oblečený v téměř-hábitu, recitující a v neděli a ve svátek zpívající čtyřikrát denně modlitbu hodin je pro mnohé šokující novinkou. Následky násilné rekatolizace jsou patrné i po čtyřista letech. Dlouholetý odpor, v určitou historickou chvíli nutný a žádoucí, vyvolává strach a odmítnutí dobré a již časem prověřené věci.

Mnohem vážnější je námitka, že život, bohoslužba, svědectví křesťana se odehrává v každodenním žití, „světě“ (Ř 12,1). Stojí za touto námitkou chápání života v komunitě jako útěku ze „světa“? Z této práce je jasné, že do komunity nelze ze „světa“ utéci, komunity jsou součástí „světa“, narozdíl od sekt žádný ideální svět netvoří a své členy od reality neodlučují. Být sektou si komunity nepřejí,³¹⁴ brání se být něčím takovým,³¹⁵ nejsou k tomu Kristem povolány. Lidé žijící v komunitě jsou v kontaktu i s přáteli žijícími mimo komunitu.³¹⁶ Nebo je to námitka proti pohodlí a zajištěnosti života v komunitě? Ano, členové komunit nemají starosti manželských a rodičovských párů. Nebyli *k tomuto* povoláni Kristem. Ti, kdo se o děti starají, byli povoláni Kristem k péči o ně. Snad by pomohlo obnovení vědomí, že je Kristus povolal *právě k cestě péče o děti*, že i starosti s tím spojené je možno řešit a snášet z poslušnosti svému povolání.

Jako velmi inspirativní vidím komunity soustředěné kolem diakonie. Zvláště v ní je potřeba pevně semknutého kruhu vzájemně se podporujících lidí. Společná modlitba, společné stolování, sdílení radostí i starostí a především stálá připomínka, že není diakon pro diakonii, ani diakonie pro diakona, ale člověk pro Krista, kterého Kristus nazval diakonem a poslal sloužit do diakonie, je to, co odlišuje křesťanskou diakonii od její sekulární varianty.³¹⁷ Neztratit kvůli bližním z očí Krista a s Kristem jít sloužit, to je

³¹⁴ viz snahy otevřít se „lidem z venčí“, pracovní činnost komunity, modlitba za „svět“

³¹⁵ viz jejich spolupráce se supervizí z EKD/Landeskirche

³¹⁶ WALCH, M., Ehelos leben, <http://www.lza.de/kommunitaet/ehelos-leben.htm>

³¹⁷ viz J 13,3 - Kristus, který slouží svým učedníkům

těžký úkol. Objeví-li se touha po vytvoření společenství, jejichž členové by se navzájem podporovali v úsilí jít za Kristem, je podle mého názoru třeba splnit přání těchto lidí po zastřešení a částečné církevní supervizi nad komunitou nebo společenstvím, jak se to již i v Čechách stalo.

Jistě nelze beze zbytku přenášet paradigmaty z Německa do Čech; situace církví i mentalita lidí se liší. V Německu mají komunity za sebou již několik desetiletí boje s předsudky. Nelze odsuzovat lidi žijící v komunitách pouze proto, že se liší svým způsobem života. Potíž neleží v lidech v komunitě, nýbrž v optice, jakou je na jejich život nahlíženo. V této práci jsem se snažila pokládat důraz na Boží volání k následování, které může pro někoho znamenat vdát se a založit rodinu, pro druhého ale může vést jinam...

Potřebuje tedy česká evangelická církev komunity? Ne i ano. Ne, pokud by komunity a další společenství vznikaly uměle. Koho je ale zapotřebí, jsou lidé znalí Písma, lidé ticha, lidé modlitby, lidé plně ponoření do následování Krista, aby byli příkladem a povzbuzením. Nemohou-li jinak než žít v komunitě/společenství a s podporou komunity/společenství, pak tedy ano, potřebujeme komunity a další společenství, aby povolání lidé měli stejně jako my šanci říci své ano ke svému způsobu žití svého křestního slibu. Přitom ani v Čechách by nebyly komunity novinkou, i zde mají své evangelické předchůdce, na něž by mohly navázat.

Komunity mne inspirovaly k zamyšlení a otázce: je vidět na mé církvi, je vidět na mně, kdo nás či mne nese? Zde leží vlastní jádro existence komunit ve vztahu k nekomunitnímu okolí: být transparentní pro to, co komunitu nese. Tam by mělo zároveň ležet jádro existence sborů ve vztahu k ne-sborovému okolí: být transparentní pro to, co sbor nese. Ve vztahu „navenek“ nezáleží až tolik na způsobu následování Krista, ale zda jsou dotčení transparentní pro to, co žijí - dobrodružství s Kristem.³¹⁸

Osobním slovem autorky bývá celá práce. Přesto jsem nikde explicitně neuvedla svůj postoj ke komunitám. Komunity a další společenství mají můj hluboký obdiv. Pro odvalu a opravdovost toho, jak každý den, krůček za krůčkem, jdou svou cestu za Kristem. Zbývá odpověď na poslední otázku: nejsem členkou žádné z komunit.

³¹⁸ viz název knihy o komunitách - Mallinkrodt-Neidhardt, S., Gottes letzte Abenteuer, anders leben in christlichen Gemeinschaften und Kommunitäten (Poslední Boží dobrodružství, žít jinak v křesťanských společenstvích a komunitách)

12. seznam použité literatury

Není-li v textu uvedeno jinak, jsou české citáty z německy psaných zdrojů překladem autorky práce.

primární literatura:

ARCHE DEUTSCHLAND, *Charta der Gemeinschaften der ARCHE*, .html dokument dostupný na <http://www.arche-deutschland.de/index2.html>, c. 30.3.2006

ARCHE DEUTSCHLAND, *Links zu Arche-Gemeinschaften*, .html dokument dostupný na <http://www.arche-deutschland.de/index2.html>, c. 30.3.2006

BEGEGNUNGSSTÄTTE SCHLOSS CRANHEIM, *Die geschichtlichen Wurzeln von Craheim*, html dokument dostupný na http://www.craheim.de/index.php?option=com_content&task=view&id=23&Itemid=47, c. 8. 11. 2007

BibleWorks, verze 6.0, 1992-2003 BibleWorks, LLC., dostupný z fakultní sítě ETF UK

BUSKE, Ursula Teresa, (vyd.), *Herrkunft ist Zukunft, 50 Jahre Communität Casteller Ring*, 2005, 2. vydání

CALVIN, Johanes, *Unterricht in der christlichen Religion - Institutio christianae religionis*, přel. Otto Weber, Neukirchen-Vluyn 1963, 2. vydání

COMMUNITÄT CASTELLER RING, *Communität Casteller Ring*, .html dokument dostupný na www.schwanberg.de, 13. 3. 2007

COMMUNITÄT CASTELLER RING, *Kontakt*, .html dokument dostupný na www.schwanberg.de, c. 13. 3: 2008

COMMUNITÄT CASTELLER RING, *Programmübersicht 2006*, .html dokument dostupný na www.schwanberg.de/Programmübersicht 2006, c. 20.6. 2006

COMMUNITÄT CASTELLER RING, *Programmübersicht 2008*, .html dokument
dostupný na www.schwanberg.de, c. 18. 3: 2008

DEUTSCHER GEMEINSCHAFTS-DIAKONIEVERBAND, *Diakonisse – der andere Lebensstil*, .html dokument, http://www.dgd.org/ueber_uns-diakonissen.html,
c. 1.11.2007

DIAKONIE ČESKOBRAĀRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ, *Kdo je diakon*, .html
dokument,
http://www.diakoniecce.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=334&Itemid=372, c. 18. 3. 2008

DIAKONIE ČESKOBRAĀRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ, *Pozvánka na čtvrté setkání diakonů a zájemců o diakonát v rámci ČCE 28.10.2004-30.10.2004*, .doc
dokument dostupný na
http://www.diakoniecce.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=342&Itemid=371, c. 18. 3. 2008

DIAKONIE ČESKOBRAĀRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ, *Řád diakonické práce, usnesený 4. zasedáním 31. synodu ČCE, s účinností od 1. 1. 2007*, .doc dokument
dostupný na
http://www.diakoniecce.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=510&Itemid=29, c. 18. 3. 2008

DIAKONIE ČESKOBRAĀRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ, *Více o historii diakonie*,
.html dokument dostupný na
http://www.diakoniecce.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=328&Itemid=149%20, 18. 3. 2008

DIAKONISSEN MUTTERHAUS HEBRON, *Berufung (Schwester Magdalene)*, .html
dokument dostupný na <http://www.diakonissenmutterhaus-hebron.de>, 1. 11. 2007

DIAKONISSEN MUTTERHAUS HEBRON, *Ehelosigkeit (Schwester Dagmar)*, .html
dokument dostupný na <http://www.diakonissenmutterhaus-hebron.de>, c. 1. 11. 2007

DIAKONISSEN MUTTERHAUS HEBRON, *Gemeinschaft (Schwester Elisabeth)*,
.html dokument dostupný na <http://www.diakonissenmutterhaus-hebron.de/>, c. 1. 11.
2007

dopis Br. M. Sitzmanna (Christusbruderschaft Falkenstein) zaslaný na mou adresu 21.
3. 2007

EVANGELISCHE FRANZISKANER-TERTIAREN, *Evangelische Franziskaner-
Tertiaren*, html dokument dostupný na www.hochkirchliche-vereinigung.de, c. 30.3.
2006

EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, *Gottes Treue durch 50 Jahre
1947-1997*, Darmstadt-Eberstadt 1997

EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT DARMSTADT, *Herzlich
willkommen*, Darmstadt 1999

EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, *Wo Jesus zu finden ist*,.htm.
dokument dostupný na <http://www.kanaan.org/germany/kanaan/prayer-garden.htm>, c. 6.
4. 2008

EVANGELISCHE MARIENSCHWESTERNSCHAFT, *60 Jahre Evangelische
Marienschwesternschaft*, Darmstadt 2007

EVANGELISCHES MISSIONSWERK IN DEUTSCHLAND, *Kommunitäten, In
Gemeinschaften anders leben*, Hamburg 2007, Jahrbuch Mission 2007

GEISTLICHES ZENTRUM SCHWANBERG, *Haus St. Michael*, leták, rok a místo
vydání neuvedeny

HEILER, Friedrich, *Evangelische Katholizität*, München 1926

HOCHKIRCHLICHE ST.-JOHANNES_BRUDERSCHAFT, *Das Elisabeth-Kreuz*,
.html dokument dostupný na www.hochkirchliche-vereinigung.de, c. 30.3. 2006

HOCHKIRCHLICHE VEREINIGUNG AUGSBURGISCHEN BEKENNTNISSES,
Hochkirchliche Vereinigung Augsburgischen Bekenntnisses, .html dokument dostupný
na www.hochkirchliche-vereinigung.de, c. 30.3. 2006

HÜMMER, Hanna, *Gott ruft dem, was nicht ist daß es sei, Ein Bericht vom Werden und
Werk der Christusbruderschaft*, místo vydání neuvedeno, 1974

CHRISTUSBRUDERSCHAFT FALKENSTEIN, *Bibel-Freizeiten und -
Wochendenden, 2007*, místo a rok vydání neuvedeny (leták)

CHRISTUSBRUDERSCHAFT FALKENSTEIN, *Ein kleiner Rundgang um und in
unser Haus ...*, místo a rok vydání neuvedeny (leták)

CHRISTUSBRUDERSCHAFT SELBITZ, *Tertiärgemeinschaft*, html dokument
dostupný na www.christusbruderschaft.de, c. 11. 3. 2008

CHRISTUSTRÄGER-BRUDERSCHAFT, *Wir Brüder der Christusträger, eine
Gemeinschaft stellt sich vor*, .pdf dokument dostupný na [http://www.christustraeger-
bruderschaft.de/Christustraeger-deutsch.pdf](http://www.christustraeger-bruderschaft.de/Christustraeger-deutsch.pdf), c. 11. 3. 2008

CHRISTUSTRÄGER-BRUDERSCHAFT, *Gemeinsame Grundlagen...nach 40 Jahre,
als Bruder leben und arbeiten*, zasláno dne 21. 3. 2007 Br. Christianem Hauterem jako
.rtf. dokument

JESUS-BRUDERSCHAFT GNADENTHAL, *Ehe und Zölibat*, .html dokument
dostupný na <http://www.jesus-bruderschaft.de>, c. 11. 3. 2008

JESUS-BRUDERSCHAFT GNADENTHAL, *Leitbild der Brüder*, .html. dokument
dostupný na <http://www.jesus-bruderschaft.de>, c. 11. 3. 2008

JOELA, *Der Herr ist mein Erbe - Ein Kompass in Zeiten der Erschütterung*, Darmstadt
2006

KLOSTER AMELUNGSBORN, *Die klösterliche Gemeinschaft*, .htm dokument dostupný na http://www.kloster-amelungsborn.de/unser_kloster.htm, c. 11. 7. 2007

KOMMUNITÄT ADELSHOFEN, *Kommunität*, .htm dokument dostupný na <http://www.lza.de/kommunitaet/index.htm>, c. 11. 7. 2007

KOMMUNITÄT SCHLOSS BEUGGEN, *Herzlich Willkommen*, .html dokument dostupný na <http://www.kommunitaet-beuggen.de/Hauptseite.html>, c. 2. 8. 2007

KOMMUNITÄT SCHLOSS BEUGGEN, *Verbindlichkeit*, .html dokument dostupný na <http://www.kommunitaet-beuggen.de/gemeinsam.html>, c. 2. 8. 2007

KUBIK, Wolfgang, *Das Beste teilen, Hermannsburg 2006*, 14. díl řady Paraklésis - Schriften zum geistlichen Leben in der Kirche

LAMMEL, Wolfgang, *Evangelisches Charisma im Schatten der Wallfahrtskirche, Kommunitäten in Bayern (9): Der Schwesternkonvent »Lumen Christi« in Gößweinstein*, .htm dokument dostupný na http://www.sonntagsblatt-bayern.de/news/aktuell/2004_09_08_01.htm, c. 25. 11. 2007

LUTHER, Martin, *Dr. Martin Luthers Urtheil von den Geistlichen und Klostersgelübden*, 19. díl řady Walch, Dr. Joh. Georg (vyd.), Dr. Martin Luthers sämtliche Schriften, Groß Oesingen 1986, 2. vydání

ORDO PACIS, *Aus der Geschichte der Evangelischen Schwesternschaft Ordo Pacis*, .html dokument dostupný na www.ordo-pacis.de/html/geschichte.html, c. 6. 6. 2007

OSTERMANN, Berthold, *Amelungsborn - ein evangelisches Zisterzienserkloster*, .htm dokument dostupný na http://www.kloster-amelungsborn.de/vortrag_ostermann.htm, c. 3. 8. 2007

PRIORAT ST. WIGBERTI, *Wie "wird" man eigentlich Mönch?*, .html dokument dostupný na http://www.wigberti.de/Monch%20werden_/monch%20werden_.html, c. 25. 9. 2007

ROTH, Gerda Klara, dopis zaslaný na mou adresu 6. 4. 2008

SCHLINK, Basilea, *Busse - glückseliges Leben*, 9. vydání, Darmstadt-Eberstadt 1998

SCHLINK, Basilea, *Gewissenspiegel*, Darmstadt-Ebenstadt 1985, 13. vydání

SCHLINK, Basilea, *Maria, der Weg der Mutter des Herrn*, 2. vydání, Darmstadt-Eberstadt 1965

SCHRIDDE, Katharina Klara, CCR, Zweckfreies Sein vor Gott oder „*Ich möchte so gerne Mut machen.*“, *Skizen zum Leben von Christel Felizitas Schmid, Münsterschwarzbach 2003*

Statement evangelischer Kommunitäten: Profess und Kirche v: HALKENHÄUSER, Johannes, *Kommunität und Kirche, Engagement und Zeugnis II*, Schwanberg, 1993 Schwanbergen Reihe 19

STIFT FISCHBECK, *Stiftsdamen*, .html dokument dostupný na http://www.stift-fischbeck.de/index.php?option=com_content&task=view&id=13&Itemid=27; c. 12. 3. 2008

VEREINIGUNG VOM GEMEINSAMEN LEBEN IM ÖKUMENISCHEN CHRISTUSDIENST, *Rechenschaft*, rok a místo vydání neuvedeny

VIA CORDIS KLOSTER WEINNIGSEN, *Heutige Nutzung*, .html dokument dostupný na <http://www.via-cordis-wennigsen.de/heute.html>, c. 25. 9. 2007

VIA CORDIS KLOSTER WENNIGSEN, *Kurze Historie*, .html dokument dostupný na <http://www.via-cordis-wennigsen.de/historisch.html>, c. 25. 9. 2007

WAGNER, Gerhard., Vom Aufräumen von Gemeinschaft und vom Heiligen Geist, ein Lehrstück, v: Buske, U. T., *Herkunft ist Zukunft*

WALCH, Meike, *Ehelos leben*, .htm dokument dostupný na <http://www.lza.de/kommunitaet/ehelos-leben.htm>, c. 13. 3. 2007

sekundární literatura:

ALTHAUS, Paul, *Grundriss der Ethik*, Erlangen 1931

BARTH, Karl, *Kirchliche Dogmatik (KD)*, III/4, Zölikon-Zürich, 1951

BARTH, Karl, *Kirchliche Dogmatik (KD)*, IV/2, Zölikon-Zürich, 1955

BERNOULLI, Carl Albrecht (vyd.), OVERBECK, Franz, *Christentum und Kultur, Gedanken und Anmerkungen zur modernen Theologie*, Stuttgart 1996

BETZ, Dieter, *Religion in Geschichte und Gegenwart*, Tübingen 2004, 4. vydání, 6. díl

EVANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND, *Adressenliste*, seznam komunit - aktualizace srpen 2007, .pdf. dokument, www.ekd.de/download/adressenliste_aktualisiert_aug07.pdf, c. 28. 9. 2007

EVANGELISCHE KIRCHE IN DEUTSCHLAND (vyd.), *Verbindlich leben, Kommunitäten und geistliche Gemeinschaften in der Evangelischen Kirche in Deutschland, Ein Votum des Rates EKD zur Stärkung evangelischer Spiritualität, Hannover 2007*, .html dokument dostupný na <http://www.ekd.de/EKD-Texte/54036.html>, c. 12: 11. 2007

BONHOEFFER, Dietrich, *Gemeinsames Leben*, Berlin 1962, třetí vydání

BONHOEFFER, Dietrich, *Gesammelte Schriften (GS)*, svazek III, München 1960

EKD, „*Kirche der Freiheit. Perspektiven für die Evangelische Kirche im 21. Jahrhundert*“, EKD 2006, .html dokument dostupný na www.ekd.de, c. 12. 11. 2007

Greeven, Heinrich, *Krankheit und Heilung nach dem Neuen Testament*, sešitová řada Lebendige Wissenschaft, sešit 8, Kreuz-Verlag Stuttgart 1948

HALKENHÄUSER, Johannes, *Kirche und Kommunität, Ein Beitrag zur Geschichte und zum Auftrag der kommunitären Bewegung in den Kirchen der Reformation*, Paderborn 1978, XLII svazek Konfessionskundliche und kontroverstheologische Studien

HARNACK, A., *Das Wesen des Christentums*, Stuttgart, 1950

HARNACK, A., *Das Mönchtum, seine Ideale und Geschichte*, Giessen, 1907

KLENK, Dominik, *Im Hinterland der Leuchtfeuer*, rozhovor s biskupem Jürgenem Johannesdotterem v: Salzkorn 1/07, htm. dokument dostupný na www.ojc.de/johannesdotter.html, c. 12. 9. 2007

LUTHERISCHE LITURGISCHE KONFERENZ IN BAYERN, *Wer trägt die Form? Die Beziehung von Gemeinde, liturgischen Diensten, Riten und Raum*; Jahrestagung der Lutherischen Liturgischen Konferenz in Bayern, leták

MALLINKRODT-NEIDHARDT, Sylvia, *Gottes letzte Abenteuer, anders leben in christlichen Gemeinschaften und Kommunitäten*, Güttersloh 1998

NACHRICHTENREDAKTION KIRCHENTAG, *Spiritualität: Sehnsucht nach Ganzheit und dem Unmöglichen, Fulbert Steffensky warnt vor Selbsterfahrungs- und Harmoniezwängen*, .html. dokument, http://www.ekd.de/pm121_2005_05_27_dekt_spiritualitaet.html, c. 10. 4. 2008

OVERBECK, Fr., *Über die Christlichkeit unserer heutigen Theologie*, Leipzig 1903

PAVEL, *Perfectae caritatis*, 28. 10. 1965, .html dokument dostupný na www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651028_perfectae-caritatis_cs.html, c. 3. 8. 2008

PESCH, Rudolf, *Die Apostelgeschichte (Apg 1-12)*, Zürich 1986, svazek V/1 komentářové řady Evangelisch- katholischer Kommentar zu Neuem Testament (EKK)

REIMER, Ingrid, *Verbindliches Leben in Bruderschaften, Kommunitäten, Lebensgemeinschaften*, Stuttgart 1986

SÖLLE, Dorothee, *Mystik und Widerstand: du stilles Geschrei*, 1. vydání, Hamburg 1997

SPOLEČNÁ ČESKO-SLOVENSKÁ DIGITÁLNÍ PARLAMENTNÍ KNIHOVNA, Tisk 1439. *Zpráva kulturního výboru o návrhu členů N. S. Aloise Konečného, Fr. Housera, Josefa Smrčky, Fr. Zeminové a společníků (tisk č. 828), aby zrušen byl celibát učitelek.*, .htm dokument dostupný na http://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/tisky/t1439_00.htm, c. 1. 4. 2007

STEINDLE, Basilius, P. OSB, *Die Benedictusregel Latinisch/Deutsch* (RB), Beuron 1978

SYNODNÍ RADA ČCE, *Evangelický zpěvník*, Karlsruhe 1979

THEISSEN, Gerd, *Studien zur Soziologie des Urchristentums*, Tübingen 1983

VENTURA, Václav, *De votis monasticis, Elementa biblica et philosophica*, disertační práce z oboru NZ, Evangelická teologická fakulta UK 1996

WENZELMANN, Gottfried, *Nachfolge und Gemeinschaft: eine theologische Grundlegung des komunitäres Lebens*, Stuttgart 1994

WILCKENS, Ulrich, *Die evangelischen Kommunitäten, Bericht des Beauftragter des Rates der EKD für den Kontakt zu den Evangelischen Kommunitäten*, html dokument dostupný na http://www.ekd.de/EKD-Texte/kommunitaeten_1997_kloster1.html, c. 27.2. 2007

P. Wilhelm, Jan Bonaventura, *Svatý František Serafický, zakladatel tří řádů*, Třebíč 1902